

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933: 23
SOCIALDEPARTEMENTET

YTTRANDE OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

REVISION AV GÄLLANDE FÖRORDNINGAR
OM KOMMUNALSTYRELSE
I STOCKHOLM M. M.

ENLIGT NÅDIGT UPPDRAG

AVGIVNA AV

HJ. L. HAMMARSKJÖLD

S T O C K H O L M

1 9 3 3

Statens offentliga utredningar 1933

Kronologisk förteckning

1. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående konkurs, m. m. Norstedt. 88 s. **Ju.**
2. Betänkande med förslag angående åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. Beckman. 245 s. **Jo.**
3. Skatteutjämningsberedningen 2. 1. De kommunala förvaltningsuppgifternas finansiering m. m. i vissa främmande länder. 2. Den nuvarande fördelningen mellan staten och kommunerna av utgifterna för de kommunala förvaltningsbestyren i Sverige. 3. De svenska kommunalförbunden. Norstedt. vj, 88 s. **Fi.**
4. Skatteutjämningsberedningen. 5. Principbetänkande med förslag till skatteutjämning åtgärder genom övertagning till staten eller till större kommunala utdebiteringsområden av kostnader för kommunala förvaltningsuppgifter. Norstedt. (2), 344 s. **Fi.**
5. Utredning och förslag rörande åtgärder för beredande av ökade möjligheter att indraga lärartjänster vid folkskoleväsendet. Norstedt. 19 s. **E.**
6. Brott mot politiska rättigheter. Brott mot allmän ordning och frid. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 11. Av J. C. W. Thyrén. Lund, Berling. 297 s. **Ju.**
7. Betänkande med förslag angående varningsmärken och säkerhetsanordningar vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg m. m. Idun. 99 s. **K.**
8. Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft till abonnenter på landsbygden. Idun. 148 s. **K.**
9. Betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg m. m. Idun. 24 s. **K.**
10. Förslag med betänkande rörande det akademiska befordringsväsendet och prokanslersinstitutionen. Norstedt. 210 s. **E.**
11. Betänkande med förslag till organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frigivna fångar. Marcus. 168 s. **Ju.**
12. Jordbruksutredningens betänkanden. 9. Betänkande angående produktions- och avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk. Beckman. 251 s. **Jo.**
13. Betänkande angående statsinlösen av Ostkustbanan och Uppsala-Gärle järnväg. Beckman. vj, 42 s. **K.**
14. Undersökning rörande behovet av en utvidgning av bostadsstatistiken jämte vissa därmed förbundna bostadspolitiska frågor. Marcus. 111 s. **Fi.**
15. Utredning och förslag angående importmonopol på kaffe. Marcus. 50 s. **Fi.**
16. Automatisering av telefonnätet på Sveriges landsbygd. Göteborg. Elander. 58 s. **K.**
17. Berättelse över Statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1932. Marcus. 126 s. **Jo.**
18. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning. Marcus. 62 s. **Jo.**
19. Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden enligt beredningsnämndernas förslag vid 1933 års allmänna fastighetstaxering. Haggström. 66 s. **Fi.**
20. Utredning rörande kostnaderna för vissa genom statens arbetslöshetskommission utförda arbeten i jämförelse med kostnaderna för motsvarande i annan ordning utförda arbeten m. m. Norstedt. 50 s. **S.**
21. Utredning och förslag rörande grunder och förfaringsätt för dyrtorsgrupperingsarbetet ävensom rörande i samband därmed stående frågor. Haggström. 165 s. **Fi.**
22. Förslag till lag om sterilisering av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller av annan rubbing av själsverksamheten lidande personer. Marcus. 97 s. **Ju.**
23. Yttrande och förslag angående revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. Beckman. 95 s. **S.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1923 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

YTTRANDE OCH FÖRSLAG
ANGÅENDE
REVISION AV GÄLLANDE FÖRORDNINGAR
OM KOMMUNALSTYRELSE
I STOCKHOLM M. M.

ENLIGT NÅDIGT UPPDRAG
AVGIVNA AV
HJ. L. HAMMARSKJÖLD

STOCKHOLM 1933
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
[843 33]

INNEHÅLL

	Sid.
<i>Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet:</i>	
Inledning	5
Lagen om kommunalstyrelse i Stockholm	9
Valdag vid landstingsmannaval	42
Fullgjord skattebetalning såsom behörighetsvillkor för kommunala för- troendeuppdrag	51
Kommunala förtroendemäns ansvar	54
Promulgationslagen	58
<i>Lagförslag:</i>	
Lag om kommunalstyrelse i Stockholm	61
Lag om ändrad lydelse av 11 § i kommunala vallagen den 6 juni 1930	82
Lag om ändrad lydelse av 15 och 59 §§ i lagen om kommunalstyrelse på landet den 6 juni 1930	83
Lag om ändrad lydelse av 13, 51 och 52 §§ i lagen om kommunalsty- relse i stad den 6 juni 1930	84
Lag om ändrad lydelse av 12 och 55 §§ i lagen om församlingsstyrelse den 6 juni 1930	86
Lag om ändrad lydelse av 8 och 59 §§ i lagen om församlingsstyrelse i Stockholm den 6 juni 1930	88
Lag om ändrad lydelse av 8 och 18 §§ i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner den 6 juni 1930	89
Lag om ändrad lydelse av § 3 i lagen om folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903	90
Lag om ändrad lydelse av 21 § i lagen om fattigvården den 14 juni 1918	91
Lag om ändrad lydelse av 13 § i lagen om samhällets barnavård den 6 juni 1924.....	92
Lag om införande av lagarna om kommunalstyrelse i Stockholm m. m....	93
Lag om ändrad lydelse av 25 kap. 22 § strafflagen	95

INHALT

Einleitung	1
I. Die Bedeutung der Kunst im Leben des Menschen	1
II. Die Entwicklung der Kunst im Laufe der Jahrhunderte	1
III. Die Kunst als Spiegel des Lebens	1
IV. Die Kunst als Ausdruck des Geistes	1
V. Die Kunst als Mittel der Erziehung	1
VI. Die Kunst als Quelle der Inspiration	1
VII. Die Kunst als Ausdruck des Nationalgeistes	1
VIII. Die Kunst als Ausdruck des Weltgeistes	1
IX. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
X. Die Kunst als Ausdruck des göttlichen Geistes	1
XI. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XII. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XIII. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XIV. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XV. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XVI. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XVII. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XVIII. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XIX. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XX. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XXI. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XXII. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XXIII. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XXIV. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XXV. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XXVI. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XXVII. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XXVIII. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1
XXIX. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Lebens	1
XXX. Die Kunst als Ausdruck des menschlichen Geistes	1

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

GENOM nådigt beslut den 27 november 1931 har Kungl. Maj:t uppdragit åt mig att, på sätt i statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag omförmäles, inom socialdepartementet biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag i enlighet med vissa i protokollet angivna riktlinjer rörande revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm ävensom att verkställa utredning och utarbeta förslag i frågor om gemensam valdag för landstingsmannaval, om fullgjord skattebetalning såsom valbarhetsvillkor vid kommunala förtroendeuppdrag samt om kommunala förtroendemäns skadeståndsansvar.

Samtidigt bemyndigade Kungl. Maj:t föredragande departementschefen att för beredande av tillfälle till samråd, vad angår revisionen av kommunalförordningen för Stockholm, på framställning av mig ytterligare tillkalla särskilda sakkunniga. I anledning härav har Herr Statsrådet den 12 maj 1933 på min framställning tillkallat borgarråden K. G. Ewerlöf, O. E. Larsson, C. G. Björklund och Y. G. R. Larsson, f. d. borgmästaren C. A. Lindhagen och kanslichefen E. Hildebrand.

Slutligen förordnade Kungl. Maj:t den 27 november 1931 stadsjuristen i Stockholm, docenten H. G. F. Sundberg att såsom sekreterare biträda vid utredningen.

I det yttrande, som jag den 10 februari 1928 på nådigt uppdrag avgav angående revision av då gällande förordningar om kommunalstyrelse å landet och i stad m. m. (nedan benämnt 1928 års kommunallagsförslag), anmälde jag, att jag från Stockholms stadskollegium mottagit en utförlig promemoria med stadskansliets önskemål vid en revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Rörande dessa önskemål framhöll jag, att deras bedömande och bearbetande förutsatte särskild sakkunskap och erfarenhet. Med hänsyn härtill föreslog jag endast sådana ändringar i sistnämnda förordning, som påkallades av valbestämmelsernas sammanförande till en särskild lag eller som i anledning av de nya stadgandena befunnos nödvändiga till förebyggande av motsägelser eller upprepningar.

Av statsrådsprotokollet den 27 november 1931 inhämtas, att föredragande departementschefen erinrat om att vid behandlingen i statsrådet den 31 januari 1930 av proposition (nr 99) till riksdagen med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. anmälts, att i samband med frågan om revision av de allmänna kommunalförfattningarna fråga uppkommit rörande en revision jämväl av den särskilda förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Departementschefen anförde härom vidare i huvudsak följande.

I sitt yttrande över 1928 års kommunallagsförslag hade Stockholms stadsfullmäktige hemställt, att revisionen av kommunallagstiftningen måtte utsträckas jämväl till kommunalförordningen för Stockholm med beaktande av de särskilda önskemål, vilka stadsfullmäktige i sitt yttrande framfört beträffande vissa bestämmelser i 1928 års förslag. Därvid hade stadsfullmäktige framhållit, att i den reviderade förordningen borde inarbetas utom de ändringar, som föranleddes av nämnda förslag, de ändringar i övrigt, som kunde följa av två inom stadsfullmäktige väckta motioner om ändringar i överståthållarämbetets ställning till kommunalförvaltningen, eller som eljest kunde finnas önskvärda.

Detta uttalande hade biträttts av överståthållarämbetet.

Den vid behandlingen i statsrådet av propositionen till 1930 års riksdag föredragande departementschefen hade emellertid förklarat, att han icke vore beredd att i det då behandlade sammanhanget upptaga frågan om revision av kommunalförordningen för Stockholm. En dylik revision syntes icke kunna ske utan en mera omfattande utredning än den då föreliggande. Ett uppskov med lösningen av denna fråga syntes påkallat även med hänsyn därtill, att stadskollegiet den 22 november 1928 tillkallat särskilda kommitterade för att verkställa utredning rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållanden. Det syntes vara lämpligt att före reformarbetets upptagande avvakta resultatet av denna utredning.

I sitt utlåtande (nr 30) över nyss avsedda proposition anförde konstitutionsutskottet, att samma skäl, som år 1921 anförts av riksdagen för upptagande av det numera fullbordade revisionsarbetet beträffande förordningarna om kommunalstyrelse på landet och i stad, ägde tillämpning på frågan om revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Utskottet föreslog därför, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning rörande denna fråga i anslutning till de riktlinjer, som av riksdagen uppdragits för revision av övriga kommunalförfattningar. Vid utredningsarbetet borde givetvis jämväl beaktas, att sådana sakliga ändringar i kommunalförfattningarna, som genomförts vid den föreliggande revisionen, även infördes i Stockholmsförfattningen. Utskottet utginge också från att vid utredningen hänsyn toges till de förslag, som de av stadskollegiet tillkallade kommitterade kunde komma att uppgöra rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållande.

I den skrivelse (nr 330), vari riksdagen anmälde beslut om antagande i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen av förslag till lagar om kommunalstyrelse på landet och i stad m. fl. författningar, hemställde riksdagen tillika, bland annat, att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte föranstalta om en allmän revision av gällande förordning om kommunalstyrelse i Stockholm i överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i konstitutionsutskottets nyss återgivna utlåtande, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill revisionsarbetet gäve anledning.

Tillika hemställde riksdagen om vissa jämkningar i de då antagna lagarna om kommunalstyrelse på landet m. m. Sålunda yrkade riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa skyndsamt utredning angående ändringar i bestämmelserna om tiden för landstingsmannaval i överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i konstitutionsutskottets utlåtande, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till införande av bestämmelser i kommunallagarna, att den, som häftade för honom påförda utskylder till kommun eller stad, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, skulle vara utesluten från valbarhet vid val till kommunala förtroendeuppdrag, samt att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående ändring av bestämmelserna om skadeståndsansvar för kommunala förtroendemän i överensstämmelse med av konstitutionsutskottet angivna riktlinjer samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Föredragande departementschefen angav i statsrådsprotokollet den 27 november 1931 riktlinjerna rörande revisionen av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm sålunda:

En dylik revision borde tydligen i första hand avse dels att i formellt hänseende söka såvitt möjligt åstadkomma överensstämmelse mellan de nya kommunallagarna och kommunalförordningen för Stockholm, dels ock att undersöka, i vad mån de sakliga förändringar, som införts genom kommunallagarna, borde erhålla giltighet även för Stockholms vidkommande. Givetvis borde emellertid tillika vid revisionsarbetet beaktas ej mindre de av Stockholms stadskollegium och stadsfullmäktige i nyss angivna sammanhang uttalade önskemålen än även de förslag, som kunde komma att innehållas i förenämnda kommitterades betänkande, i den mån dessa förslag berörde kommunalförordningen. Jämväl de övriga ämnen, i vilka riksdagen samtidigt gjorde framställning, torde i detta sammanhang böra upptagas till övervägande.

De av Stockholms stadskollegium tillkallade kommitterade för utredning rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållanden (överståthållarämbetskommittén) avgåvo sedermera sitt den 21 oktober 1931 dagtecknade betänkande. Av detta betänkande har jag tagit del.

För att komma i övervägande vid fullgörandet av det mig lämnade nådiga uppdraget har Kungl. Maj:t till mig överlämnat en framställning från Stockholms stadsfullmäktige den 13 juni 1932 om ändringar i för-

ordningen om kommunalstyrelse i Stockholm till möjliggörande av inrättandet av ett kommunalt besvärsinstitut i tjänstetillsättningsfrågor.

Sedan jag utarbetat preliminärt förslag till kommunallag för Stockholm, har jag däröver samrått med de av Herr Statsrådet på min framställning för detta ändamål tillkallade sakkunnige. Vad därvid förekommit har medfört, att det ursprungliga förslaget blivit i åtskilliga delar modifierat.

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag härmed överlämna följande lagförslag, nämligen förslag till:

Lag om kommunalstyrelse i Stockholm;

Lag om ändrad lydelse av 11 § i kommunala vallagen den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 15 och 59 §§ i lagen om kommunalstyrelse på landet den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 13, 51 och 52 §§ i lagen om kommunalstyrelse i stad den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 12 och 55 §§ i lagen om församlingsstyrelse den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 8 och 59 §§ i lagen om församlingsstyrelse i Stockholm den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 8 och 18 §§ i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av § 3 i lagen om folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903;

Lag om ändrad lydelse av 21 § i lagen om fattigvården den 14 juni 1918;

Lag om ändrad lydelse av 13 § i lagen om samhällets barnavård den 6 juni 1924;

Lag om införande av lagarna om kommunalstyrelse i Stockholm m. m.;

Lag om ändrad lydelse av 25 kap. 22 § strafflagen.

Till de nya eller ändrade instruktioner och andra administrativa bestämmelser, som skulle bliva en följd av den nya lagstiftningen, har förslag icke utarbetats. Dessa bestämmelsers avfattande torde lämpligen böra anstå, till dess lagförslagen blivit slutligen prövade.

LAGEN OM KOMMUNALSTYRELSE I STOCKHOLM.

I 1928 års kommunallagsförslag hade de särskilda kapitlen självständig paragrafföljd. Såsom syfte för denna anordning åberopades, dels att eventuella ändringar måtte kunna lättare företagas utan genomgående rubbning av paragrafernas nummer, dels att genom paragrafnumreringen måtte så mycket som möjligt framhållas motsvarigheten mellan bestämmelserna för landsbygd och stad. Då enligt riksdagens beslut de nya kommunallagarna erhållit genomgående paragrafnumrering, kan till stöd för det andra systemets tillämpande i kommunallag för Stockholm icke anföras önskvärdheten av lika paragrafnummer i kommunallagar för olika områden. Det först omförmälda syftet synes emellertid utgöra tillräckligt skäl emot genomgående numrering, då den i konstitutionsutskottets av riksdagen åberopade utlåtande framförda farhågan, att det andra systemet skulle i praktiken under en mycket lång övergångstid medföra oreda och förvirring vid tillämpningen och handhavandet genom kommunalmännen, säkerligen icke kan äga någon som helst giltighet beträffande Stockholm. Det kan, med anledning av vad konstitutionsutskottet anført, erinras, att en för stadskommun så betydelsefull lag som lagen om fastighetsbildning i stad är fördelad i kapitel med fristående paragrafering. Kapitelindelningen och, så vitt möjligt, paragrafföljden inom de särskilda kapitlen böra naturligtvis vara desamma som i lagen om kommunalstyrelse i stad. Hänsyn har även tagits till önskvärdheten därav, att bestämmelserna icke utan särskilda skäl få annan fullständighet än i denna.

1 KAP. ALLMÄNNA BESTÄMMELSER.

1 § motsvarar Lag om kommunalstyrelse i stad (LKS) 1 §. Första punkten har sin motsvarighet i kungl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm § 1 (KFSthm), varemot paragrafens övriga innehåll — erinringarna om lagarna om kommunalförbund och om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning samt om Konungens rätt att bestämma kommunens gränser — icke återfinnes i KFSthm. Vad denna innehåller utöver bestämmelsen, att Stockholms stad, med därunder lydande område, utgör för sig en särskild kommun — i vilken bestämmelse icke göres någon saklig ändring — återfinnes i förslagets 3 §.

2 § är likalydande med KFSthm § 2 mom. 1. Den avviker från LKS 2 § genom slutorden »att utgå till staden», vilka föranledas av bestämmelserna om utskyllder för gemensamt kommunalt ändamål.

3 § överensstämmer med LKS 3 § och motsvarar KFSthm § 1 utom däri, att bestämmingen »ordnings- och hushållnings»-angelägenheter ej i denna återfinnes.

Anledningen till den särskilda redaktionen i KFSthlm finnes ingestädes angiven i förarbetena¹ till denna förordning. I magistratens och borgerskapets äldstes skrivelse den 18 oktober 1861 med förslaget till KFSthlm angives detta bygga på principen om »kommunens rätt att själv vårda de för dess medlemmar gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter» (Förarbetena sid. 78). Härav lär framgå, att förslaget icke avsåg att göra någon skillnad i den kommunala kompetensen mellan Stockholm och övriga kommuner. Rättspraxis synes icke heller anse någon skiljaktighet föreligga härutinnan. Visserligen har regeringsrätten funnit stadsfullmäktige i Stockholm befogade att bevilja anslag till skytterörelsen i staden (RÅ 1911, ref. 122), medan andra primärkommuner ansetts icke kunna lämna understöd åt skytteföreningar (RÅ 1910, ref. 149). Men landsting har funnits äga befogenhet att bevilja anslag till länets skytteförbund (RÅ 1911, ref. 154). Huvudstaden har sålunda i ifrågavarande hänseende likställts med landsting. Den särskilda redaktionen av kompetensbestämmelsen synes emellertid sakna betydelse för bedömande av huvudstadens behörighet i nämnda avseende. Med hänsyn härtill lär alltså icke tillräcklig anledning föreligga att redigera ifrågavarande stadgande annorlunda än i överensstämmelse med LKS 3 §.

4 och 5 §§ äro i huvudsak likalydande med LKS 4 och 5 §§ och motsvara KFSthlm § 3 styckena 1 och 3. Stycket 2 av sistnämnda paragraf, vilket innehåller bestämmelser om egendom, tillhörande det burskapsägande borgerskapet eller någon annan viss klass av stadens medlemmar, torde sakna praktisk betydelse och har därför strukits, i likhet med vad som skedde vid 1930 års kommunallagsrevision.

6 § överensstämmer med LKS 6 §. Den saknar motsvarighet i KFSthlm.

7 § motsvarar LKS 7 § och innehåller samma bestämmelser, som ingå i KFSthlm § 4 styckena 1 och 2 samt i viss mån även sista stycket. Bestämmelsen om stadsfullmäktiges antal har intagits i 2 kap. 1 § av förslaget. Vad § 4 i övrigt innehåller har ansetts icke behöva särskilt uttalas i lagen.

Vid överläggningarna med de särskilt tillkallade sakkunniga uttalades önskemålet, att i den nya lagen skulle bibehållas det uttryckliga förbudet i KFSthlm § 4 stycket 1 för stadsfullmäktige att inblanda sig i angelägenheter, som böra ankomma på stadskollegiet och nämnderna. Ehuru bestämmelsen näppeligen kan anses nödvändig, då samma princip även framgår av de allmänna kommunallagarnas avfattning, har jag icke funnit anledning att motsätta mig önskemålet i fråga.

I anslutning till den i KFSthlm i allmänhet använda redaktionen har

¹ Dessa hava befordrats till trycket i Stockholms stadsfullmäktiges handlingar för år 1930, bihang nr 20 (citeras: Förarbetena).

uttrycket »stadens nämnder» i lagförslaget nyttjats såsom en sammanfattande beteckning, varvid i förevarande paragraf inom parentes tillagts de förtydligande orden »styrelser, direktioner, utskott» med hänsyn till förekomsten av sådana benämningar som »hamnstyrelsen», »folkskole-direktionen» och »revisionsutskottet».

I stadgandet har, i likhet med KFSthlm och med anslutning till LKS:s ursprungliga redaktion, stadgats, att förvaltning och verkställighet stå under överinseende av överståthållarämbetet. Motsvarande uttryck bortogs visserligen ur LKS i samband med 1932 års lagändringar, som avsågo magistratsbestyrens ombesörjande i stad utan magistrat. Därvid framhölls, att uttrycket ansetts kunna utgå, emedan motsvarande bestämmelser finnas i 45 och 47 §§ och det icke syntes nödigt att även här omnämna vem inseendet över förvaltning och verkställighet tillkommer. Då det icke torde vara erforderligt att i föreliggande förslag införa någon direkt motsvarighet till sistnämnda stadgande, har i stället en bestämmelse om överståthållarämbetets inseende bort här upptagas.

I LKS 7 § nämnes särskilt drätselkammaren. Drätselnämnden omtalas däremot icke i förevarande stadgande. Drätselnämnden har icke samma centrala ställning i huvudstadens förvaltning, som drätselkammaren äger i andra städer. Anledningen härtill är dels stadskollegiets karaktär av »kommunal regering» — härom erinra de från KFSthlm hämtade orden »under ledning av stadskollegiet» — dels ock den omständigheten, att drätselkamaruppgifterna i huvudstaden fördelats å ett flertal nämnder, såsom fastighetsnämnden för fastighetsförvaltningen, gatunämnden för gatu-, renhållnings- och brandväsen samt industriverksstyrelsen för affärsverken.

2 KAP. OM STADSFULLMÄKTIGE.

1 § motsvarar LKS 10 §. Bestämmelsen ingår för närvarande i KFSthlm § 4 stycket 1 punkt 1.

2 § är likalydande med LKS 11 § och motsvarar KFSthlm § 7 och § 8 mom. 1.

3 § överensstämmer med LKS 12 § och KFSthlm § 5 mom. 2.

4 § motsvarar LKS 13 § och KFSthlm § 4 stycket 1 punkt 1, där valbarhetsvillkoret »röstberättigad» stadgas, § 15 mom. 1, varest övriga valbarhets- och behörighetsvillkor äro intagna, § 15 mom. 2 stycket 1, där obehörighet föreskrives för vissa ämbetsmän, tjänstemän och betjänte, samt § 16, varest avsägelsegrunderna återfinnas.

Avvikelserna i förhållande till LKS 13 § i dess nuvarande lydelse äro tvenne och röra obehörighetsgrunderna. Sålunda har i förslaget stadgats, att den ej kan vara stadsfullmäktig, vilken »häftar för honom påförda ut-

skylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sist-förflutna kalenderåren»; angående detta tillägg hänvisas till vad nedan sid. 51 anföres om motsvarande ändringar i de allmänna kommunallagarna. Den andra avvikelsern avser diskvalifikationsbestämmelserna för vissa ämbets- och tjänstemän.

KFSthlm § 15 mom. 2 undantager från valbarhet överståthållaren, underståthållaren, polismästaren och stadens fiskaler. LKS:s motsvarande bestämmelse omfattar landshövding, landssekreterare, landskamrerare, läns-assessor, ledamot av magistraten, tjänsteman eller betjänt vid magistraten eller allmän åklagare i orten.

Om anledningen till huvudstadens avvikande föreskrift upplysa förarbetena till KFSthlm (sid. 163): »Skälet, att magistratspersoner, samt tjänstemän och betjente vid magistraten kunna väljas i Stockholm . . . är, att magistraten härstädes ej är executif myndighet». Under sådana förhållanden synes emellertid konsekvensen fordra, att tjänstemän och betjante hos den myndighet, som i Stockholm fullgör det huvudsakliga av en magistrats funktioner, nämligen överståthållarämbetet, uteslutas från valbarhet. Då under överståthållarämbetet finnas vissa på ett mera fristående sätt organiserade avdelningar, har här använts uttrycket »tjänsteman eller betjänt vid eller under överståthållarämbetet». Enär LKS vidare bland länsstyrelsens befattningshavare nämner landssekreteraren och landskamreraren, torde likformigheten kräva, att närmast motsvarande befattningshavare hos överståthållarämbetet, d. v. s. sekreteraren i överståthållarämbetets kansli och kamreraren i överståthållarämbetet för uppbördsärenden, jämväl uteslutas från valbarhet.

»Allmän åklagare» upptogs i 1859 års kommunallagsförslag bland de till stadsfullmäktiguppdraget obehöriga; uttrycket utbyttes emellertid under förarbetena till KFSthlm mot orden »stadens fiskaler». Motivering är ej given, vadan åtgärden torde hava uppfattats såsom redaktionssak (jfr Förarbetena sid. 171). »Stadens fiskaler» är ett numera ej adekvat uttryck, sedan åklagargöromålen delvis lagts å polisassessorerna och kommissarierna vid ordningspolisen. Med hänsyn även härtill har redaktionen i LKS upptagits.

Under förarbetena till KFSthlm utbyttes orden i 1859 års kommunallagsförslag »tjänstemän och betjante, som vid stadens drätsel eller andra dess förvaltande verk äro anställda och för sin befattning redo skyldiga», mot en redaktion anslutande till den nuvarande: »tjänstemän och betjante, vilka i och för sina befattningar äro inför stadsfullmäktige eller stadens nämnder redo skyldiga». Anledningen till ändringen uppgavs ej men har möjligen varit, att »stadens drätsel eller andra dess förvaltande verk» ansågs oklart, då det enligt dåtidens terminologi även kunde inbegripa såväl överståthållarämbetet och detta underlydande verk som även bemedlingskommissionen, inkvarteringskommissionen, båtsmanshållskommissionen och brandvaktsskassadministrationen (jfr kungl. brevet den 28 augusti 1863 angå-

ende den kommunala förvaltningens i Stockholm ordnande). Då någon osäkerhet numera ej torde föranledas av en med LKS överensstämmande redaktion, synes denna kunna utan olägenhet upptagas.

5 § motsvarar LKS 14 § första och tredje styckena samt KFSthlm § 17 och — i fråga om tjänstgöringsåret — § 19. Andra stycket av LKS 14 § äger ej tillämpning i Stockholm, där stadsfullmäktiges antal är fixerat. Tjänstgöringsåret börjar i Stockholm den 1 april. Bestämelse härom inföt i KFSthlm på överståthållarämbetets initiativ. Huvudstadens kommunalförfattningskommitté hade föreslagit, att stadsfullmäktigvalet skulle äga rum i december månad. Då valet emellertid skulle förrättas enligt röstlängd, grundad på årets bevillningstaxering, sedan denna blivit av prövningskommittén granskad, men denna kommitté icke kunde antagas hava slutat sina arbeten förr än i medlet av december, hemställde överståthållarämbetet, att valet av stadsfullmäktige skulle äga rum i mars och tjänstgöringsåret för dem beräknas från och med den 1 april till och med den 31 mars (Förarbetena sid. 109, 111). Ehuru det särskilda tjänstgöringsåret i Stockholm sålunda ytterst beror på förhållanden, som numera upphört, har det likväl vunnit sådan hävd, att någon ändring därav icke synes böra ifrågakomma.

6 § överensstämmer, på några undantag när, med LKS 15 §. Motsvarande stadganden finnas i KFSthlm § 5 mom. 1 och § 6 mom. 2 stycket 2.

Paragrafen avviker från LKS därutinnan, att maximiantalet fullmäktige per valkrets i överensstämmelse med KFSthlm upptagits till tjugufem, varemot minimiantalet, som för närvarande är femton, bestämts till samma siffra som i LKS, eller tio. En dylik sänkning av minimiantalet är även lämplig med hänsyn till den därigenom ökade möjligheten att anpassa valkretsindelningen efter de förhållanden, som inträda i följd av inkorporeringar och relativa förskjutningar i folkmängden; härvid bör särskilt uppmärksammas den från KFSthlm upptagna föreskriften, att territoriell församling, där så ske kan, skall lämnas odelad men icke i något fall må delas på flera än två kretsar. Slutligen är stadgat, att beslut om valkretsindelning skall meddelas redan under andra kalenderåret före valåret, enär det eljest ej kan iakttagas vid uppgörandet av de röstlängder, som skola följas vid valet.

KFSthlm § 5 mom. 1 lägger den omedelbara beslutanderätten i fråga om valkretsindelningen hos stadsfullmäktige, men beslutet skall för att bli gällande godkännas av överståthållarämbetet. LKS har överflyttat beslutanderätten från stadsfullmäktige till Konungens befallningshavande. Anledningen till förändringen var, att man ville undvika det betänkliga dröjsmål, som kunde förorsakas genom överklagande av kommunalt beslut om valkretsindelning. Stadsfullmäktige i Stockholm hade avstyrkt överflyttandet av bestämmanderätten i dessa frågor till Konungens befallningshavande

under åberopande därav, att det måste i och för sig anses naturligt och riktigt, att kommunen själv äger besluta i fråga om valkretsindelning vid kommunala val, och att några olägenheter av dittillsvarande ordning ej försports. Invändningar mot bestämmanderättens överflyttande till Konungens befallningshavande gjordes även av stadsfullmäktige i andra städer samt av överståthållarämbetet. Kungl. Maj:t ansåg emellertid reformen lämplig, då densamma syntes ägnad att medföra ett snabbare avgörande. Kungl. Maj:ts förslag lämnades av riksdagen utan erinran. Någon anledning till undantag för Stockholms del från de sålunda gällande allmänna reglerna synes dess mindre förefinnas, som förslaget egentligen icke innebär någon saklig avvikelse från vad för närvarande i huvudstaden gäller, enär, såsom ovan nämndes, stadsfullmäktiges ifrågavarande beslut, enligt KFSthlm § 31, skola prövas och godkännas av överståthållarämbetet.

7 § motsvarar LKS 16 §. Denna hänvisar emellertid även i fråga om valdag och vals kungörande till kommunala vallagen (KVL). KVL 13 § andra stycket och 20 § 5 mom. föreskriva, att i fråga om val av stadsfullmäktige i Stockholm och kallelse till sådant val skall gälla vad särskilt är stadgat. Det är alltså nödvändigt att här intaga direkta bestämmelser motsvarande de i dessa lagrum förefintliga.

Till sitt innehåll hava första stycket hämtats från KFSthlm § 6 mom. 2 stycket 1, andra stycket från § 6 mom. 1 och tredje stycket från § 8 mom. 2. De nuvarande föreskrifterna hava dock kompletterats i anslutning till KVL 20 §. Av det i 5 § föreslagna bibehållandet av stadsfullmäktiges nuvarande tjänstgöringsår ($\frac{1}{4}$ — $\frac{31}{3}$) följer, att stadsfullmäktigvalen alltjämt böra förläggas till mars månad. I överensstämmelse med den av riksdagen ifrågasatta föreskriften om gemensam valdag för landstingsmannaval och med den vid stadsfullmäktigval i landsortsstäderna redan gällande principen föreslås, att valet av stadsfullmäktige skall äga rum å en och samma dag i huvudstadens samtliga valkretsar. Att, såsom i KVL, helt allmänt föreskriva utsättande i kungörelsen av valtiderna särskilt för varje valdistrikt synes olämpligt, då dessa i överensstämmelse med rådande praxis kunna förväntas så gott som alltid bli desamma inom samtliga valdistrikt ej blott i samma valkrets utan i hela staden; att, om en avvikande valtids skulle förekomma, denna måste tillkännagivas, är självklart.

8 § första stycket motsvarar LKS 17 § och KFSthlm § 18 stycket 1 samt stadsfullmäktiges arbetsordning § 4 mom. 1 och 2. Från nuvarande bestämmelser avviker stadgandet därutinnan, att uppgifter om stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande skola, till motsvarighet mot LKS, införas i överståthållarämbetets kungörelser. Andra stycket motsvarar KFSthlm § 18 stycket 2. Tredje stycket är hämtat från stadsfullmäktiges arbetsordning § 4 mom. 2. I övriga städer gäller, att stads-

fullmäktiges ordförande utses före ingången av tjänstgöringsåret, som där sammanfaller med kalenderåret; för tjänstgöringsåret näst efter ett valår kan emellertid icke detta iakttagas, varför i detta fall ordförandevalet hålles i januari månad och ordförandeskapet intill dess utövas av en av fullmäktige därtill utsedd person. I Stockholm väljes stadsfullmäktiges presidium alltid vid tjänstgöringsårets början. Enligt arbetsordningen leder ålderspresidenten förhandlingarna, tills ordförande valts. Mot detta förfarings sätt synes icke någon praktisk anmärkning kunna riktas, och detsamma torde böra legaliseras genom bestämmelsens intagande i kommunallagen. I sammanhang härmed föreslås nedan i 10 §, att ordinarie aprilsammanträdet skall hållas å första helgfria dag i april månad, vilket nu finnes stadgat i arbetsordningen.

9 § motsvarar LKS 18 §, ehuru här stadshuset — i analogi med »sockenstugan» i lagen om kommunalstyrelse på landet (LKL) 16 § — angivits såsom den normala sammanträdeslokalen. Bestämmelsen återfinnes icke i KFSthlm.

10 § motsvarar LKS 19 § första, tredje och fjärde styckena och KFSthlm § 19. Den nuvarande bestämmelsen om månatliga ordinarie sammanträden — utom under juli och augusti — har bibehållits. Från arbetsordningen har, såsom förut nämnts, upptagits föreskrift, att tjänstgöringsårets första sammanträde skall hållas å första helgfria dag i april månad. En bestämmelse överensstämmande med LKS 19 § andra stycket, som reglerar dechargefrågans behandling, skulle medföra svårigheter. I enlighet med rådande praxis har föreskrivits, att budgeten skall behandlas och vissa val företagas vid sammanträde i december månad. (Om revisors-suppleanter se nedan sid. 30.) Då val och budget icke lära kunna medhinnas på ett sammanträde, har LKS:s fordran, att sammanträdet skall vara ordinarie, strukits. Till förebyggande av missbruk och för vinnande av överensstämmelse med LKS föreslås, att extra fullmäktigsammanträde kan med avgörande verkan fordras allenast av fullmäktiges flertal; å andra sidan har på initiativ av de särskilt tillkallade sakkunniga stadskollegiet tillagts rätt att begära sådant sammanträde. Den nuvarande föreskriften, att fullmäktigledamöters begäran om sammanträde skall avfattas skriftligen och innehålla uppgift om anledningen, har uteslutits, då sådana fordringar ej uppställas i LKS.

11 § överensstämmer i huvudsak med LKS 20 § och motsvarar KFSthlm § 20. Från LKS föreligger dock den avvikelser, att nuvarande bestämmelser om införande i tidning bibehållits.

Stadgandet skiljer sig i vissa hänseenden från nuvarande bestämmelser. Sålunda föreskrives, att kallelsen »såvitt möjligt är» skall innehålla uppgift om ärendena; denna begränsning är även för Stockholms vidkommande påkallad. Personlig kallelse skall för närvarande delgivas stadsfullmäk-

tiges ledamöter senast dagen före sammanträdet. Förslaget innehåller, att kallelsen skall delgivas senast söckendagen före sammanträdet, en skärpning, vilken finner stöd i grunderna för 1930 års lag om beräkning av lagstadgad tid och har särskild praktisk betydelse, enär fullmäktigsammanträdena i Stockholm regelmässigt hållas å måndagar.

KFSthlm § 20 stadgar vidare, att allmän kallelse skall utgå »minst tre dagar förut», d. v. s. i regel fredagen före sammanträdet. Förslaget föreskriver söckendagen förut och möjliggör därmed, att kungörelsen införas i tidningarna först på lördagen. Detta synes vara en fördel med hänsyn därtill, att ärenden, som föranleda förkortad kallelsetid, i regel behandlats vid stadskollegiets sammanträde på torsdagen.

Den nuvarande bestämmelsen, att underrättelsen till överståthållarämbetet om sammanträdet skall ske »senast dagen förut», har såsom obehövlig och saknande motsvarighet i LKS borttagits.

12 § är likalydande med LKS 21 § och motsvarar KFSthlm § 22. Bestämmelsen i andra punkten av första stycket finnes ej i nuvarande text, men tvekan om regelns tillämplighet torde aldrig hava rätt.

13 § första och andra styckena motsvara LKS 22 §. Bestämmelserna ingå nu i KFSthlm § 23 mom. 1 stycket 2 sista satsen och § 15 mom. 2. Andra punkten i andra stycket innehåller den för Stockholm nya bestämmelsen om rätt för revisor att närvara i fullmäktige vid behandlingen av revisionsberättelsen; denna princip fastslogs vid 1930 års kommunallagsrevision. Däremot har här icke upptagits den i de allmänna kommunallagarna likaledes genomförda principen, att samma rätt även skall tillkomma nämndernas — och eventuella beredningars — ordförande och vice ordförande. Med hänsyn till den i huvudstaden rikt utvecklade utredningsapparaten och borgarrådets egenskap av särskilda föredragande, alltid närvarande i stadsfullmäktige, torde nämligen, såsom av de särskilt tillkallade sakkunniga framhållits, icke något behov för fullmäktige av ytterligare informationer föreligga.

Tredje stycket innehåller samma bestämmelser om borgarrådets rätt och plikt att delta i stadsfullmäktiges sammanträden, som nu finnas i KFSthlm § 35 mom. 2 stycket 2.

Angående överståthållarämbetskommitténs förslag, att överståthållaren, respektive underståthållaren ej skall äga närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden, hänvisas till vad som anföres sid. 23 nedan.

14 § motsvarar huvudsakligen LKS 23 § och KFSthlm § 26 första och andra »att»-styckena. Medan motionsrätten för närvarande omnämnes endast i annat sammanhang (LKS 26 § och KFSthlm § 27), har det, särskilt i anledning av borgarråds i föregående paragraf omförmälda förslagsrätt, ansetts lämpligt att här giva en mera direkt bestämmelse.

15 § motsvarar LKS 24 § samt KFSthlm § 33 och stadskollegiets instruktion § 1 stycket 2. Med anledning av KFSthlm § 27 och därpå grundad praxis — enligt vilken stadsfullmäktige genom enhälligt beslut kunna bifalla ett vid sammanträdet väckt förslag — föreslås befrielse från beredningstvång för brådskande förslag, under förutsättning att samtliga tillstädesvarande fullmäktige däri instämma. I viss mån finnes en motsvarighet i LKS 26 § andra stycket, varest föreskrives, att fråga, som fordrar skyndsamt handläggning, ändå att den ej angivits i kallelsen, må företagas till avgörande å sammanträdet, där samtliga närvarande fullmäktige besluta, att den skall upptagas. Enhälligt medgivande, att ärende får upptagas, ehuru det ej angivits i kallelsen, sammanfaller i regel, fastän icke begreppsmässigt, med enhälligt instämmande i det ifrågavarande förslaget.

I övrigt finnas bestämmelser om beredningstvånget för närvarande i KFSthlm § 33 tredje »att»-stycket och § 42 sista stycket. I förstnämnda lagrum stadgas, att stadskollegiet skall tillse, det ärenden, i vilka fullmäktige skola meddela utlåtanden eller beslut, varda, innan de till handläggning där förekomma, underkastade erforderlig utredning, samt att stadskollegiet skall till föredragning i fullmäktige bereda och avgiva yttranden i dylika ärenden. KFSthlm § 42 föreskriver, att drätselnämndens yttrande skall inhämtas beträffande specialstatförslagen. Emellertid innehåller stadskollegiets instruktion den utveckling av stadgandet i § 33, att yttrande skall av stadskollegiet inhämtas från drätselnämnden, förutom rörande de av övriga nämnder till stadskollegiet inlämnade förslagen till inkomst- och utgiftsstater, i alla stadsfullmäktiges prövning underställda frågor rörande förvärv eller avyttring av fast egendom samt i övriga under stadsfullmäktiges behandling hörande ärenden av särskild vikt för stadens ekonomi. Det inflytande å beredningen av ärenden rörande stadens ekonomi, som sålunda tillförsäkrats drätselnämnden, synes välbefogat. Med hänsyn till stadskollegiets ställning har det, i enlighet med de särskilt tillkallade sakkunnigas uppfattning, ansetts överflödigt att, efter förebild av LKS, meddela en särskild föreskrift om andra ärenden, då de beretts annorlunda än av någon stadens nämnd.

16 § överensstämmer med KFSthlm § 25. Stadgande om föredragningslista finnes ej i LKS, varemot lagen om landsting (LLt) 17 § 2 mom. föreskriver sådan.

17 § är likalydande med LKS 25 §. Den saknar motsvarighet i KFSthlm, men stadsfullmäktiges arbetsordning innehåller i § 3 vissa bestämmelser om ajournering av sammanträde. Förslaget innebär i jämförelse med hittillsvarande förhållanden tvenne nyheter. Sålunda kan stadsfullmäktigssammanträde fortsättas å annan dag utan att ny kallelse behöver utfärdas; att det med sammanträdet karaktär av »fortsatt» är oförenligt, att något nytt ärende där upptages, är givet. Vidare hava de allmänna kommunallagarnas bestämmelser om bordläggning av ärende upptagits.

18 § överensstämmer med LKS 26 §; andra och tredje styckena hava sin motsvarighet i KFSthlm § 27.

Avvikelserna från nuvarande bestämmelser äro följande. Ordföranden har ålagts att tillse, att, givetvis med stadgade undantag, ej nya frågor företagas till avgörande. Denna bestämmelse infördes i de allmänna kommunallagarna huvudsakligen till skyddande av de frånvarandes rätt.

Andra stycket har av rent formella skäl givits en från LKS något avvikande redaktion. Hänvisningen till föreskriften om beredning innebär, att annat ärende än val icke får utan beredning bliva föremål för avgörande, med mindre det visar sig, att samtliga tillstädesvarande fullmäktige äro ense om beslutets innehåll. Genom 15 § sista stycket och nu ifrågasvarande stadgande har tillgodosetts det av Stockholms stadsfullmäktige med instämmande av överståthållarämbetet uttalade önskemålet, att någon rubbning icke borde ske i fullmäktiges hittillsvarande rätt att omedelbart pröva och avgöra ett vid sammanträde väckt förslag i det fall, att samtliga tillstädesvarande fullmäktige instämma i förslaget. Den föreslagna regeln gäller ej blott motioner, utan även annorledes väckta frågor.

Tredje stycket är, efter det föreslagna tillägget i 14 §, strängt taget överflödigt, men har dock ansetts lämpligt i tydlighetens intresse och såsom en motsvarighet till nuvarande bestämmelser i LKS och KFSthlm.

19 § motsvarar LKS 27 § och KFSthlm § 23 mom. 1, 2 och 4 samt § 34 mom. 3.

Enligt LKS har ordföranden i händelse av paria vota utslagsröst. I Stockholm har, om den öppna omröstningen givit lika rösttal för båda meningarna, företagits en ny, sluten omröstning, varvid en sedel avlägges för att, om rösterna ånyo bliva lika, fälla utslaget. Denna metod härleder sig från den tid, då överståthållaren var ordförande i fullmäktige. Förfaringssättet har ansetts böra såsom hävdvunnet bibehållas.

En uttrycklig bestämmelse därom, att ordförandens propositionsvägran skall på någon ledamots yrkande underställas stadsfullmäktige, har intagits, överensstämmande med föreskriften i LLt 33 § 1 mom. 3 stycket. Att samma regel gäller enligt LKS och LKL, är otvivelaktigt.

Då stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande samt borgarråden äro självskrivna ledamöter av stadskollegiet, har här en erinran om val av dessa befattningshavare införts. Den proportionella valmetodens tillämpning har i förslaget efter förebild av de allmänna kommunallagarna utsträckts att omfatta, förutom, såsom för närvarande, val till stadskollegiet och drätselnämnden, jämväl val av revisorer och revisorssuppleanter. Förslaget erinrar även om möjligheten av sådan valmetod vid val av ledamöter eller suppleanter i annan stadens nämnd, för vilken sådant är särskilt föreskrivet; detta motiveras av den betydelsefulla ställning nämnderna i Stockholm intaga, en ställning som bland annat kommer till uttryck däri, att deras instruktioner fastställas av Kungl. Maj:t. För polisnämnden finnes

sådan föreskrift i polislagen. I övrigt har, med hänsyn till förekomsten av självskrivna eller av annan än stadsfullmäktige utsedda ledamöter, frågan om den proportionella valmetodens tillämpning ansetts böra lösas i nämndernas instruktioner eller andra särskilda föreskrifter.

Kvalificerad majoritet fordras enligt LKS i följande fall, där motsvarande krav ej ställas av KFSthlm:

om beslutet avser

»c) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått, i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

d) höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tretton kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget i stad, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger sexton kronor för skattekrona».

Anledningen till den hittillsvarande bristen på överensstämmelse mellan stadgandena i Stockholms och övriga städers kommunallagar torde hava varit dels den omständigheten, att man ansåg, att någon egentlig risk för en sådan skattehöjning, som här är i fråga, icke föreläge i Stockholm, dels ock det förhållandet, att bestämmelsen om att flertalet utav stadsfullmäktige fattade beslut skulle underställas överståthållarämbetets prövning innebure en för huvudstadens förhållanden mera lämpad garanti mot oklok och äventyrlig finanspolitik från stadsfullmäktiges sida, än ett utsträckande av de beträffande landet i övrigt föreslagna stadgandena till att gälla även huvudstaden (se kungl. prop. nr 290/1918 sid. 86). Då förhållandena nu äro i viss mån ändrade, och i sammanhang därmed, att överståthållarämbetets uppsikt över kommunalförvaltningen skall ordnas efter regler liknande dem, som gälla magistraternas tillsyn över kommunalförvaltningen i landsortsstäderna, samt enär icke någon olägenhet torde kunna förorsakas därav, att för Stockholms vidkommande samma bestämmelser bliva gällande som de, vilka avse rikets övriga städer och vid 1930 års kommunallagsrevision blevo gällande även för församlingarna i huvudstaden, hava de allmänna kommunallagsbestämmelserna upptagits i förslaget.

För beräkningen av den högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt blir, då uttaxeringarna kunna vara olika i olika församlingar, givetvis den högsta kyrkokommunala skatten avgörande.

Slutligen må anmärkas, att i 2 mom. a) med hänsyn till 1931 års stadsplanelag gjorts det tillägg, att från kravet på kvalificerad majoritet undantagits även beslut om avhändande eller inköp av fastighet för genomförande av fastställd stomplan.

20 § återgiver LKS 28 § och KFSthlm § 23 mom. 3. Det i förstnämnda paragraf införda förbehållet för ackord har för likformighetens skull medtagits. Dess praktiska betydelse torde vara ringa, då ackord avser oprioriterade fordringar, men stadsutskylder för sista och löpande året utgå med förmånsrätt ur gäldenärens egendom.

21 § motsvarar LKS 29 § 1, 2, 3 och 5 mom. samt KFSthlm § 38.

I KFSthlm saknas varje stadgande om möjlighet att lämna ersättning till stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande i denna egenskap. LKS innehåller däremot en bestämmelse, enligt vilken stadsfullmäktiges ordförande icke är i denna sin egenskap berättigad att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, med rätt för stadsfullmäktige att för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräknliga utgifter av nämnda art.

Kommunalförfattningssakkunniga anförde, att bestämmelse om ersättning åt förtroendemän för utgifter, vilka gjorts för kommunens räkning, icke vore erforderlig, men att kommunen borde erhålla befogenhet att från skyldighet att verifiera varje obetydlig utgiftspost befria sina främsta förtroendemän genom att åt dem anslå avrundade årsbelopp för utgifternas täckande. Vad särskilt angick stadsfullmäktiges ordförande framhöllo de sakkunniga, att stadgandet om gottgörelse åt denne visserligen torde i regel vara överflödigt, emedan ordföranden i allmänhet hade till sitt förfogande sekreterare, och då utgifter, vilka av ordförandens eller sekreterarens arbete ovillkorligen påkallas för stadens räkning, oftast och lämpligast direkt av staden utbetalas och bokföras genom ständigt tillgänglig kassa- och bokföringsexpedition. Då emellertid, fortsatte de sakkunniga, i en och annan av våra mindre städer förhållandena torde ställa sig annorlunda samt stadsfullmäktiges ordförande enligt gällande föreskrift hade att föranstalta om kallelse till sammanträde och vore ansvarig för protokollsföringen, hade det likväl syntts lämpligt att i kommunalförordningen för stad (FKS) upptaga samma bestämmelse som i kommunalförordningen för landet (FKL).

I fråga om ersättning åt kommunala förtroendemän yttrade Stockholms stadsfullmäktige 1928:

Härom gällande bestämmelser i kommunalförordningen för Stockholm i avseende å uppdraget såsom stadsfullmäktiges ordförande kunna icke anses tillfredsställande. Enligt stadsfullmäktiges mening böra stadsfullmäktige hava rätt att lämna ordföranden icke blott, såsom enligt kommunalförordningen för övriga städer, ersättning med belopp motsvarande beräknliga utgifter för uppdraget, utan även arvode för med uppdraget förenade besvär. De förpliktelser, som numera åvila stadsfullmäktiges ordförande, äro av den omfattning och betydelse, att detta uppdrag måste anses väl jämförbart med andra kommunala förtroende-

uppdrag, för vilka enligt gällande lag gottgörelse i form av arvode må utgå, d. v. s. befattning såsom ledamot av kommunal delegation, vilken efter särskilt uppdrag utför arbete av väsentligt större omfattning än övriga ledamöter. Den nuvarande ordningen kan i detta hänseende icke anses tillfredsställande och måste i längden leda till en obehörig inskränkning av stadsfullmäktiges frihet att välja lämplig person till ordförande.

Anmärkas må, att i huvudstaden förekommer den praxis, att ordföranden erhåller ersättning »för diverse utgifter i och för ordförandeskapet». Denna praxis synes böra legaliseras genom rätt för staden att utgiva ersättning för representationsutgifter; samma regler torde böra gälla även i fråga om vice ordförandena, därest å dem läggas utgiftskrävande representationsuppgifter. Att i vidare mån för Stockholms del avvika från den allmänna principen, att ordförandeuppdraget skall vara oavlönat, synes icke påkallat. Vad särskilt angår ersättning för skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, är sådan icke erforderlig, då dessa utbetalas och bokföras genom stadsfullmäktiges kansli (stadskansliet).

I 2 mom. har, med hänsyn till inträdda förhållanden, bland transport-medlen upptagits jämväl spårväg.

I 3 mom. föreligger den avvikelser från LKS, att dels de personer, vilka kunna erhålla arvode, i likhet med vad fallet är i KFSthlm angivits genom en allmän bestämning i stället för genom uppräknings, dels någon ersättning för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter med hänsyn till den ämbetsverksmässiga organisationen av förvaltningen i huvudstaden icke synts vara erforderlig. KFSthlm nämner icke i momentet ledamöter av stadskollegiet, möjligen av den grund, att kollegiet har ansetts falla under begreppet »kommunal styrelse, nämnd eller beredning». Emellertid har något arvode till kollegiiledamot aldrig beslutats, och något behov att besluta dylik ersättning lär ej heller kunna förväntas uppkomma, då borgarråden, vilka åtnjuta lön, finnas att tillgå för mera tidskrävande uppdrag. Befattningarna såsom ordförande och vice ordförande utövas enligt 3 kap. 5 § av stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande »i denna egenskap».

22 § motsvarar LKS 48 § och KFSthlm § 29. Stadsgandet avviker från LKS därutinnan, att ingenting säges om nämndernas framställningar. Ehuru det i regel kan anses överensstämmande med god praxis och överståthållarämbetets ställning som stadens styrelse (jfr överståthållarämbetets instr. § 1), att även nämndernas framställningar passera ämbetet, finnas emellertid, på sätt av de särskilt tillkallade sakkunnige framhållits, fall, då denna väg icke är av behovet påkallad, såsom i fråga om folkskole-direktionens skrivelser till Kungl. Maj:t i skolärenden.

23 § motsvarar LKS 50 § och KFSthlm § 28, av vilka två lagrum den föreslagna lydelsen kan sägas utgöra en sammanfattning. Uttrycket

»andra myndigheter än dem, som utgöra stadens styrelse och förvaltning», har med hänsyn till förslagets allmänna terminologi utbytt mot »andra myndigheter inom staden än stadens nämnder eller beredningar». Det äldre uttrycket torde närmast hava åsyftat att undantaga myndigheter under överståthållarämbetet samt sådana organ som bemedlingskommissionen och liknande (jfr Förarbetena sid. 175).

24 § saknar motsvarighet i LKS men överensstämmer med KFSthlm § 18 stycket 3. Platsen har valts med hänsyn till LKS 30 § första stycket.

25 § motsvarar LKS 30 § och KFSthlm § 24 styckena 1 och 3 samt stadsfullmäktiges arbetsordning § 18. Från nuvarande bestämmelser avviker förslaget därutinnan, att omedelbar justering möjliggjorts, och att kungörandet av stadsfullmäktigbesluten i tidning såsom obehövt och saknande motsvarighet i övriga städer ansetts kunna upphöra. En erinran om den för Stockholm utfärdade särskilda arkivstadgan av den 26 september 1929 har ansetts lämplig; stadsfullmäktiges beslut förutsättas egentligen avse sådana mera aktuella protokoll, som ännu icke överlämnats till stadsarkivet.

26 § är likalydande med LKS 31 §. Motsvarande bestämmelse finnes ej i KFSthlm men ingår i stadsfullmäktiges arbetsordning § 17 punkten 1. Punkten 2, enligt vilken fullmäktig, som icke varit närvarande vid beslutsfattande, må göra anmälan därom vid det tillfälle, då protokollet justeras, är uppenbarligen överflödig, enär av protokollet skall framgå, vilka av fullmäktige varit närvarande.

27 § motsvarar LKS 32 §. Liknande bestämmelser finnas i KFSthlm § 24 stycket 2 samt i stadsfullmäktiges arbetsordning § 18. Ehuru enligt förslaget den allmänna underställningen av stadsfullmäktiges beslut under överståthållarämbetet skall upphöra, synes i analogi med LKS lämpligt, att stadsfullmäktiges beslut delgivas ämbetet.

28 § överensstämmer med LKS 33 § och motsvarar KFSthlm § 21 samt stadsfullmäktiges arbetsordning § 22. I förhållande till nuvarande bestämmelser för Stockholm innehåller stadgandet den nyheten, att ej blott åhörare utan även stadsfullmäktige, som förhålla sig oskickligt, kunna utvisas. Stockholms stadsfullmäktige hava i yttrandet över 1928 års förslag förordat stadgande av detta innehåll.

3 KAP. OM STADSKOLLEGIET OCH STADENS NÄMNDER.

1—4 §§ innehålla med smärre redaktionella ändringar samma bestämmelser, som nu finnas i KFSthlm §§ 33 och 34 samt § 35 mom. 2 stycket 3. Det för Stockholm egendomliga stadskollegiet erinrar genom

sin centrala ställning i förvaltningen om övriga städers drätselkammare; med hänsyn härtill har 1 § avfattats i överensstämmelse med LKS 51 § första stycket. 2 § motsvarar närmast LKS 52 §. Stadskollegiets uppgifter skola fortfarande, synnerligast vad angår de omedelbart i lag föreskrivna, vara väsentligen mera omfattande än drätselkammarens. Angående bibehållandet av föreskriften om Kungl. Maj:ts fastställelse av stadskollegiets instruktion se nedan sid. 25.

5 § motsvarar KFSthlm § 35 mom. 1.

Överståthållarämbetskommittén har i sitt betänkande föreslagit, att nuvarande bestämmelser om rätt för överståthållaren eller, där han är hindrad, underståthållaren att vara tillstädes vid stadsfullmäktiges och stadskollegiets sammanträden samt deltaga i överläggningarna men ej i besluten skola utgå. De skäl, som kommittén anfört till stöd för sin mening, hava i huvudsak varit följande.

Överståthållarens ifrågavarande befogenheter utgöra allenast »tämlichen betydelselösa rester av den maktställning, som i gamla tider tillagts överståthållaren såsom representant för statens kontroll och ledning». En undersökning av antalet gånger, överståthållaren yttrat sig i stadsfullmäktige, anser kommittén hava visat, att överståthållarens deltagande »knappast kan sägas hava realiserat 'en för huvudstaden fördelaktig samverkan' mellan överståthållaren och stadens myndigheter». Den omständigheten, att överståthållaren flitigare begagnat sig av sin yttranderätt i stadskollegiet, finner kommittén icke utgöra tillräckligt skäl för bibehållande av hans befogenhet att närvara i kollegiet. Tiden skulle sedan länge vara inne »för ett definitivt avlägsnande av dylika värdelösa påminnelser av tider, som gått». Överståthållarens deltagande med yttranderätt skulle enligt kommitténs mening icke låta sig förena med ämbetets ställning såsom besvärshövdens instans. Kommittén anser även, att någon parallell mellan överståthållarämbetet och magistraterna i landsortsstäderna eller mellan överståthållaren och landshövdingarna i länen ej kan dragas.

En reservant inom kommittén har anfört:

En jämförelse med såväl lagen om kommunalstyrelse i stad som landstingslagen visar, att i båda dessa författningar den statliga uppsiktsmyndighetens representanter tillagts alldeles enahanda befogenhet som överståthållaren. Att överståthållarens rätt att närvara i stadsfullmäktige liksom hans befogenhet att vara tillstädes i stadskollegiet bör bibehållas för att bereda honom tillfälle att följa den kommunala förvaltningen, synes mig uppenbart liksom också, att bestämmelsen är påkallad för bevakandet av statens viktiga intressen i huvudstaden. Det synes också lämpligt, att överståthållaren, liksom borgmästaren och landshövdingen, är i tillfälle att påpeka eventuella olagligheter och sålunda förebygga olagliga beslut. Den på civildomarens ställning kalkerade tillbakadragenhet, som kommittén anser bör vara utmärkande för överståthållaren, hava i vårt land förvaltningsmyndigheterna aldrig intagit, icke ens där de äga dömande befogenhet. En dylik omläggning är därför av vidsträckt principiell betydelse och icke någon specialfråga för Stockholms vidkommande.

I sitt utlåtande över 1928 års kommunallagsförslag anförde stadskollegiets majoritet, att överståthållarens rätt att närvara vid vissa nämnders sammanträden och i sådant fall föra ordet, borde upphöra, då bestämmelsen icke kunde anses stå i samklang med den ställning till kommunalförvaltningen, överståthållaren enligt stadskollegiets mening borde intaga, och då bestämmelsen för övrigt saknade praktisk betydelse. Mot överståthållarens rätt att närvara i stadsfullmäktige och stadskollegiet gjordes däremot icke från något håll anmärkning. I den överläggning, som följde i stadsfullmäktige den 19 november 1928, framhöll tvärtom borgarrådet Oscar Larsson, såsom representant för kollegimajoriteten, att ämbetets traditionella samband med stadsfullmäktige komme till uttryck däri, att överståthållaren hade rätt att närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden liksom han vore kvar i stadskollegiet, och att sedvänjan, att överståthållaren funnes i stadsfullmäktige och stadskollegiet, icke borde övergivas.

Enligt LKS 22 § äger borgmästaren eller, vid hinder för honom, den, vilken magistraten bland sina ledamöter utser, att vara tillstädes vid stadsfullmäktiges sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten. LLt 35 § stadgar: »Landshövding må i kraft av sitt ämbete landstingets sammanträden övervara och i dess överläggningar men ej i besluten deltaga. Är ej landshövding i länet tillsatt eller förordnad, äger den i tjänsten äldste avdelningschefen i länsstyrelsen den rätt nu är sagd. Har landshövdingen förhinder utövas samma rätt av den avdelningschef, landshövdingen därtill förordnar, eller, därest sådant förordnande icke meddelats, av den i tjänsten äldste avdelningschefen.»

Stockholms stad utgör egen kommun och är såtillvida likställd med övriga städer. Enligt instruktionen för överståthållarämbetet § 1 är styrelsen över Stockholms stad anförtrodd åt en överståthållare såsom Konungens befallningshavande. Staden är följaktligen, enligt uttryck, som vid kommunalförordningens tillkomst begagnades av föredragande departementschefen, att betrakta »såsom ett län för sig». Överståthållarens, respektive underståthållarens rätt att närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden utgör en fullständig motsvarighet till de för övriga stadsfullmäktig korporationer och landstingen gällande bestämmelserna. Den skillnad, som föreligger, består däruti, att överståthållaren, respektive underståthållaren äger närvara i stadskollegiet, vilket ju är en för Stockholm egendomlig institution. Vid föredragning i statsrådet av 1862 års kommunalförordning anförde departementschefen till stöd för överståthållarens då beslutade ordförandeskap i stadsfullmäktige, bland annat, att vården av de kommunala angelägenheterna i Stockholm hade för det allmänna en särskild vikt och betydelse icke blott därigenom, att i Stockholm, såsom rikets huvudstad, landets regering hade sitt säte, utan ock i följd därav, att där befunno sig en icke ringa del av statens egendom, ävensom i det förhållandet, att genom särskilda anordningar för beredande av

biträde åt överståthållaren vid utövningen av hans ämbete vore avsett att lämna ämbetets innehavare tid och tillfälle att åt de kommunala angelägenheterna ägna en större uppmärksamhet och mera odelad omtanke (Förarbetena sid. 141). Härtill kommer, att även från stadskollegii-majoritetens sida år 1928 vitsordades lämpligheten ur stadens egna synpunkter av att överståthållaren närvore i stadsfullmäktige och stadskollegiet. Mot den av överståthållarämbetskommittén gjorda invändningen, att överståthållaren i motsats till borgmästaren icke borde närvara i kommunalförvaltningen med hänsyn till ämbetets ställning såsom besvärinstans, må här erinras därom, att också magistraterna skola pröva lagligheten av stadsfullmäktiges beslut, innan dessa få gå i verkställighet. På samma sätt utgjorde landshövdingens närvaro i landstinget icke något hinder mot att flertalet landstingsbeslut enligt 1862 års landstingsförordning skulle underkastas Konungens befallningshavandes godkännande, en prövning som för övrigt enligt LLt 55 § delvis ännu består.

I anledning av vad nu anförts har överståthållarens ifrågavarande befogenhet ansetts böra lämnas orubbad.

6 § motsvarar KFSthlm § 35 mom. 2 stycket 1 med tvenne tillägg. Sälunda har införts en erinran om borgarrådens ordförandeskap i vissa nämnder, enär detta är ett väsentligt moment i borgarrådens ställning och uppgift. Därjämte har möjlighet beretts stadskollegiet att undantagsvis lägga föredragningen av ärende eller grupp av ärenden å annan än borgarråd. För närvarande råder vid sidan av författningen den praxis, att kanslichefen föredrager bland annat ärenden rörande kollegiets eget ämbetsverk, stadskansliet, och kollegiets anslag samt valmemorial och revisionsberättelser rörande nämnderna.

7 § motsvarar KFSthlm § 36. Det har ansetts lämpligt att här alltjämt lagfästa icke blott drätselnämndens utan även fattigvårdsnämndens ställning som en stadens nämnd. Detta dels av historiska skäl — överensstämmelsen med KFSthlm — dels enär enligt fattigvårdslagen 22 § denna lags organisatoriska bestämmelser icke gälla för Stockholms stad, utan där i stället lända till efterrättelse KFSthlm samt de särskilda bestämmelser, som i avseende på organisationen av fattigvården därstädes äro eller varda av Konungen fastställda. De grundläggande stadgandena om fattigvårdsnämnden böra därför hava lags karaktär och icke blott intagas i en instruktion.

Enligt förslaget skola alltjämt såväl stadskollegiets som nämndernas instruktioner fastställas av Kungl. Maj:t. Överståthållarämbetskommittén har ansett, att denna underställningsskyldighet borde upphöra. Därvid har kommittén anmärkt, att någon motivering för stadgandet ej av 1861 års Stockholmskommitté lämnats, samt återgivit ett mot bestämmelsen riktat uttalande av överståthållarämbetet från 1861 (Förarbetena sid. 111 f). Kom-

mittén återoppar vidare, att Stockholm här intoge en särställning, i det övriga kommuner icke vore underkastade sådan statsuppsikt utom såvitt avsåge drätselkamarreglementet, vilket skulle fastställas av Konungens befallningshavande. Drätselkammarens uppgifter vore emellertid i Stockholm uppdelade på flera myndigheter, av vilka drätselnämnden utgjorde endast en. I landskommunerna funnes icke någon motsvarande underställningsskyldighet.

I anledning av kommitténs förslag må anföras följande.

Överståthållarämbetets uttalande från 1861 avser icke underställningsfrågan, utan utgör en redaktionell anmärkning däremot, att texten blott talar om »förändring» av de av Kungl. Maj:t fastställda instruktionerna. Uttalandet saknar förty varje tillämplighet å nu förevarande fråga. Anledningen till att någon motivering till bestämmelsen om underställning av instruktionerna ej gavs i Stockholmsförslaget var givetvis, att förslaget härutinnan icke innehöll någon avvikelse från 1859 års förslag till kommunalförordning för stad. Detta upptog nämligen i § 68 föreskrift om att förslag till drätselkamarreglementet skulle insändas »till Konungens befallningshavande, för att, åtföljt av dess yttrande, Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse underställas». Då kommunalförordningen för Stockholm såsom verkställighets- och förvaltningsorgan upptog förutom drätselnämnden även sundhetsnämnden och fattigvårdsnämnden, var det allenast i konsekvens med 1859 års förslag, att Kungl. Maj:t skulle fastställa nämndernas instruktioner. Slutligen må erinras därom, att, såsom redan nämnts, LKS 52 § underkastar drätselkammarens reglemente länsstyrelsens fastställelse, och att LKL i 44 § 1 och 3 mom. föreskriver Konungens befallningshavandes fastställelse för kommunalnämndens reglemente och Kungl. Maj:ts fastställelse av reglemente, avseende särskild ordning för medelsförvaltningens handhavande.

Ytterligare torde följande synpunkter förtjäna beaktande: Verkställighet av stadsfullmäktiges beslut sker i landsortsstäderna via en offentlig myndighet, magistraten, men i Stockholm av nämnderna direkt. Vidare förefinnes i Stockholm en särskild kommunal organisation, vilken medfört, att huvudstaden i vidsträckt omfattning är dispenserad från allmänna organisationsbestämmelser. I sådant hänseende må erinras om fattigvårdslagen 22 §, hälsovårdsstadgan 7 §, barnavårdslagen 19 § och polislagen 13 §, vilka samtliga omtala av Kungl. Maj:t för Stockholm utfärdade bestämmelser. Och slutligen är att framhålla, att nämndinstruktionerna i en stad av Stockholms storlek och betydelse snarast hava karaktären av allmänna författningar.

Med hänsyn härtill har någon ändring i underställningsskyldigheten i fråga om stadskollegiets och nämndernas instruktioner ansetts icke böra ske.

I förslaget har stadgandet i KFSthlm § 36 om befogenhet för överståthållaren att med yttranderätt närvara vid nämndernas sammanträden icke bibehållits. Stockholms stadsfullmäktige hava uttalat sig för att denna rätt

borde upphöra; enahanda ståndpunkt intager överståthållarämbetskommittén under åberopande av att denna befogenhet från och med 1926 icke i något fall använts av överståthållaren. De särskilt tillkallade sakkunniga hava framhållit, att bestämmelsen numera synes sakna praktisk tillämpning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag ansett mig kunna föreslå, att bestämmelsen får utgå.

Den utgör dock en motsvarighet till LKS 47 §, varest stadgas, att alla av staden tillsatta styrelser stå i sin förvaltning under magistratens överinseende. Syftet med angivna, överståthållaren tillkommande befogenhet måste också antagas vara att bereda honom möjlighet att förskaffa sig noggrann kännedom om stadens förvaltning. De viktiga statsintressen, som med huvudstadens förvaltning äro förbundna, motivera alltså möjligheter till en effektiv statsuppsikt. Såsom departementschefen framhöll vid föredragningen av förslaget till KFSthlm, är överståthållarämbetets organisation vidare anordnad just med hänsyn till att ämbetets innehavare skall erhålla tid och tillfälle att åt de kommunala angelägenheterna ägna en större uppmärksamhet och mera odelad omtanke.

Den lämpligaste formen härför lär emellertid, såsom utvecklingen synes giva vid handen, icke vara nämnda rätt till närvaro i nämnderna. Man bör i stället genom uttrycklig föreskrift bereda ämbetet möjlighet att på annan väg förskaffa sig den omedelbara kännedom om stadens särskilda förhållanden i olika hänseenden, som uppgiften att å statens vägnar handhava styrelsen över Stockholms stad kan kräva. Detta torde kunna vinnas genom införande av ett stadgande om skyldighet för nämnderna att var inom sitt område lämna överståthållarämbetet alla upplysningar, som ämbetet begär.

8 och 9 §§ motsvara KFSthlm § 37 mom. 1. De allmänna obehörighets- och avsägelsegrunderna för stadsfullmäktige hava av nära till hands liggande skäl förklarats tillämpliga å nämndledamöterna. Det har dock beretts möjlighet att, där sådant finnes påkallat, i instruktion för viss nämnd meddela särskilda bestämmelser i avseende å valbarhet m. m.

10 § överensstämmer med KFSthlm § 39, ehuru redaktionen något jämkats.

11 §. Angående denna paragraf hänvisas till sid. 54 nedan.

12 § motsvarar LKS 54 §. Paragrafen, vilken föränletts av kapitelindelningen, saknar motsvarighet i KFSthlm.

4 KAP. OM STADENS DRÄTSEL.

1 § överensstämmer med LKS 56 § och motsvarar KFSthlm § 42. De nuvarande budgetbestämmelserna ålägga nämnderna att ingiva var

och en sitt särskilda statförslag. Förslagen skola därefter granskas av stadsfullmäktige med rätt för dessa att göra de ändringar eller jämkningar, som fullmäktige finna påkallade, och att bestämma uttaxeringsbeloppen. Förordningen tänker sig därvid särskilda fyllnadsbelopp för varje stat. Detta förfarande tillämpades vid behandlingen av 1865 års utgifts- och inkomststater, vilka fastställdes efter särskilda utlåtanden av beredningsutskottet för var och en av fattigvårdsnämnden, drätsel-nämnden och sundhetsnämnden. Redan 1866 övergick emellertid beredningsutskottet till att behandla »de stadsfullmäktige underlydande nämnders förslag till inkomst- och utgiftsstater» i ett utlåtande. Pluralformen »inkomst- och utgiftsstater» är kvar i rubriken 1867 men försvinner 1868, då förslagen sågas avse »Stockholms stads utgifts- och inkomststat för år 1869».

År 1911 beslöt stadsfullmäktige, i syfte att ernå en bättre överblick av stadens hela finansväsen, en ny budgetuppställning. Man erhöll då en för kommunen gemensam huvudstat, i vilken de särskilda specialstaterna för de olika nämnderna blott ingingo såsom statrubriker, varjämte såsom särskilda statrubriker upptogs å inkomstsidan »lånemedel» och å utgiftssidan »utgifter att täckas genom upplåning».

Efter den kommunala omorganisationen 1920 skedde i 1922 års stat ytterligare ändringar i budgetuppställningen. Sålunda upptogs därefter i huvudstaten över ett trettio-tal olika specialstater i syfte att åstadkomma en överskådligare gruppering av de olika nämndernas stater och särskilt att från drätsel-nämndens stat avföra de poster, vilka antingen representerade självständiga förvaltningar eller eljest icke hade något annat samband med nämndens verksamhet än det, som kunde betingas av att drätsel-nämnden såsom centralt finansorgan handhade vissa utbetalningar och räkenskaper m. m.

Medan, i olikhet mot 1862 års allmänna stadskommunala förordning, som talade om ett utgifts- och inkomstförslag, uppgjort av magistraten med ledning av upplysningar från drätselkammaren, KFSthlm föreskrev särskilda stater för varje förvaltande nämnd, har utvecklingen i Stockholm sålunda lett till en med övriga städers likartad praxis. Också är det i Stockholm numera stadskollegiet, som med ledning av nämndernas specialstatförslag uppgör budgetförslaget.

KFSthlm företer ytterligare tvenne avvikelser från de äldre allmänna reglerna, i det den icke nämner något om upptagande i staten av anslag till oförutsedda utgifter eller av löpande års behållning. I praxis har emellertid härutinnan förfarits såsom i övriga städer, varvid nästföregående års verkliga överskott upptagits i stället för löpande års beräknade överskott.

I 1928 års kommunallagsförslag infördes stadgande om upptagande ej blott av behållning utan även av brist, varjämte förslaget innehöll en bestämmelse om rätt att, där ej annat av särskilda omständigheter för- anleddes, upptaga brist eller behållning med det belopp, vartill bristen

eller behållningen för nästföregående året enligt avslutade och reviderade räkenskaper uppgått.

Stockholms stadsfullmäktige anförde i sitt yttrande häröver:

Den i det Hammarskjöldska förslaget upptagna kompletteringen av bestämmelserna att i det årliga utgifts- och inkomstförslaget skall upptagas ej blott det löpande årets beräknade behållning utan även dess brist, vilken liksom behållningen må beräknas till det belopp, vartill den för närmast föregående år enligt avslutade räkenskaper uppgått, torde i en stad med samma budgetpraxis som Stockholm vara ägnad att medföra svårigheter. I Stockholm upptages nämligen i staten icke det löpande årets beräknade brist eller behållning utan motsvarande poster för närmast föregående år. Ett bokstavligt genomförande av de föreslagna bestämmelserna skulle i en sådan stad alltså kunna medföra, att i övergångsårets budget måste upptagas behållning, respektive brist för två år. Denna svårighet torde vid förslagets slutliga avfattande böra uppmärksammas, och överhuvudtaget synes det önskvärt, att den i rask utveckling stadda kommunala budgettekniken måtte i så ringa mån som möjligt bindas av detaljerade lagbestämmelser.

I anledning av denna anmärkning fann departementschefen i kungl. propositionen lämpligt att företaga en omredigering i syfte att giva »fullt tydligt» uttryck åt möjligheten att i stället för det löpande årets brist eller behållning upptaga nästföregående års brist eller behållning enligt räkenskaperna. Lydelsen i ovanstående paragraf överensstämmer med de allmänna kommunallagarnas redaktion.

2 § motsvarar LKS 57 § första stycket samt KFSthlm § 42 och stadskollegiets instruktion § 1. Tidsbestämmelsen för statförslagets uppgörande — »före november månads utgång» — innebär formellt en nyhet men överensstämmer med den i huvudstaden rådande praxis. För närvarande är det stadsfullmäktige, som bestämma tidpunkten för ingivande av specialförslagen; det synes riktigare, att denna uppgift även i Stockholm läggas å det organ, varå budgetförslagets utarbetande i sista hand ankommer. På grund av drätselnämndens ställning är det lämpligt att, i överensstämmelse med vad som redan nu gäller, yttranden över specialförslagen inhämtas från drätselnämnden. Stadgande härom återfinnes i andra stycket.

Någon motsvarighet till bestämmelsen i LKS om statförslagets offentliggörande finnes icke; en sådan föreskrift synes obehövlig, då förslaget alltid i god tid före stadsfullmäktigbehandlingen utkommer i tryck.

3 § motsvarar LKS 57 § tredje och fjärde styckena och KFSthlm § 43 och § 26 tredje »att»-stycket.

För närvarande stadgas, att specialförslagen skola granskas av stadsfullmäktige; avfattningen beror av det ursprungligen tänkta procederet med särskilda av stadsfullmäktige antagna stater för varje nämnd. I verklig-

heten synes emellertid förfarandet hava blivit av samma typ som i övriga kommuner och detta även däri, att staten behandlas i december månad. En nyhet innebär däremot förslaget därutinnan, att det föreskriver särskilda beslut i fråga om nya anslag; att Stockholm underkastas de allmänna reglerna synes vara principiellt riktigt och icke behöva föranleda alltför stor omgång.

Med anledning därav, att i paragrafens andra stycke föreskrives expedition allenast av det för debiteringen erforderliga utdraget av staten, d. v. s. beslutet om skattèsatsen, erinras därom, att stadskollegiet regelmässigt erhåller stadsfullmäktiges uppdrag att vidtaga de justeringar av staten, vilka behandlingen i stadsfullmäktige föranleder, och att dessa justeringar lära kunna för sitt slutförande kräva avsevärd tid.

4 § första stycket motsvarar LKS 59 § första stycket. Närmare föreskrifter om stadens kassa- och räkenskapsväsen finnas meddelade i ett av överståthållarämbetet fastställt reglemente. Det synes riktigare, att dylikt reglemente, liksom nämndernas instruktioner och andra kommunallagen kompletterande specialförfattningar och i analogi jämväl med LKL 44 § 3 mom., fastställas av Konungen. Införes bestämmelse härom, synes det icke nödvändigt att i lagen intaga någon motsvarighet till föreskriften i LKS 53 §, enligt vilken penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola insättas hos bank eller å postgirokonto; erforderliga föreskrifter kunna lämpligen meddelas i reglementet.

5 och 6 §§ motsvara LKS 58 och 60 §§ samt KFSthm § 26 fjärde »att»-satsen och sista stycket. Skillnaden mellan nuvarande bestämmelser samt praxis å ena sidan och förslaget å den andra består däri, att enligt det sistnämnda revisorerna skola väljas i förväg, och att möjlighet beretts till utseende av revisorssuppleanter.

I sitt yttrande över 1928 års kommunallagsförslag anförde Stockholms stadsfullmäktige:

Stadsfullmäktige kunna ej tillstyrka det framlagda förslaget om obligatoriskt val av revisorer före det förvaltningsår, som revisionen avser. Goda skäl kunna anföras både för och emot en dylik anordning, och avgörandet torde i väsentlig mån bero på, huru den löpande revisionskontrollen i förekommande fall är ordnad. I mindre kommuner, där de kommunalvalda revisorerna även hava hand om sifferrevisionen och liknande till den löpande kontrollen hörande uppgifter, torde övervägande skäl tala för att revisorerna utses i förväg, men i andra kommuner kan den nu tillämpade ordningen vara att föredraga. Den ändring av gällande lagbestämmelser, som på denna punkt är påkallad, bör följaktligen, såsom även av riksdagen föreslagits, begränsas till att lämna kommunerna valfrihet, huru de i detta hänseende vilja förfara.

Stadsfullmäktige anse vidare olämpligt, att i lagen införas obligatoriska be-

stämmelser om val av revisorssuppleant, då det liksom hittills synes böra överlämnas åt kommunen själv att avgöra, huruvida i särskilda fall suppleanter för revisorerna behöva väljas eller icke.

I den kungl. propositionen togs icke någon hänsyn till de sålunda av stadsfullmäktige eller till de likartade, från andra håll framställda önskemålen. Departementschefen anförde:

Riksdagen har uttalat, att det i många fall kunde vara fördelaktigt, att de kommunala revisorerna utses för granskning av det nästföljande årets räkenskaper. Härigenom erhålla revisorerna möjlighet att bättre följa förvaltningen och verkställa en effektiv revision. Erfarenheten har visat, att under revisionsåret kunna inträffa omständigheter, som påkalla omedelbart ingripande från revisorernas sida. Regeln att revisorerna skola väljas i förväg — vilken regel tillstyrkts i de flesta av de yttranden, som berört denna fråga — har för landstingens del upptagits i landstingslagen. Samma bestämmelse synes böra gälla även för kommunerna. Riksdagen har visserligen förordat, att kommunerna skulle äga frihet att avgöra, huruvida revisorsvalet skulle avse det löpande eller det följande året, men att i detta hänseende tillerkänna kommunerna en valrätt, som icke givits landstingen, torde ej vara påkallat. Jag anser mig därför i denna punkt böra tillstyrka 1928 års kommunallagsförslag. Tydligt är emellertid, att valet av revisorer i förväg icke får leda till att revisorerna taga del i förvaltningen. En dylik utveckling skulle kunna medföra ett minskande av ansvars känslan hos de förvaltande organen och en begränsning av revisorernas möjlighet att sedermera fritt bedöma vidtagna åtgärder. Med hänsyn härtill måste möjligheten att under revisionsåret rådföra sig med revisorerna begagnas med största försiktighet. Den bör utnyttjas endast i undantagsfall och får icke föranleda, att revisorernas mening inhämtas rörande åtgärder liggande inom ramen för den sedvanliga förvaltningen. Märkas bör även, att revisionen — även om revisorerna utses i förväg — icke kan ersätta en fortlöpande kassakontroll. Anordnandet av sådan kontroll bör ankomma på dem, som närmast hava ansvaret för den kommunala förvaltningen.

1930 års riksdag anslöt sig till propositionen men gjorde det tillägg, att de kommunala revisorerna skulle äga när som helst inventera kommunens kassor och taga del av räkenskaper och andra handlingar.

Den kommunala revisionen undergick i Stockholm en omorganisation år 1930. Principerna, som återfinnas i den av Kungl. Maj:t fastställda revisionsstadgan för Stockholm, äro i huvudsak följande.

Stadsfullmäktige utse årligen i december månad revisorer för det då tillämpliga året. Nämnderna fördelas enligt fullmäktiges bestämmande på revisionsområden, och fullmäktige utse revisorer till antal, fullmäktige bestämma, för varje sådant revisionsområde. Bland revisorerna utse stadsfullmäktige samtidigt ett revisionsutskott med sju ledamöter och lika många suppleanter. Revisionsutskottet har i huvudsak till uppgift att under det på valet följande året övervaka revisionsarbetets allmänna gång och utgöra styrelse för stadens revisionskontor. Ordföranden i utskottet utses av stadsfullmäktige bland utskottets ledamöter. Revisionen är av tvenne typer, administrativ och kommunal, den

förra åsyftande den siffermässiga och formella riktigheten i förvaltningen, den senare en saklig granskning ur lämplighetssynpunkt. Den administrativa revisionen av stadens medelsförvaltning besörjes av revisionskontoret. Dess granskning avser sålunda att kontrollera, att räkenskaperna äro riktiga till siffran, att de äro fullständigt verifierade, att inkomsterna uppburits och redovisats samt utgifterna verkställt och bokförts i enlighet med gällande stat eller eljest förefintliga bestämmelser. Revisionskontorets granskning omfattar dels en löpande granskning av medelsförvaltningen, vilken bör ske så snart som möjligt efter bokföringen, dels granskning av vederbörande nämnders bokslut. Tidpunkten, då nämndernas räkenskaper, avslutade för kalenderår, skola avlämnas till revisionskontoret, bestämmas för varje nämnd av stadsfullmäktige. — Den kommunala revisionen åligger de av stadsfullmäktige utsedda revisorerna. För varje nämnd eller grupp av nämnder, som utgör särskilt revisionsområde, utse stadsfullmäktige vid valet av revisorer tillika bland dem en ordförande. Till revisorerna skola av vederbörande nämnd, så snart ske kan, överlämnas protokoll och därtill hörande handlingar jämte en särskild redogörelse för verksamheten under det år, som revisionen omfattar. Revisionsförrättningen skall vara avslutad och berättelse däröver avlämnad till nämnden inom utgången av september månad året efter det revisionen avser. Därefter skall berättelsen jämte det utlåtande, vartill den må anses föranleda, av nämnden ofördröjligen överlämnas till stadsfullmäktige. Vid anmälan av detta ärende till föredragning hos stadsfullmäktige skall tillses, att såvitt möjligt samtliga revisionsberättelser kunna av fullmäktige upptagas till prövning vid ett och samma sammanträde.

Då numera principen om revisorsval i förväg förverkligats inom den allmänna kommunalrätten, såväl i primärkommunerna som i landstingen, synes icke någon anledning finnas till annan ordning i huvudstaden, lika litet som i andra större städer. Vad angår val av revisorssuppleanter, synes däremot stadsfullmäktiges önskemål kunna utan olägenhet tillgodoses genom föreskrift, att dylika suppleanter allenast skola utses, där så finnes erforderligt.

Stadgandet om en av Kungl. Maj:t fastställd revisionsstadga innebär, såsom av vad förut anförts framgår, allenast en legalisering av nuvarande praxis. I denna stadga kan, med iakttagande av de särskilda önskemål, som må föranledas av förvaltningens eller revisionens anordning, införas motsvarighet till stadgandet i LKS om rätt för revisorerna att när som helst inventera kassa och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som beröra förvaltningen.

7 § motsvarar LKS 61 § och KFStlm § 26 fjärde »att»-satsen.

5 KAP. OM UTTAXERING OCH UPPBÖRD.

1 § motsvarar LKS 62 § och KFStlm § 40.

2 § motsvarar LKS 63 § 2 och 3 mom. och KFStlm § 41. Den skattedifferentieringsmöjlighet, som här beredes staden, är densamma, som

nuvarande bestämmelser innehålla. Däremot har förfarandet underkastats regler motsvarande de för övriga städer gällande; den särskilda utredningen har dock, i enlighet med de särskilt tillkallade sakkunnigas mening, ansetts här lämpligen kunna uppdragas åt stadskollegiet.

3 § motsvarar LKS 64 § och KFSthlm § 44.

4 § motsvarar LKS 65 och 68 §§ samt KFSthlm § 45 stycket 1. Avvikelser från LKS föranledas därav, att uppbörden i Stockholm besörjes av överståthållarämbetet. Uppbördens förrättande skall, i överensstämmelse med vad för närvarande tillämpas, bestämmas genom reglemente, som Kungl. Maj:t fastställer.

5 § motsvarar LKS 71 § och KFSthlm § 45 stycket 2 och § 46. Avvikelserna från LKS:s bestämmelser bero på det särskilda uppbördssättet i Stockholm, där uppbördsmyndighet och indrivningsmyndighet sammanfalla i överståthållarämbetet. Enligt KFSthlm § 45 utgör indrivningsprovisionen »tre öre å varje krona». Reglementet för uppbördsverket § 11 bestämmer provisionen till »tre öre å varje full krona», vilket överensstämmer med LKS och därför ock här föreskrivits.

6 § motsvarar LKS 69 § andra, tredje och fjärde styckena samt KFSthlm § 48 styckena 1 och 2. Bestämmelserna i ämnet finnas jämväl i reglementet för uppbördsverket i Stockholms stad § 7.

Enligt nuvarande bestämmelse i KFSthlm må besvär över debitering anföras inom sextionde dagen från den, då debetsedlarna få avhämtas, och besvären skola ingivas till överståthållarämbetets kansli. Uppbördsreglementet stadgar, att besvär över debiteringsfel, såvitt avser allmän kommunalskatt till staden eller till församling eller progressivskatt till städer, skall inom nyss angiven tid ingivas till överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden; i övriga fall skola besvären ingivas därstädes inom natt och år, efter det utskylden blivit klaganden avfordrad. Sistnämnda besvärstid är enligt LKS generellt gällande. I förslaget hava föreskrifterna angående tiden för besvär över debiteringsfel även i fråga om kommunalutskylderna bragts till överensstämmelse med vad för riket i övrigt är gällande.

I samma syfte har även tidrymden för utövande av drätselnämndens och uppbördsverkets rätt att påyrka ändring i debitering i enlighet med LKS bestämts till kalenderåret näst efter det, vars utskylder debiteringen avser, icke som nu till ett år efter debetsedlarnas utlämnande.

7 § motsvarar LKS 70 §. Den saknar motsvarighet i KFSthlm. Däremot har reglementet för uppbördsverket i Stockholms stad § 4 en liknande bestämmelse: »Har ordinarie prövningsnämnd vidtagit ändring i ågången taxering inom staden eller påfört ny sådan taxering, skall, sedan i taxerings-

förordningen föreskrivna anteckningar i ändringslängd och i taxeringslängd blivit verkställda, erforderlig omdebitering äga rum och ny debetsedel utfärdas». Tiden för besvär's anförande skall här liksom i 6 § räknas från det utskylden blivit klaganden avfordrad.

8 § motsvarar LKS 72 §. Något med 8 § överensstämmande stadgande finnes ej i KFSthlm, men uppbördsverkets reglemente innehåller i § 4 liknande bestämmelser om tillställande av debetsedlarna åt de skattskyldiga.

9 § innehåller bestämmelser motsvarande LKS 73 §. För närvarande finnas i uppbördsverkets reglemente § 23 följande bestämmelser angående avkortning och avskrivning: »Vad angår ej mindre till staden eller församlingarna utgående kommunala avgifter, som restituerats eller eftergivits, än ock restantier av dylika avgifter för skattskyldiga, som enligt bevis sakna tillgång till deras gäldande eller ej anträffats, skola dessa utskylder och restantier vid varje års slut upptagas i särskild längd, den s. k. kommunala avkortningslängden, vilken jämte årsredogörelsen överlämnas till vederbörande kommunala myndighet.» Ifrågavarande längd och årsredogörelse anmälas i drätselnämnden, men föranleda icke något beslut.

Det synes lämpligt, att de allmänna bestämmelserna om avkortning och avskrivning införas i förslaget, ehuru jämkade med hänsyn därtill, att överståthållarämbetet såsom uppbördsmyndighet alltjämt skall verkställa dessa åtgärder. I 1 mom. b) hava de i LKS förekommande orden »efter besvär» icke medtagits, enär nedsättning eller befrielse från påförda utskylder även kan föreskrivas oberoende av besvär.

6 KAP. OM UNDERSTÄLLNING OCH BESVÄR.

1 § överensstämmer med LKS 74 § och motsvarar KFSthlm § 30. Från nämnda bestämmelser avviker förslaget i några hänseenden.

Underställning under Kungl. Maj:t erfordras för närvarande av beslut, som angå »försäljning, pantförskrivning eller utbyte av sådan staden tillhörig fastighet, som till bestridande av något bland stadens allmänna behov blivit bestämd, så ock överenskommelse, som medför förändring i de rättigheter staden till sådan fastighet äger». Enligt LKS fordras underställning av beslut om »avhändande eller pantförskrivning av sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit staden genom gåva eller testamente, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon stadens rättighet till sådan fastighet». Medan sålunda här fordras underställning i fråga om donationsfastigheter, kräves i Stockholm sådan underställning, oberoende av förvärvssättet, i fråga om fastigheter, som äro bestämda till bestridande av något bland stadens allmänna behov. Anledningen till den i KFSthlm

avvikande lydelsen framgår ej av förarbetena. Någon anledning att upphäva den i Stockholm gällande särskilda bestämmelsen synes icke föreligga, och detta har ej heller av överståthållarämbetskommittén ifrågasatts. Av likformighetsskäl har det emellertid ansetts lämpligt, att stadgandet kompletteras i anslutning till bestämmelsen i LKS.

KFSthlm stadgar vidare, att vid bestämmandet av stadens underställningsfria lånerätt icke skola vid beräklandet av uttaxeringsbeloppet medtagas de belopp, som avse uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn. Enahanda bestämmelse ingick i FKS men borttogs vid 1930 års revision. På grund härav har stadgandet icke heller medtagits i förslaget.

Bestämmelsen, att hänsyn icke skall tagas till belopp, som avser folkskoleväsendet, har ursprungligen föranletts av önskan att uppehålla likställighet mellan de städer, där folkskoleväsendet utgör en den borgerliga kommunens angelägenhet, och sådana, där detta icke är händelsen. Denna anledning förlorade redan genom 1930 års lag om skolstyrelse i vissa kommuner så gott som all giltighet. Då ifrågavarande bestämmelse emellertid fått kvarstå i LKS, har den ansetts böra bibehållas även i KFSthlm, ehuru den saknas i LKL, där den numera skulle vara mera motiverad än i LKS.

Slutligen är att framhålla, att i förslaget icke upptagits de i KFSthlm förefintliga bestämmelserna om underställning av beslut, som avse »förändring i de av Kungl. Maj:t för stadskollegiet eller stadens nämnder fastställda instruktioner» och »förändring i gällande bestämmelser eller åtaganden, enligt vilka kommunalutskylder skola utgå efter annan än den i § 40 bestämda allmänna grund [kommunalskattelagens bestämmelser], ävensom påläggande av ny kommunalskatt efter annan än sist omnämnda grund». Stadgande om nämndinstruktionernas fastställelse finnes annorstädes i förslaget och synes därför icke behöva här förnyas; LKL upprepar ej heller stadgandet om Kungl. Maj:ts fastställande av reglemente för kommunalnämndens medelsförvaltning. Vad skattedifferentieringsbesluten angår, hava i 5 kap. 2 § 2 mom. av förslaget intagits bestämmelser, svarande mot LKS 63 § 3 mom., varjämte i efterföljande paragraf upptagits föreskrift om beslutens underställning under överståthållarämbetet.

2 § överensstämmer med LKS 75 § och motsvarar KFSthlm § 31 och § 32 styckena 1 och 3.

Enligt KFSthlm skola samtliga stadsfullmäktigbeslut, som icke erfordra Kungl. Maj:ts prövning och fastställelse, underställas överståthållarämbetet, dock med några undantag, bland vilka det viktigaste utgöres av anslagsbeslut, så framt de ej avse påläggande av avgifter, vilka erfordra uttaxering för längre tid än fem år. Denna allmänna underställningsskyldighet är hämtad från 1859 års kommitterades förslag till förordning om landsting och där förekommande bestämmelser om Konungens befallningshavandes deltagande uti

och inflytande på de frågor, som utgöra föremål för förhandlingarna inom länsrepresentationen (Förarbetena sid. 50).

Vid 1924 års omarbetning av landstingsförrordningen ströks emellertid underställningsskyldigheten för landstingen utom i fråga om skattedifferentieringsbeslut.

I samband med sitt utlåtande över 1928 års kommunallagsförslag yttrade sig stadsfullmäktige även över tvenne inom stadsfullmäktige väckta motioner, avseende inskränkningar av överståthållarämbetets prövningsbefogenheter. Fullmäktige anförde därvid:

Vid den förestående omarbetningen av kommunalförrordningen för Stockholm bör uppmärksamhet ägnas jämväl åt nu gällande bestämmelser om överståthållarämbetets prövning av stadsfullmäktiges beslut.

Enligt stadsfullmäktiges mening kunna nämligen de krav på en omläggning av överståthållarämbetets prövningsbefogenheter i fråga om stadsfullmäktiges beslut, som framkommit i vissa motioner, icke fränkännas fog, då några skäl, varför Stockholms stadsfullmäktiges, till skillnad från övriga kommunala korporationers, beslut skall vara underkastat kontroll med avseende ej blott å lagligheten, utan även å lämpligheten, numera näppeligen torde kunna anföras. Enligt stadsfullmäktiges mening bör denna kontroll omläggas efter mönster av den nya landstingslagen och sålunda, liksom i fråga om landstingen och ända sedan 1862 även i avseende å landskommunerna, begränsas till de fall, då besvär över de kommunala besluten anföras. Enligt vad erfarenheten torde hava givit vid handen innebär detta en fullt tillräcklig garanti för att frågan om beslutens lagenlighet skola ägnas behörig uppmärksamhet vid ärendenas förberedande handläggning.

Den av stadskollegiet därefter tillsatta överståthållarämbetskommitténs majoritet har jämväl ansett, att underställningen under överståthållarämbetet helt borde upphöra.

Rikets stadskommuner äro underkastade Konungens befallningshavandes i underställningsväg utövade kontroll i fråga om beslut, vilka

a) innefatta av staden upprättade allmänna planer för hushållningen med stadens donationsjord;

b) avse arvodesbeslut enligt 29 § 3 mom. LKS, där beslutet ej allenast innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat, lagligen gällande beslut; eller

c) avse utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år. Överståthållarämbetskommittén anför härom:

Beträffande det ovan under a) angivna fall av underställningsskyldighet har kommittén icke funnit nödigt att här ingå på någon utredning beträffande förefintligheten i Stockholm av donationsjord och villkoren för stadens innehav av densamma. Kommittén inskränker sig till att härutinnan hänvisa till dels kungl. kammarkollegii betänkande den 30 december 1897 rörande den till städerna och Arvika köping av kronan donerade jord, och dels den av vederbörande kommunala myndigheter i Stockholm verkställda utredning, som av kammarkollegium

infordrades i och för dess nämnda betänkande. Här må ytterligare endast framhållas, att i den mån en bestämmelse om skyldighet att underställa av stadsfullmäktige beslutade planer för hushållningen med donationsjord kan tänkas få någon praktisk betydelse, vilket veterligen nu icke torde vara fallet, bestämmelsen skulle avse allenast sådana förvaltningsåtgärder, som icke överskrida vid donationerna fästade villkor. Därest åtgärderna icke skulle hålla sig inom ramen för donationsvillkoren, föreligger ju nämligen alltid möjlighet att få beslutet ifråga efter besvär underkastat överståthållarämbetets prövning såsom överskridande de beslutandes befogenhet.

Vidkommande det ovan under b) angivna fall av underställningsskyldighet avses här beslut av stadsfullmäktige angående arvode, utöver vanligt dagtraktamente och reseersättning, till sådan ledamot av kommunal styrelse, nämnd eller beredning, som utsetts till ordförande, sekreterare, räkenskapsförare, kassaförvaltare, föredragande eller verkställande ledamot eller till innehavare av annan motsvarande befattning eller till revisor. Utan närmare ordande härom synes det ligga i öppen dag, att, då det gäller en kommunal förvaltning av sådan omfattning som huvudstadens, det icke med skäl kan göras gällande, att beslut i dylika frågor skulle från någon synpunkt kunna vara av sådan beskaffenhet, att underställning är påkallad.

Det ovan under c) angivna fall av underställningsskyldighet gäller såsom nämnts beslut, som avse utgifter, vilka erfordra uttaxering under längre tid än fem år. Denna bestämmelse kan synas oklar. I praktiken har ansetts, att här väsentligen avses beslut angående inrättande av tjänstebefattningar och pensionering av tjänsteinnehavare. Det har, i varje fall åtminstone ej under de senaste tjugufem åren, inträffat, att överståthållarämbetet vägrat fastställelse å något dylikt stadsfullmäktiges beslut. Denna omständighet synes utgöra tillräcklig garanti för att borttagande även i detta fall av underställningsskyldigheten icke kommer att medföra någon risk för att stadsfullmäktige skola låta sig därigenom förledas till beslut, som med bibehållande av underställningsplikten icke skulle hava fattats. Något behov av den kontroll, som bestämmelsen ifråga innebär, kan därför näppeligen förefinnas.

Enligt de allmänna kommunallagarna skola arvodesbeslut i primärkommunerna underställas Konungens befallningshavande. Anledningen till underställningsskyldigheten angavs av kommunalförfattningssakkunniga sålunda:

Den uppsikt, under vilken kommunerna skulle ställas, kan icke komma att kännas tryckande, om lagens andemening icke i besluten åsidosättes. Endast i fall, då missbruket är alldeles påtagligt, kan ett ingripande från den prövande myndigheten befaras. Att annat icke är möjligt ligger i sakens natur och är uteslutet även på grund av den påpekade omständigheten, att länsstyrelsen saknar ingående kännedom om kommunernas angelägenheter. För den skull behöver dock icke varje ingripande vara omöjliggjort eller godtyckligt. Om de skilda kommunernas inom länet arvodesbelopp år efter år passera länsstyrelsen, får länsstyrelsen möjlighet till jämförelse mellan beslut av olika kommuner och beslut från olika år inom en och samma kommun. Ett exceptionellt högt arvodesbelopp lär under sådana förhållanden icke undgå att väcka länsstyrelsens upp-

märksamhet. Klagomål över ett dylikt beslut är visserligen effektivare såsom medel till vinnande av rättelse. Men det kan befaras, att icke alltid samhällsmedlemmar finnas med det initiativ och den okänslighet för personligt obehag, som fordras för anförande av besvär över beslut av den ömtåliga beskaffenhet, varom här är fråga. Emellertid torde en bestämmelse om beslutets godkännande av länsstyrelsen såsom villkor för dess bindande kraft hava sin väsentliga betydelse såsom en ständig erinran, att särskild försiktighet måste iakttagas vid anslags beviljande för ifrågakomna ändamål, och redan så till vida icke kunna underkännas allt värde som garanti mot missbruk. Att hava i lagstiftningen bibehållit ett stadgande, avsett att skydda mot missbruk av en starkt begränsad rätt, men ur lagstiftningen utmönstra densamma samtidigt med att åt denna rätt gives ett betydligt vidsträcktare tillämpningsområde, och utan att olägenhet av stadgandets upprätthållande påvisas, skulle i allt fall icke vara konsekvent och välbetänkt.

De av kommunalförfattningssakkunniga anförda skälen synas vara allmängiltiga. Med hänsyn till den i förslaget 2 kap. 21 § 1 mom. givna möjligheten att besluta ersättning åt stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande bör kravet på överståthållarämbetets fastställelse i motsvarande mån utvidgas. Däremot har det ansetts överflödigt att fordra samtidig underställning av alla arvodesbeslut och en tablå över stadens ekonomiska ställning — vilket för övriga städer föreskrives i LKS 75 § — enär överståthållarämbetet kan antagas även därförutan besitta nödig kännedom om förhållandena.

Skyldighet att underställa beslut om utgifter, som erfordra uttaxering under mer än fem år, gäller, såsom ovan nämnts, i följd av särskild undantagsbestämmelse i huvudstadens kommunalförordning § 31 b). Överståthållarämbetskommitténs uppfattning om stadgandets innebörd synes näppe-
ligen vara riktig (jfr RÅ 1930, ref. 63); stadgandets räckvidd torde nämligen vara mer begränsad än kommittén antagit. Något skäl för en särskällning för Stockholms vidkommande i fråga om underställningsplikten i denna del har i alla händelser icke anförts. Däremot torde icke någon anledning finnas att bland de underställningskrävande besluten upptaga hushållningsplaner för stadens donationsjord, enär ett sådant stadgande helt visst skulle sakna praktisk betydelse.

I förslaget har slutligen bland underställningsbesluten medtagits skatte-
differentieringsbeslut, detta i anslutning till LLt 55 §, och enär differentierings-
möjligheterna i Stockholm äro mera omfattande än i övriga städer; sådana beslut kräva också, såsom förut nämnts, enligt KFSthlm Kungl. Maj:ts fastställelse.

3 § motsvarar LKS 45 § och delvis KFSthlm § 32. För närvarande bliva flertalet stadsfullmäktigbeslut icke gällande utan överståthållarämbetets godkännande. För magistratsstäderna är stadgat, att om magistraten finner, att ett stadsfullmäktigbeslut icke tillkommit i laga ordning, står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogen-

het, som fattat beslutet, eller att underställning, där den bort äga rum, uraktlåtits, magistraten är pliktig att vägra handräckning till verkställighet av samma beslut. Avskaffas den nuvarande underställningen under överståthållarämbetet, erfordras en motsvarighet till magistratens nyssnämnda legalitetskontroll, så framt man icke vill giva Stockholm en särställning, utan önskar i huvudsak begränsa reformen till att åstadkomma likformighet mellan de för Stockholm och övriga stadskommuner gällande stadganden. Då överståthållarämbetet i väsentliga avseenden har att fylla en magistrats uppgifter, bör förty en mot magistraternas legalitetskontroll svarande uppsikt åläggas ämbetet. En dylik kontroll utövar överståthållarämbetet redan enligt KFSthlm § 32 andra stycket, varest stadgas, att, därest stadsfullmäktige uraktlåtitt att underställa beslut i fråga, som tarvar underställning, överståthållarämbetet äger förbjuda verkställighet av beslutet. Nödig kännedom om stadsfullmäktiges beslut erhåller överståthållarämbetet i följd av 2 kap. 13 och 27 §§ samt 3 kap. 5 §.

Skyldighet för överståthållarämbetet att förbjuda verkställighet av lagstridiga stadsfullmäktigbeslut synes påkallad också av en annan orsak än den nyss angivna. Då beslut, som icke fordra överståthållarämbetets godkännande, för närvarande ofta verkställas oberoende av beslutens laga kraft, kräver en statskontroll, som ej skall riskera att bliva verkningsslös, möjligheter till snabbt ingripande. Det leder också till otillfredsställande resultat att låta förutsättningen för åtgärder från statsmyndigheternas sida vara enskilt initiativ i form av besvär. Man tänke exempelvis på det fall, att beslutet innebär ett missbruk av en donation. Ett initiativ genom besvär av enskild kommunmedlem kan ofta utebliva, särskilt i följd av det obehag och de kostnader, som kunna vara förenade med en besvärsprocess. Den verkställighetshindrande verkan av besvär är ju icke heller klar; jämför vad ovan och vid nästföljande paragraf anføres.

4 § motsvarar LKS 76 § och KFSthlm § 49. Avvikelsen från LKS är, att sista styckets till sin innebörd tvivelaktiga verkställighetsföreskrift — »försummar klaganden något av vad sålunda föreskrivits, må beslutet gå i verkställighet» — ej medtagits. Vid 1930 års kommunallagsrevision förklarade sig departementschefen — i anledning av framställda anmärkningar mot denna bestämmelse — icke vilja »ingå på den svåra frågan om besvärs inverkan på verkställbarheten av kommunala beslut». Då för närvarande ej några föreskrifter härom finnas i KFSthlm, har, i överensstämmelse med departementschefens uttalande, någon ändring ej heller för Stockholms del ansetts böra ske.

Förslaget skiljer sig från KFSthlm § 49 däri, att bestämmelsen om »stadens nämnder» flyttats till 6 §, att besvärstiden föreslås börja löpa uppläsningdagen i stället för som nu dagen för offentliggörandet, samt att besvärsgründen »icke tillkommit i laga ordning» tillagts. För närvarande plägar uppläsningen ske vid stadskollegiets sammanträden, normalt tors-

dagar kl. 3 e. m., medan införandet i tidning ej kan medhinnas förrän i fredagsnumret. Besvärsgrunderna »icke tillkommit i laga ordning» finnes ej i § 49, tydligen av den anledning, att överståthållarämbetet förutsatts utöva kontroll däröver — i praxis är emellertid den olagliga tillkomsten av ett beslut redan nu giltig besvärsgrund.

5 § är i huvudsak likalydande med LKS 77 § och KFSthlm § 49 stycket 3.

6 § motsvarar LKS 79 § och KFSthlm § 49, såvitt denna avser besvär över nämndernas beslut; redigeringen har skett närmast i anslutning till LKL 84 §, enär nämndinstruktionerna i Stockholm ej, som fallet ofta är med drätselkamarreglementena, innehålla några bestämmelser om besvär över vederbörande nämnds beslut, och då icke någon direkt motsvarighet till LKS 47 § återfinnes i förslaget.

Tredje stycket är nytt och saknar förebild i LKS. Det avser att tillmötesgå Stockholms stadsfullmäktiges begäran den 13 juni 1932 om inrättande av ett särskilt besvärsinstitut i stadens befordringsärenden. På sätt av stadsfullmäktiges ifrågavarande underdåniga framställning framgår, har frågan om ett sådant institut länge varit aktuell i huvudstaden. Stadsfullmäktige hade år 1925 hos Kungl. Maj:t hemställt om ändringar av KFSthlm, åsyftande införandet av ett sådant institut. Stadsfullmäktiges framställning vann Kungl. Maj:ts bifall, men propositionen föll i riksdagen. Stadsfullmäktige hava nu, under iakttagande så långt möjligt av de inom riksdagen framställda anmärkningarna, hos Kungl. Maj:t hemställt om intagande i den nya kommunallagen för Stockholm av följande bestämmelser:

1:o. Stockholms stads förtroendenämnd upptager och avgör besvär över stadens nämnders beslut om tillsättande av eller förordnande å tjänstebefattning å stadens lönestat, där beslutet av nämnden fattats jämlikt dess av Kungl. Maj:t fastställda instruktion eller stadsfullmäktiges enligt förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm nämnden givna uppdrag.

Ledamöter och suppleanter i förtroendenämnden utses av stadskollegiet årligen i april månad för tiden intill nästa val.

Instruktion för förtroendenämnden fastställs av Kungl. Maj:t, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

2:o. Den, som icke åtnöjes med nämnds beslut om tillsättande av eller förordnande å tjänstebefattning, som i punkten 1:o sägs, äger däröver skriftligen anföra besvär hos förtroendenämnden senast före klockan 12 å fjortonde dagen från det han av beslutet erhöi del, dagen, då sådant skedde, likväl oräknad.

I fråga om fullföljd av besvär, som i föregående stycke sägs, skall vad i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm § 49 är stadgat om anförande av besvär över stadsfullmäktiges och stadens nämnders beslut äga tillämpning.

Den närmare motiveringen framgår av stadsfullmäktiges skrivelse och den inom staden verkställda utredningen. (Se Stockholms stadsfullmäktiges tryckta handlingar för år 1932, utl. 186, bih. 10 och 16.)

Överståthållarämbetet har i underdånigt utlåtande den 13 augusti 1932 anført, att, då ett tillmötesgående av kraven på ökad möjlighet till saklig prövning av de kommunala tillsättningsbesluten syntes önskvärt, för såvitt så kunde ske utan åsidosättande av gällande allmänna bestämmelser om kommunala besvär, överståthållarämbetet funnit sig böra för sin del förordna, att den i sådant syfte av stadsfullmäktige nu gjorda framställningen måtte vinna beaktande vid pågående revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Om det också synes föreligga skäl att upprätta ett särskilt besvärsinstitut i befodringsärenden, torde det likväl knappast vara nödvändigt att inarbeta bestämmelserna därom i kommunallagen. Den speciella karaktär, detta besvärsinstitut får, synes göra det mera lämpligt, att det liksom övriga särskilda ämnen, som angå nämnderna, regleras genom speciella, av Kungl. Maj:t fastställda bestämmelser. Det är därför tillräckligt, att i kommunallagen intages ett stadgande, som utesluter kollision mellan olika besvärsinstanter och tillika möjliggör prövning hos överståthållarämbetet även av ett i den särskilda ordningen överklagat utnämningsbeslut. Härvid böra å ena sidan besvärsgrunderna vara de för kommunalbesvär i allmänhet stadgade, men å andra sidan eventuella felaktigheter i den första nämndens handläggning och beslut få, i den mån detta beslut blivit bestående, åberopas hos överståthållarämbetet.

7 § motsvarar LKS 78 § och KFSthlm § 50. Hänvisningen till 3 § gör stadgandet även tillämpligt å överståthållarämbetets beslut att förbjuda verkställighet; för övriga städer finnas bestämmelser om överklagande av motsvarande beslut meddelade i LKS 45 § andra stycket senare punkten. Orden »där icke för vissa frågor annorlunda är stadgat» syfta å sådana fall, där särskilda bestämmelser om överklagande finnas, såsom förhållandet exempelvis är beträffande val till taxeringsnämnd. De särskilda bestämmelserna angående kungörandet av överståthållarämbetets utslag hava bibehållits.

8 § motsvarar LKS 80 § och KFSthlm § 48, stycket 3.

VALDAG VID LANDSTINGSMANNAVAL.

Vid 1911 års riksdag ifrågasattes i väckt motion, huruvida icke landstingsmannavalen skulle kunna förrättas å särskild av vederbörande domhavande eller magistrat bestämd valdag. I anledning av denna och andra motioner anhöll riksdagen, i skrivelse nr 140, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida icke i fråga om landstingsmannavalen med hänsyn till utsättande av valdag m. m. de föreskrifter, som vore stadgade för andra-kammarval, kunde i tillämpliga delar gälla.

I kungl. propositionen nr 27 för år 1912 angående landstingsmannavalen erinrade departementschefen om nyss omförmälda motion och anförde:

Syftet med dessa yrkanden torde närmast hava varit att få valen, åtminstone inom varje valkrets, förlagda till samma dag, ävensom utsatta helst till en söndag. Med hänsyn till betydelsen av ett allmänt deltagande i förevarande val synes mig önskvärt, att desamma utsättas till en sådan dag, att minsta möjliga svårighet möter för en var att deltaga i valet. Detta kan allenast ske, där valet förrättas å söndag. Fjölårets andrakammarval ägde i mycket stor utsträckning rum å söndag, och lär belåtenheten härmed varit allmän.

Anser man således övervägande skäl tala för att den kommunalstämma, där landstingsmannavalen skola äga rum, utsättes till söndag, synes steget lämpligast böra tagas fullt ut och *viss* söndag bestämmas för ifrågavarande kommunalstämma. Jag finner mig således hava grundade skäl föreslå, att den kommunalstämma, där landstingsmannaval skall förrättas, måtte i lag bestämmas till *viss* söndag, och föreslår jag i sådant avseende fjärde söndagen i mars månad eller, om påskdagen då infaller, nästpåföljande dag (Annandag Påsk).

Då också i stad valets förrättande å *viss* söndag synes lämpligt, anser jag, att den allmänna rådstuga, där dessa val skola företagas, bör hållas å fjärde söndagen i maj eller, om pingstdagen då infaller, nästpåföljande dag (Annandag Pingst).

Konstitutionsutskottet föreslog i sitt utlåtande nr 2, att valet skulle äga rum å landet Marie bebådelsedag och i stad i senare hälften av maj månad. Därvid anförde utskottet:

Utskottet vill först erinra därom, att det inom vida kretsar, framför allt bland landsbygdens befolkning, varit ett länge närt önskemål att få de allmänna valen förlagda till arbetsfria dagar, då därigenom valdeltagandet ovillkorligen skulle underlättas för ett stort antal valmän, som på arbetsdagarna endast med särskilda uppofferingar kunna förskaffa sig tillfälle att avgiva sin röst eller tilläventyrs i vissa fall icke alls äga möjlighet därtill. Då det också väl måste anses såsom ett obestridligt statsintresse att bereda valmännen tillfälle att oberoende av omsorgen för det dagliga brödet utöva de dem tillerkända medborgerliga rättigheterna, vilket ju också är ägnat att främja ett livligt deltagande i de allmänna

angelägenheterna, har utskottet funnit det ovannämnda önskemålet vara av den stora betydelse, att det, såvitt sig göra låter, bör tillmötesgås.

Uppfattningen om de arbetsfria dagarna såsom de lämpligaste för avhandlandet av offentliga angelägenheter kan numera i hög grad anses hava vunnit fotfäste i den allmänna meningen. Sålunda lära i flera trakter av vårt land de flesta kommunalstämmor äga rum på arbetsfria dagar, och mångenstädes har det blivit en så gott som undantagslös regel, att så sker. Särskilt hava under senare tid de allmänna valen blivit förlagda till arbetsfria dagar, och de myndigheter, som ägde att bestämma tid för valen av ledamöter i riksdagens andra kammare under förlidet år, visade sig uppfatta betydelsen härav, då nämligen dessa val i 46 valkretsar av 56 ägde rum på arbetsfri dag; i de övriga 10, varav 6 utgjordes av samtliga stadsvalkretsar, förrättades valet på annan dag, dock i 4 kretsar å lördag, som åtminstone i städerna är att anse som endast halv arbetsdag.

Att såsom utskottet anfört detta önskemål särskilt framträtt bland landsbygdens befolkning har naturligtvis uti åtskilliga kommuner varit beroende på att de stora avstånden utgjort ett fullständigt hinder för de mera avlägset boende valmännen att å en av arbete i övrigt upptagen dag deltaga i valet; dock ha även uti mindre kommuner svårigheter kunnat uppstå för valmännen att efter en lång arbetsdag få tid att infinna sig i vallokalen för avgivande av sin röst, varförutom själva arbetets art gör, att det för lantmannen ofta är svårare än för stadsbon att avbryta detsamma för att begiva sig till valet.

Utskottet har därför ansett sig böra förorda, att valdag för landet utsättes till arbetsfri dag, och, då här i Sverige de allmänt erkända arbetsfria dagarna endast äro sön- eller helgdagar, till någon sådan dag.

I likhet med föredragande departementschefen har utskottet jämväl funnit, att man vid lösandet av denna fråga bör taga steget fullt ut och bestämma viss sön- eller helgdag såsom dag för landstingsmannavalens förrättande på landet. Därigenom vinnes bland annat den efter utskottets mening betydande fördelen, att valdagen är en gång för alla känd och att valmannen sålunda ej behöver i detta avseende göra sig från gång till annan underrättad — ett förhållande som torde i sin mån kunna medverka till ett livligt deltagande i valet. Gentemot fastställandet genom lag av en gemensam valdag kan möjligen anföras, att de lokala intressen, som kunna finnas inom vissa kommuner, härigenom ej bliva vederbörligen beaktade, och att med hänsyn till dessa vederbörande kommun själv borde äga att utsätta valdag. Valet av landstingsmän är emellertid av så allmän betydelse att de lokala intressena härför böra få vika, vadan utskottet icke funnit detta motskäl vara av sådan vikt, att man därför bör sätta å sido de stora fördelar, som beredas genom fastställande av en gemensam valdag.

Såsom skäl mot att nu genom lag bestämma en gemensam valdag har anförts, att därmed i viss mån skulle förhindras en allsidig prövning av den för landstingsmannavalens rationella anordnande betydelsefulla frågan om de större kommunernas indelning i valdistrikt. Utskottet kan icke anse detta skäl giltigt. Den gemensamma valdagen och dess förläggande till arbetsfri dag är ett önskemål för sig, som gäller landskommunerna i allmänhet, distriktsindelningen åter

en särskild fråga för endast de större kommunerna. Huru denna fråga skall lösas, och huruvida i sådant sammanhang i dessa större kommuner någon jämkning behöver ske i den gemensamma valdagen, måste överlämnas åt en särskild, senare prövning, som icke bör få förhindra fastställandet av den gemensamma valdagen såsom regel.

Utskottet delar sålunda i princip föredragande departementschefens uppfattning, att landstingsmannavalen böra förrättas å gemensam sön- eller helgdag. Däremot har utskottet funnit en annan dag än den av Kungl. Maj:t föreslagna fjärde söndagen i mars eller, om påskdagen då infaller, annandag påsk mera lämplig. Statsmakterna måste i det stora flertalet valmäns intresse se till, att valen äga rum å arbetsfria dagar; dock kan ej heller från denna ståndpunkt någon invändning göras, om detta låter sig förena med hänsyn till dem, som av religiösa betänkligheter ogärna deltaga i politiska och kommunala ärendens handläggning under söndag. I detta fall synes ett tillmötesgående gent emot dessa medborgare kunna äga rum, om, såsom i motion (nr 267 i andra kam-maren) yrkats, den föreslagna gemensamma valdagen förläggas till Marie be-bådelsedag. Denna helgdag har icke heller i kyrkolagen större helgdags natur. På grund härav föreslår utskottet riksdagen att utbyta den av Kungl. Maj:t föreslagna valdagen mot Marie bebådelsedag.

Ehuru väl samma skäl för valets förläggande till arbetsfri dag och fastställande av en gemensam valdag även kunna åberopas beträffande landstingsmannavalens förrättande i städerna, har dock utskottet ej kunnat uraktlåta att fästa avseende vid de anmärkningar, som blivit framställda mot valets förläggande till en sön- eller helgdag uti maj månad, och de uttalade farhågorna, att det skulle kunna inträffa att en sådan anordning i motsats till det avsedda syftet möjligen skulle kunna leda till ett minskande i stället för till ett ökande av deltagandet i valet, då nämligen just under sådana dagar och särskilt under pingsthelgen ett icke obetydligt antal av städernas invånare pläga resa ut till landet. Obestridligt är även, att de i städerna goda samfärdsmedlen och i allmänhet korta avstånden ej i tillnärmelsevis samma grad som oftast på landet påkalla, att de allmänna valen förläggas till sön- eller helgdag; genom utsättande av lämpliga valtider har faktiskt även på arbetsdagar tillfälle kunnat beredas det stora flertalet, som så önskar, att deltaga i valet. Utskottet har därför icke funnit tillräckliga anledningar att för närvarande frångå den hittills gällande ordningen angående valdag i städerna.

I följd av kamrarnas skiljaktiga beslut förföll emellertid frågan.

Den återkom vid 1913 års riksdag. I kungl. propositionen nr 185 föreslogs på nytt gemensam valdag, varvid Kungl. Maj:t upptog konstitutionsutskottets förslag om Marie bebådelsedag. Denna dag ansåg Kungl. Maj:t emellertid böra bli valdag både på landet och i stad. Departementschefen anförde därvid:

Då sålunda en gemensam valdag bestämmes, måste man tillse, att såvitt möjligt vid dagens bestämmande inga berättigade hänsyn trädas för nära. Frågan om vilken dag, som från denna synpunkt är den lämpligaste, kan naturligen alltid bli föremål för olika meningar. Uppenbart är, att valen böra utsättas

till arbetsfri dag och, då här i landet för närvarande endast sön- och helgdagar kunna anses som arbetsfria dagar, torde man vara inskränkt till sådan dag. Att nämligen för nu förevarande val meddela bestämmelser om arbetsfrihet viss söckendag — inrätta en »bank-holiday» — torde för närvarande möta åtskilliga betänkligheter. För varje fall lärer frågan därom böra upptagas först i sammanhang med frågan om lagfästande av gemensam valdag för valen till riksdagens andra kammare.

I föregående års proposition föreslogs, att kommunalstämma för landstingsmannaval skulle äga rum å fjärde söndagen i mars eller, om påskdagen då infölle, annandag påsk. Genom att sålunda förlägga valen till senare delen av mars vunnes den fördelen, att i mindre kommuner marsstämman kunde utsättas till valdagen och valen företagas å nämnda stämma. Vidare torde under berörda tid för de norra länens del särskilda trafiksvårigheter ej vara att befara. Emellertid ansåg sig konstitutionsutskottet med hänsyn till dem, som av religiösa betänkligheter ogärna deltog i politiska och kommunala ärendens handläggning under söndag, böra föreslå, att den gemensamma valdagen förlades till en annan arbetsfri dag under samma tid, nämligen Marie bebådelsedag, vilken dag icke ägde större helgdags natur. Visserligen torde fördelen av valdagens förläggande till nämnda dag icke från den angivna synpunkten vara mera betydande, då enligt gällande bestämmelser Marie bebådelsedag kan infalla å söndag, men anser jag mig så mycket mindre hava anledning att motsätta mig valens förläggande till den av utskottet föreslagna dagen, som den icke i något hänseende kan anses vara mindre ändamålsenlig än den av mig förut föreslagna. Jag hemställer därför, att föreskrift meddelas därom, att val av landstingsmän å landet skall äga rum Marie bebådelsedag.

Jämväl städernas landstingsmannaval böra förläggas till en för alla gemensam arbetsfri dag i mars månad och erbjuder sig då samma dag, som ifrågasattes för landsbygdens val, eller Marie bebådelsedag, helt naturligt såsom den lämpligaste. Det bör också kunna anses vara en fördel, att landstingsmannavalen på detta sätt koncentreras. Med den övervägande politiska betydelse, dessa val numera äga, och det därmed följande upplysnings- och agitationsarbetet för valen, kan det vara ganska önskvärt att på detta sätt i ett slag få valen avgjorda; en del tänkbara manipulationer vid successivt inträdande val till samma valkorporation bliva därmed omöjliggjorda.

I en inom första kammaren väckt motion yrkades, att val av landstingsman måtte, där så lämpligt funnes, kunna förrättas å annan dag under senare hälften av mars månad. Till stöd härför åberopades en inom landet allmänt rådande uppfattning, att sön- eller helgdagar icke borde användas till stämmor eller liknande förrättningar, såframt icke behovet nödvändigt krävde det.

Konstitutionsutskottet tillstyrkte i utlåtande nr 25 Kungl. Maj:ts förslag, men i avgiven reservation hemställdes, att valet skulle å landet, därest ordinarie kommunalstämma i december månad så beslutade, förrättas å annan dag under senare hälften av mars månad, och att valet i stad skulle förrättas i senare hälften av mars månad.

Sedan första kammaren bifallit reservationen och andra kammaren propositionen, föreslog utskottet i memorial nr 33 följande bestämmelser för landet: »Valet skall förrättas å Marie bebådelsedag, eller, om ordinarie kommunalstämma i december månad året innan valet skall äga rum med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet så beslutar, å annan dag under senare hälften av mars månad». I stad skulle valet förrättas i senare hälften av mars månad.

Sammanjämningsförslaget bifölls av riksdagen, varefter § 5 i landstingsförordningen erhöll den föreslagna lydelsen genom lag den 13 juni 1913.

Lagrummet undergick genom lag den 23 december 1918 den jämkning, att, i samband med den graderade rösträttens upphörande, orden »efter röstvärdet» borttogos.

I anledning av väckt motion hade 1917 års riksdag i skrivelse nr 308 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta för 1918 års riksdag framlägga förslag till sådana ändringar i gällande kommunalförfattningar, att val till landstingsmän och stadsfullmäktige samt eventuellt även andra kommunala val i högre grad än då vore fallet bleve sammanförda till en och samma tidpunkt.

Frågan behandlades därefter i det vid kungl. propositionen nr 261 till riksdagen 1918 A med förslag om avskaffande av den successiva förnyelsen av landstings- och stadsfullmäktigkorporationerna fogade statsrådsprotokollet. Departementschefen framhöll där, att ett sammanförande av politiska och kommunala val till samma tid på året vore det mål, vartill man borde sträva, men förordade av praktiska skäl, att såväl landstingsmannavalen som de kommunala fullmäktigvalen tillsvidare skulle hållas å dittills gällande tider.

Konstitutionsutskottet uttalade i sitt utlåtande nr 21, att det vore en bestämd fördel att få landstingsmannavalen förlagda till september, även om därmed icke vunnes, att de till tiden komme att sammanfalla med valen till övriga representationer. Utskottet föreslog, att valdagen borde förläggas till början av september månad. Utskottet anförde vidare:

Under de senaste åren har det alltmer blivit praxis att utsätta andrakammarvalen till en söndag, och för landstingsmannavalen på landet är som bekant Marie bebådelsedag fastställd såsom den normala valdagen. Skall en gemensam valdag fastställas, synes också av nöden att förlägga densamma till en arbetsledig dag, d. v. s. under nuvarande förhållanden en söndag, och alltså, på nyss anförda grunder, till första söndagen i september. Erinrar man sig att redan nu i städerna landstingsmannavalen i regel icke hållas på söndag, och att därstädes även andrakammarvalen ofta icke utsätts till söndag, utan till lördag, synes emellertid möjlighet böra hållas öppen för städerna att alltfört få bibehålla samma anordning, som för dem obestriddigen ur åtskilliga synpunkter kan vara fördelaktig, och mot vilken å andra sidan de betänkligheter, som eljest möta mot en vardag såsom valdag, icke inom dem med någon egentlig styrka kunna göras gällande. Detta skulle kunna vinnas därigenom att, vad riksdags-

mannavalen beträffar, Kungl Maj:ts befallningshavande, och vad landstingsmannavalen angår, städernas magistrater, vilka nu äga att utsätta valdagen, finge befogenhet att i städer utsätta val av ledamöter av andra kammaren, respektive av landstingsmän, att äga rum å lördagen före den gemensamma valdagen.

Det har därjämte inom utskottet uppgivits, att valens förrättande i början av september på vissa orter, t. ex. inom Stockholm, skulle möta allvarliga svårigheter. Med hänsyn härtill och då onekligen även av andra grunder det kan tänkas vara önskvärt att kunna bereda möjlighet till undantag från den allmänna bestämmelsen, synes det utskottet ändamålsenligt att — i fråga om såväl andrakammarvalen som landstingsmannavalen — åt Kungl. Maj:t gives befogenhet att, där synnerliga skäl därtill äro, för vissa valkretsar fastställa annan valdag inom september månad.

Utskottet har slutligen icke heller förbisett de invändningar, som ur vissa synpunkter kunna göras mot söndagen såsom valdag. I valet mellan söndag och en av veckans arbetsdagar har utskottet emellertid, såsom av det ovan anförda framgår, funnit övervägande skäl tala för det förra alternativet. Det är nämligen icke lämpligt, att valet äger rum å sådana dagar, då för ett stort antal röstande stora, kanske oöverkomliga svårigheter möta mot deltagande i detsamma. De olika synpunkter, som sålunda kunna anläggas på denna fråga, synas dock kunna förlikas, därest beträffande en för ändamålet i övrigt lämplig vardag i september sådana anordningar vidtoges, att densamma överallt i landet bleve arbetsfri, och bör enligt utskottets uppfattning härvid framförallt en lördag komma i åtanke.

Varken propositionen eller utskottets förslag vann emellertid riksdagens bifall, utan riksdagen anhöll i stället i skrivelse nr 454 om utredning av frågan om införande av en för hela landet gemensam valdag på hösten, alternerande för valen till andra kammaren och landstingsmannavalen, vilken utredning borde omfatta jämväl frågan om lämpligheten av den gemensamma valdagens fastställande till en arbetsfri söckendag.

I kungl. propositionen nr 121 för år 1919 föreslogs, att landstingsmannavalen skulle förläggas till den tredje söndagen i september månad, dock med rätt för kommunen att bestämma annan dag under valmånaden. Därvid anförde departementschefen:

Landstingsmannavalen i städerna förrättas ofta icke på en söndag eller på Marie bebådelsedag utan i stor utsträckning på närmast föregående söckendag. Under sådana förhållanden torde man böra ansluta sig till konstitutionsutskottets förslag så till vida, att möjlighet hålles öppen för städerna att alltfört få bibehålla denna anordning, som för dem obestriddigen ur åtskilliga synpunkter kan vara fördelaktig, och mot vilken å andra sidan de betänkligheter, som eljest möta mot en vardag såsom valdag, icke med någon större styrka kunna göras gällande. Vad landstingsmannavalen i städerna angår, torde sålunda, på sätt utskottet föreslog, städernas magistrater, vilka nu äga att utsätta valdagen, böra beredas befogenhet att utsätta sagda val att äga rum å lördagen före den gemensamma valdagen.

Då vidare förhållandena onekligen i undantagsfall kunna vara sådana, att i

en viss ort verkliga olägenheter kunna vara förknippade med valens hållande å den lagstadgade dagen, har jag ansett, att den beträffande landstingsmannavalen å landsbygden nu gällande bestämmelsen, att i sådant fall kommunalstämma må med kvalificerad majoritet besluta, att valet skall äga rum å annan dag under valmånaden, fortfarande bör gälla, samt att för städer en liknande bestämmelse gives, nämligen, att, om stadsfullmäktige eller i stad, där sådana ej finnas, allmän rådstuga med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster så beslutar, landstingsmannavalet i staden må utsättas till annan dag i september månad.

Kungl. Maj:ts förslag tillstyrktes av konstitutionsutskottet i dess utlåtande nr 21 och bifölls av riksdagen.

Genom lag den 19 juni 1919 om ändrad lydelse i vissa delar av landstingsförordningen stadgades därefter beträffande landet:

»Valet skall förrättas tredje söndagen i september månad eller, om ordinarie kommunalstämma i mars månad samma år som valet skall äga rum med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster så beslutar, å annan dag i september månad»;

samt för stad:

»Valet skall förrättas tredje söndagen i september månad eller, därest magistraten så beslutar, närmast därefter infallande lördag.

Om stadsfullmäktige eller i stad, där sådana ej finnas, allmän rådstuga å ordinarie sammankomst i maj månad samma år som valet skall äga rum med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster så beslutar, må dock valet utsättas till annan dag i september månad.»

En motsvarande bestämmelse upptogs i landstingslagen 9 §. Därvid gjordes emellertid ett tillägg, som betingades därav, att kungörandet av valförrättningen ålades Konungens befallningshavande:

Val av landstingsmän skall förrättas tredje söndagen i september månad eller i stad, där magistraten så beslutar, närmast därförut infallande lördag.

Valet må dock utsättas till annan dag i september månad, därest samma år valet skall äga rum, på landet kommunalfullmäktige eller, där sådana icke finnas, kommunalstämma å ordinarie sammankomst i mars månad och i stad stadsfullmäktige eller, där sådana icke finnas, allmänna rådstugan å ordinarie sammankomst i maj månad sådant beslutar med minst två tredjedelar av de vid omröstningen deltagandes röster.

Beslutas, på sätt i denna paragraf sägs, annan dag än tredje söndagen i september, skall underrättelse därom meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år valet äger rum.

Vid 1926 års riksdag undergick paragrafen den ändring, att latituden begränsades till tiden från och med den 13 till och med den 30 september. Anledningen härtill var den samtidigt införda möjligheten att verkställa val av kommunal- och stadsfullmäktige vid samma förrättning som val av landstingsmän.

Stadgandet om valdag vid landstingsmannaval upptogs med allenast

smärre redaktionella jämkningar i förslaget till kommunal vallag, tillhörande kommunallagsrevisionen vid 1930 års riksdag. Stadgandet blev av riksdagen godkänt med den ändring, att å landet beslut om annan valdag än tredje söndagen i september skulle fattas vid ordinarie sammankomst i mars eller april månad. 11 § i kommunala vallagen lyder sålunda:

Val av *landstingsmän* skall förrättas tredje söndagen i september månad eller i stad, där magistraten så besluter, närmast därförut infallande lördag.

Valet må dock utsättas till annan dag under tiden från och med den 13 till och med den 30 september, därest samma år, då valet skall äga rum, på landet av kommunalstämman eller, där kommunalfullmäktige finnas, av dem å ordinarie sammankomst i mars eller april månad och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmänna rådstugan å ordinarie sammankomst i maj månad så beslutes med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster. Bestämmes annan valdag än tredje söndagen i september, skall underrättelse därom meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år, då valet skall äga rum.

Vid behandlingen av den kungl. propositionen gjorde emellertid konstitutionsutskottet följande uttalande:

Enligt Kungl. Maj:ts förslag, som utskottet i denna punkt tillstyrker, skall beträffande tid för val av landstingsmän (kommunala vallagen 11 §) gälla, att i princip valet skall förrättas tredje söndagen i september månad eller i stad, där magistraten så beslutar, närmast därförut infallande lördag; dock skall möjlighet finnas att utsätta valet till annan dag under tiden från och med den 13 till och med den 30 september, därest av vederbörande kommunala organ med kvalificerad majoritet så beslutes.

Den sålunda medgivna möjligheten till undantag från den i lagen stadgade allmänna regeln rörande tiden för berörda val kan i vissa fall medföra olägenheter. Enligt den föreslagna nya lagstiftningen skall preliminär röstsammanräkning införas vid här ifrågavarande val, liksom tidigare skett i fråga om andra kammarvalen, för att tillgodose behovet av ett snabbt bekantgörande av valutgången, i den mån en dylik rösträkning härom kan lämna upplysning. Tydligt är emellertid, att värdet av ett preliminärt sammanräkningsförfarande väsentligen minskas, därest val av viss karaktär icke samtidigt äga rum. Det vore därför önskvärt, att bestämmelserna om valdag vid landstingsmannaval ändrades i sådan riktning, att garantier vunnes för att omförmälda val kommer att, utom möjligen i vissa av särskilda skäl betingade fall, hållas å samma dag inom hela riket. Då denna fråga emellertid torde böra bliva föremål för en undersökning genom Kungl. Maj:ts försorg, föreslår utskottet en skrivelse med begäran om skyndsamt utredning i angiven riktning.

I överensstämmelse med utskottets förslag anhöll därefter riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa skyndsamt utredning angående ändringar i bestämmelserna om tiden för landstingsmannaval i överensstämmelse med de riktlinjer, som ovan angivits, samt för riksdagen framlägga de förslag, som utredningen kunde föranleda.

En undersökning av förhållandena vid landstingsmannavalen 1930, sådana dessa avspeglar sig i valstatistiska uppgifter, som meddelats från statistiska centralbyrån, har givit vid handen, att, bortsett från valets utsträckande till särskilda dagar enligt KVL 15 § 1 mom., allenast i tvenne stadsvalkretsar möjligheten att förlägga valen till annan tidpunkt än tredje söndagen i september, eller i stad nästföregående lördag, kommit till användning. Härav torde framgå, att något oundgängligt behov av den nuvarande möjligheten att förlägga landstingsmannavalen till annan dag under tiden 13—30 september näppeligen förefinnes. Principen om gemensam valdag gäller vid val till andra kammaren enligt lagen om val till riksdagen 54 § 1 mom. Där beredes dock möjlighet för Kungl. Maj:t att, då synnerliga skäl därtill äro, förordna, att valet skall förrättas å annan dag, vilken emellertid vid de ordinarie valen icke må förläggas till annan månad än september. Denna dispensmöjlighet har allenast kommit till användning i fråga om Stockholm och Göteborg, där Kungl. Maj:t med hänsyn till lokala förhållanden medgivit valets förrättande å fredagen före allmänna valdagen. Med hänsyn härtill lär något behov av dispensmöjlighet vid landstingsmannaval icke kunna anses föreligga.

FULLGJORD SKATTEBETALNING SÅSOM BEHÖRIGHETSVILLKOR FÖR KOMMUNALA FÖRTROENDEUPPDRAG.

Såsom tidigare anförts, har riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 juni 1930 (nr 330) anhållit, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till införande av bestämmelser i kommunallagarna, att den, som häftar för honom påförda utskylder till kommun eller stad, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, skulle vara utesluten från valbarhet vid val till kommunala förtroendeuppdrag.

I konstitutionsutskottets av riksdagen åberopade utlåtande anfördes härom i huvudsak följande:

Det torde böra anses såsom en rimlig fordran, att de, som erhålla kommunala förtroendeuppdrag, och åt vilka sålunda överlåtes att disponera över kommunens och skattebetalarnas medel ävensom, beträffande kommunalnämndens ledamöter, att förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel, hava det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både vilja och kunna fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålägga och utkräva av andra. Utskottet anser därför, att den, som häftar för utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sista åren, bör vara utesluten från valbarhet vid val till fullmäktige eller andra kommunala förtroendeuppdrag. I allmänhet torde måhända denna fordran upprätthållas inom kommunerna, men då motsatsen förekommit, torde lagbestämmelse härom böra införas.

Utskottet har emellertid icke nu velat förelägga riksdagen förslag till införande av sådana lagbestämmelser utan hemställer allenast, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära utredning och framläggande för riksdagen av förslag om införande av bestämmelse i kommunallagarna om fullgjord skattebetalning till kommunen i den utsträckning, som här ovan angivits, såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

Enligt kommunallagarna kräves för valbarhet till fullmäktige dels röst-rätt, dels faktiskt boende inom staden. Därutöver fordras, för att en person skall kunna vara fullmäktig, att vissa angivna behörighetsvillkor fyllas. Den redan i äldre lag dragna skillnaden mellan valbarhetsvillkor, vilka hänföras till valögonblicket, och behörighetsvillkor, vilka skola fyllas under hela mandattiden, har i regeringsrättens praxis icke upprätthållits. I ett utslag (RÅ 1923, ref. 7) har sålunda majoriteten inom regeringsrätten funnit tvenne ledamöter av kommunalfullmäktige, vilka på grund av underlåtenhet att erlägga kommunalutskylder blivit såsom icke röstberättigade upptagna i gällande röstlängd, i följd därav icke kunna vara kommunalfullmäktige. Av detta utslag följer, att den, som häftar för obetalda kommunalutskylder under samtliga tre senaste kalenderår och i följd därav upptages i röstlängden såsom icke röstberättigad, därmed förlorat icke

blott sin valbarhet utan jämväl sin behörighet att fortfarande innehava det kommunala förtroendeuppdraget.

Den av riksdagen begärda lagändringen avser enligt riksdagsskrivelsens lydelse allenast, att för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag skall krävas fullgjord skattebetalning. Med hänsyn härtill borde egentligen ifrågasvarande villkor upptagas bland valbarhetsvillkoren. Emellertid synes, såsom nyss framhölls, praxis icke upprätthålla någon skillnad mellan valbarhet och behörighet, och departementschefen uttalade i kungl. propositionen nr 99 vid 1930 års riksdag den meningen, att någon olikhet härutinnan icke bestode mellan »de behörighetsvillkor, som angivas i första stycket, och de, som upptagits i andra stycket» av LKL 11 § och motsvarande stadganden i övriga kommunallagar.

Riksdagen uttalar i sin skrivelse utan inskränkning önskemålet, att ifrågasvarande valbarhetsvillkor uppställas för kommunala förtroendeuppdrag; då emellertid bestämmelserna begäras införda i kommunallagarna, lära icke andra än där i valbarhetshänseende avhandlade uppdrag vara åsyftade. Snarast skulle eljest ifrågakomma motsvarande tillägg i fattigvårdslagen 12 § och barnavårdslagen 6 §. Behörighetsvillkoret har införts i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner 8 § och lagen om folkskoleväsendet i Stockholm § 3, vilken tillika bragts i närmare överensstämmelse med kommunallagen och församlingslagen. Landstingslagen har lämnats oberörd av den föreslagna reformen. I den motion, som återopas av konstitutionsutskottet, omnämnas blott de primärkommunala uppdragen.

En fråga, som tarvar övervägande, rör möjligheten att utöva kontroll över tillämpningen av ifrågasvarande obehörighetsbestämmelse. Förlust av rösträtt skall framgå av röstlängden, i vilken de förhållanden, som utesluta rösträttens utövande, finnas antecknade. Förlust av behörighet till kommunalt förtroendeuppdrag av annan grund än förlust av rösträtten kan däremot icke bestämmas med tillhjälp av röstlängden. Då röstlängden fastställs allenast en gång årligen, kan dessutom genom densamma icke erhållas den löpande registrering, som ett konstaterande vid varje tidpunkt av uppfyllelsen av behörighetsvillkoret fullgjord skattebetalning skulle kräva. Frånsett detta synes det icke oundgängligt att för ett sådant ändamål införa en särskild kolumn i röstlängden med härav betingad särskild uppgiftsplikt. Att skattebetalningen icke fullgjorts kan i förekommande fall på annat sätt konstateras.

Enligt reglementet för uppbördsverket i Stockholms stad avföras vid uppbördsstämma influtna belopp i därtill avsedd kolumn i uppbördsboken; i bokens restlängd utföras uppgifter å samtliga till betalning förfallna, men vid uppbördsstämman icke guldna poster. Utdrag av restlängden, upptagande en var skattskyldigs debetnummer, namn, titel eller yrke, adress, anställning och summan av honom påförda belopp, skola särskilt för varje uppbördsmans distrikt eller del därav utskrivas och senast fjorton dagar efter uppbördsstämmans slut för indrivning till honom överlämnas. Såväl rest-

längden som dessa utdrag och avkortningslängden (se ovan sid. 34) äro offentliga handlingar. Härigenom kan sålunda en var konstatera, huruvida viss innehavare av kommunalt förtroendeuppdrag häftar för oguldna kommunalutskylder till staden eller de territoriella församlingarna.

Liknande möjligheter förefinnas även i fråga om övriga kommuner. Enligt LKL 76 § skall sålunda kommunalnämnden efter uppboördsstämman upprätta restlängd å de skattskyldiga, som ej vid uppboördsstämman behörigen guldit sin skatt, och för vilka ej avkortning eller avskrivning i laga ordning ägt rum. Restlängden skall inom två månader efter uppboördsstämmans slut insändas till länsstyrelsen, som sedermera efter verkställande av erforderliga anteckningar översänder båda exemplaren till utmätningsmannen i orten. LKS 71 § föreskriver, att drätselkammaren skall efter uppboördsstämman upprätta restlängd å de skattskyldiga, som ej vid uppboördsstämman vederbörligen guldit sin skatt, och för vilka ej avkortning eller avskrivning i laga ordning ägt rum. I stad med magistrat skall restlängden överlämnas till magistraten, som låter indriva och till drätselkammaren redovisar de resterande utskylderna. I annan stad skall restlängden tillställas den, som är utmätningsman för staden, och åligger det denne att indriva och till drätselkammaren redovisa utskylderna. Den kommunala skatteuppboörden omfattar även uttaxering, beslutad av kyrkostämman eller kyrkofullmäktige. Restlängdens uppgifter angående häftande för oguldna utskylder kompletteras genom avkortnings- och avskrivningslängden. Över utskylder, som avkortats eller avskrivits före upprättandet av restlängd, skall nämligen kommunalnämnden, respektive drätselkammaren, upprätta särskild avkortnings- och avskrivningslängd med angivande av avkortnings- eller avskrivningsorsaken. Även dessa längder torde vara att anse såsom sådana allmänna ärenden rörande handlingar, som enligt tryckfrihetsförordningen § 2 mom. 4:o) äro offentliga.

Något rapporterande från uppboördsmyndighetens sida till kommunen av namnen på dem, som häfta för oguldna kommunalutskylder, vilka förfallit under de tre sista kalenderåren, synes icke vara nödvändigt. Det är ej föreskrivet, att sådana anmälningar skola ske om övriga obehörighetsanledningar, t. ex. omyndighetsförklaring eller konkurstillstånd.

Såsom av det anförda framgår, förefinnas enligt gällande bestämmelser icke väsentligen större svårigheter att utöva kontroll över iakttagande av ifrågavarande behörighetsvillkor än över andra, nu gällande, sådana villkor. Framhållas bör även, att enligt bestämmelsen om proportionella val en kandidats obehörighet icke medför valsedelns kasserande, liksom att, när val sker genom acklamation, en vald persons obehörighet endast har betydelse med avseende å hans eget val. Följderna av ett eventuellt förekommande misstag äro sålunda starkt begränsade.

Det skulle emellertid icke vara omöjligt att, i händelse behov anses föreligga, genom administrativa bestämmelser föreskriva insändande och registrering av uppgifter om förhållanden, som inverka på behörigheten.

KOMMUNALA FÖRTROENDEMÄNS ANSVAR.

I 1928 års kommunallagsförslag funnos upptagna bestämmelser om ansvar för ledamöter i kommunalnämnd (kommunallagens första avdelning kap. 4 § 3) och i drätselkammare (kommunallagens andra avdelning kap. 4 § 10). Dessa inbördes överensstämmande föreskrifter, vilka skulle äga motsvarande tillämpning i fråga om styrelser eller personer, som blivit för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda, innehålla, att de, som, genom att överträda kommunallagen eller särskilt givna föreskrifter, uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda kommunen skada, äro, jämte det ansvar enligt allmän lag, som må ifrågakomma, underkastade skyldighet, en för alla och alla för en, att ersätta skadan.

Det åsyftade eventuella ansvaret enligt allmän lag är det, som följer av stadgandet i strafflagens 25 kap. 22 § första stycket om viss utsträckt tillämpning av bestämmelserna om statstjänstemäns ämbetsbrott. Om skadestånd i anledning av brott handlar strafflagens 6 kap., enligt vars 5 § de i brott delaktiga äro solidariskt ansvariga för skadeståndet.

I strafflagens förevarande bestämmelser gjorde förslaget icke någon ändring. Däremot upphävdes enligt detsamma stadgandet i FKL § 56, att »en var ledamot av kommunalnämnden ansvarar gemensamt med de övriga för de medel, nämnden under sin förvaltning haft, ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke till protokollet gjort anmärkning», vilken ansvarighet ansetts vara delad efter huvudtalet. Om drätselkamarledamöters ansvar fanns icke någon direkt lagbestämmelse; därom gällde vad allmän lag och — eventuellt — drätselkammarens reglemente innehöllo.

Emot lagförslaget i denna del erinrades i åtskilliga avgivna utlåtanden, bland annat, att det utvidgade ansvaret vore mindre lämpligt, då här vore fråga om ofta oavlönade förtroendeposter, som man icke utan laga skäl kunde avsäga sig.

Föredragande departementschefen anförde, att ifrågavarande personer vore enligt 25 kap. 22 § strafflagen i straffrättsligt hänseende jämställda med statens ämbetsmän. Härav följde, att, därest de genom överträdelse av lag eller särskilt givna föreskrifter eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndade kommunen skada, de vore förfallna till straffansvar för ämbetsbrott. Med tillämpning av allmänna rättsregler följde vidare, att de vore solidariskt ansvariga för uppkommen skada. 1928 års förslag syntes sålunda på denna punkt icke innehålla något mera än vad som redan gällde, och att i något avseende minska nuvarande ansvar torde icke vara tillrådligt.

Departementschefen fann emellertid icke påkallat att i kommunallagarna upptaga vare sig en direkt föreskrift eller en hänvisning i ämnet.

Konstitutionsutskottet ägnade, även med anledning av väckta motioner

om dåvarande bestämmelses bibehållande, särskild uppmärksamhet åt frågan om ansvar för ledamöter i kommunalnämnd. Utskottets utlåtande, vilket återopas i riksdagens skrivelse, innehåller yttranden dels av en inom utskottet tillsatt delegation, dels särskilt av hovrättsrådet Ekman.

Utskottet förklarade sig anse, att frågan borde göras till föremål för utredning i huvudsaklig anknytning till de i sistnämnda yttrande angivna synpunkterna, med särskilt beaktande, huruvida icke vid oaktsamhetsbrott borde stadgas delat ansvar, samt att i avvaktan på denna utrednings resultat den gällande bestämmelsen i ämnet borde överflyttas till den nya lagen. Riksdagen biföll vad utskottet sålunda förordat.

I det särskilda yttrande, vartill denna utredning sålunda bör anknytas, framhålles, att ifrågavarande funktionärer i själva verket icke äro tjänstemän, men förtroendemän, valda mera med hänsyn till deras personer än till särskilt förvärvade och ådagalagda kvalifikationer för uppdraget. Man kunde därför icke på dem ställa samma fordringar i avseende å noggrannhet och skicklighet vid uppdragets fullgörande som på statens för dess olika uppgifter särskilt utbildade och tränade tjänstemän. Vidare vore dessa förtroendemän för en avsevärd tid framåt förhindrade att avsäga sig det uppdrag, till vilket de blivit valda, även om de själva funne sig icke kunna nöjaktigt fullgöra detsamma. I stor utsträckning vore de också oavlönade. Till dessa omständigheter kunde man, då försummelse i uppdragets fullgörande förelåge, i någon mån taga hänsyn vid straffets utmätande inom den fastställda strafflatituden; men icke så i fråga om skadeståndets utkrävande, i fall nämligen den formella likställigheten med statens tjänstemän även i detta hänseende skulle i full utsträckning upprätthållas.

Såsom möjligt nämnes att antingen i 6 kap. strafflagen eller i kommunallagarna — eventuellt med hänvisning från nämnda strafflagskapitel — stadga en begränsning av skadeståndsplikten. Yttrandet utmynnar i följande redaktionsutkast:

»Ledamöter av kommunalnämnden, vilka, genom att överträda denna lag eller särskilt givna föreskrifter eller eljest uppsåtligen tillskynda kommunen skada, äro, jämte det ansvar enligt allmän lag, som må ifrågakomma, underkastade skyldighet, en för alla och alla för en, att ersätta skadan. Sker det av vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet, varom i 25 kap. 17 § strafflagen förmäles, vare pliktiga ersätta skadan, en var till den del, som på honom belöper efter huvudtalet.

Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om styrelser eller personer, som blivit för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda.»

Detta uppslag synes emellertid giva anledning till allvarsamma betänkligheter. Det är en för allmänt erkända rättsgrundsatser främmande tanke, att, när en gång ett skadegörande brott anses föreligga, skyldigheten att ersätta skadan skulle vara olika, om gärningsmannen handlat uppsåtligt

eller icke. Otillfredsställande är även, att möjligheten för målsäganden att komma till sin rätt skulle förminska i följd därav, att jämte en solvent gärningsman finnas flera eller färre medbrottslingar, som äro ur stånd att betala vad på dem faller, och att målsäganden eventuellt skulle kunna bli fördelaktigare ställd, om åtal på grund av dödsfall eller annan anledning underlåtes mot någon, som gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Visserligen ligger en riktig tanke i vad inom utskottet anförts om skillnaden mellan kommunala förtroendemän och vad man kan kalla professionella tjänst innehavare. På de senare kan man utan tvivel ställa högre anspråk än på dem, som blivit valda och mången gång icke ens kunnat avsäga sig, som åtminstone officiellt ej gjort anspråk på att vara experter eller kunnat utfästa sig att åt givet uppdrag ägna sin huvudsakliga arbetskraft, och som ofta nog äro oavlönade. Men denna åtskillnad bör rättvisligen leda därtill, att förutsättningarna för straffbarhet bli olika, icke därtill, att förtroendemannen straffas enligt alldeles samma grunder som den professionella tjänstemannen, men under vissa förutsättningar kommer lindrigare undan med avseende å skadestånd för straffbart förhållande.

Det är möjligt, att, såsom i utskottets utlåtande anføres, man redan enligt gällande lag kan i någon mån taga hänsyn till berörda omständigheter vid straffets utmätande inom den fastställda strafflatituden. Men i alla händelser är detta icke nog. Samma omständigheter böra tillerkännas betydelse även för frågan om straffbarheten, d. v. s. även för frågan, huruvida den ena eller andra funktionären över huvud i sin funktion visat straffbar vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet.

I överensstämmelse härmed föreslås en förändrad lydelse av strafflagen 25 kap. 22 § första stycket. Förslagets första punkt ansluter sig härutinnan, med någon ändring av ordföljden, till den av professor Thyrén i förberedande utkast till strafflag, speciella delen, VII, förordade redaktionen. Förslaget avviker från nuvarande lydelse väsentligen därutinnan, att »städers och menigheters angelägenheter» utbyts mot »kommuners angelägenheter», att med stiftelser, fastställda av Konungen, likställts alla under myndighets tillsyn ställda stiftelser, och att uttrycket dem, som »förordnade» äro att ämbete eller tjänsteärende förrätta, ersatts med orden dem, som äro »förordnade eller valda» att dylikt ärende förrätta. I förslagets andra punkt har därefter stadgats, att vid tillämpning av 17 § skälig hänsyn skall tagas därtill, att tilltalads uppdrag grundat sig på val, att han varit skyldig mottaga uppdraget och att detta varit oavlönat.

Den för stadgandet föreslagna redaktionen medför, att principen kommer att gälla icke blott för kommunala förtroendeuppdragshavare utan även för andra i stycket avsedda personer. Principen synes emellertid äga allmängiltighet, vadan dess tillämpning utom kommunallagarnas område ej bör möta betänkligheter.

Tvivelaktigt kan vara, huruvida i de olika kommunallagarna någon ansvarsbestämmelse — vare sig blott en hänvisning eller ett stadgande med självständigt innehåll — bör införas, respektive bibehållas.

En självständig bestämmelse om kommunalnämndledamöters ansvarighet inflöt i den nya lagen om kommunalstyrelse på landet genom det, såsom ovan erinrats, av konstitutionsutskottet förordade överflyttandet dit av föreskriften i KFL § 56 stycket 2 punkten 1. Den sålunda överflyttade bestämmelsen utgör 59 §, av följande lydelse: »Envar ledamot av kommunalnämnden ansvarar gemensamt med de övriga för de medel nämnden har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet.» Alldeles enahanda stadganden återfinnas, beträffande kyrkoråd och skolråd, i lagen om församlingsstyrelse 55 § — liksom förut i förordningen om kyrkostämma, kyrko- och skolråd § 33 — och i lagen om församlingsstyrelse i Stockholm 59 §, samt vidare, med avseende å fattigvårdsstyrelse, respektive barnavårdsnämnd i lagen om fattigvården 21 § och lagen om samhällets barnavård 13 §.

Dessa stadganden gälla jämsides med strafflagen i dess nuvarande lydelse. Det kan redan av denna grund anses icke möta något hinder emot deras bibehållande efter den ovan ifrågasatta strafflagsändringen. I själva verket innebära de ett slags garantiansvar, för vilket ett felaktigt förfarande icke utgör någon positiv förutsättning. Att döma av vad som förekommit synes ett sådant bibehållande anses önskvärt, och den föreslagna strafflagsändringen utgör snarast ett ytterligare skäl härför.

För likformighetens skull lära motsvarande bestämmelser lämpligen bära införas även beträffande borgerlig stadskommun, således i LKS och i den blivande lagen om kommunalstyrelse i Stockholm, liksom beträffande skolstyrelse, d. v. s. i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner, varest man dock kan inskränka sig till en hänvisning. Att medelsförvaltning och prövning av säkerhetshandlingar kunna vara anordnade på sådant sätt, att bestämmelserna erhålla föga tillämpning, gäller även om landskommuner och församlingar. Den i praxis erkända delade ansvarigheten torde bära lagfästas.

Hänvisningar till strafflagens ansvarighetsbestämmelser äro tydligen icke nödvändiga men torde kunna anses önskvärda. Sådana hänvisningar anknytas naturligt till föreskrifterna om garantiansvaret.

Såsom nyss framhölls, innehålla fattigvårdslagen 21 § och barnavårdslagen 13 § stadganden om ledamots ansvar, vilka överensstämja med LKL. I samband med de nu föreslagna författningsändringarna synas bestämmelserna i anförda författningsrum bära ersättas med hänvisningar till kommunallagarnas föreskrifter.

PROMULGATIONSLAGEN.

Stadgandena om de olika lagförslagens ikraftträdande samt nödiga övergångsbestämmelser hava sammanförts i en särskild lag om införande av lagarna om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. Förslaget är redigerat i anslutning till promulgationslagen till 1930 års kommunallagar med allenast sådana avvikelser, som uppenbarligen följa av de nu föreslagna lagarnas innehåll. Den föreslagna promulgationslagen avser ej förslaget till ändring i strafflagen.

Stockholm den 24 juli 1933.

HJ. L. HAMMARSKJÖLD

Halvar G. F. Sundberg

LAGFÖRSLAG.

L A G

om kommunalstyrelse i Stockholm.

1 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Stockholms stad utgör en kommun. Om kommunalförbund är särskilt stadgat.

Råder osäkerhet beträffande gränsen för kommunens område, förordnar Konungen angående gränsens rätta sträckning. Om ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

2 §.

Medlem av kommunen är envar, som är där mantalsskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara mantalsskriven i kommunen, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är taxerad till allmän kommunalskatt att utgå till staden.

3 §.

Kommunen äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Angående vården om kyrkliga angelägenheter samt folk- och fortsättnings-skoleväsendet är särskilt stadgat.

4 §.

Vad staden samfällt tillhör i fastighet, rörligt kapital eller inkomst-givande rättighet skall, där ej annorlunda är stadgat, användas för stadens gemensamma behov och förvaltas på sätt i denna lag sägs. Det som härflyter av sådan egendom ävensom medel, vilka tillkomma staden från staten eller eljest, skall anses såsom inkomst till täckande av stadens gemensamma utgifter.

5 §.

För anskaffande av medel, som utöver de i 4 § omförmälda inkomsterna erfordras för bestridande av stadens utgifter, äger kommunen beskattnings-rätt enligt vad i denna lag stadgas.

6 §.

Om utfärdande för staden av ordningsstadganden, byggnadsordning, hälsovårdsstadganden och brandordning samt om deras upprätthållande är särskilt stadgat.

7 §.

Kommunens beslutanderätt utövas av stadsfullmäktige. Ej må stadsfullmäktige med verkställighetsåtgärder av något slag eller med förvaltning av penningar eller andra tillgångar för kommunens räkning samfällt och omedelbart sig befatta.

Förvaltning och verkställighet tillkomma, under överinseende av överståthållarämbetet och ledning av stadskollegiet, stadens nämnder (styrelser, direktioner, utskott) eller för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda personer.

2 KAP.

Om stadsfullmäktige.

1 §.

Stadsfullmäktiges antal är ett hundra.

2 §.

Rösträtt vid val av stadsfullmäktige tillkommer envar inom staden mantalsskriven man eller kvinna, som är svensk undersåte samt senast under nästföregående kalenderår uppnått tjugutre års ålder. Varje röstberättigad äger en röst.

Sådan rösträtt må dock ej utövas av den, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) i avseende å honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än två av dessa år; eller
- e) är på grund av ådömd straffpåföljd utesluten från ovannämnda rättighet.

Den omständigheten, att endera av äkta makar saknar rösträtt eller är från dess utövning utesluten, inverkar ej på den rösträtt, som tillkommer den andra maken.

3 §.

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i kommunala vallagen.

4 §.

Stadsfullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom staden och uppnått tjugufem års ålder.

Stadsfullmäktig kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;

e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Följande personer må icke vara stadsfullmäktige: överståthållaren, underståthållaren, polismästaren, sekreteraren i överståthållarämbetets kansli, kamreraren i överståthållarämbetet för uppbördsärenden, tjänsteman eller betjänt vid eller under överståthållarämbetet eller allmän åklagare i staden, ej heller tjänsteman eller betjänt, som är anställd vid stadens drätsel eller annat dess förvaltande verk och är för sin befattning redovisningskyldig.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara stadsfullmäktig än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller

d) vid valet den som de fyra senaste tjänstgöringsåren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom stadsfullmäktig.

5 §.

Stadsfullmäktige väljas för fyra år (tjänstgöringsår), räknade från och med den 1 april det år, då valet skedde.

Om val av stadsfullmäktige i anledning av ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

6 §.

För val av stadsfullmäktige skall staden indelas i valkretsar. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio, högst tjugufem stadsfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet inom varje krets en stadsfullmäktig utses för varje befolkningstal motsvarande en hundradel av stadens folkmängd; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; att territoriell församling, där så ske kan, lämnas odelad och icke i något fall delas på flera än två kretsar; samt att antalet fullmäktige för hela staden, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna.

Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga, efter därom av magistraten uppgjort förslag, stadsfullmäktige göra framställning hos överståthållarämbetet. Utan föregående framställning må överståthållarämbetet förordna om sådan indelning, sedan tillfälle beretts stadsfullmäktige att avgiva yttrande i ärendet. Beslut om indelning i val-

kretsar skall meddelas senast två månader före ingången av kalenderåret näst före det, under vilket val skall enligt indelningen äga rum.

7 §.

Val av stadsfullmäktige skall förrättas i mars månad å dag, som magistraten utsätter.

Kallelse till valförrättningen skall utfärdas av magistraten och kungöras minst åtta dagar förut genom offentligt anslag å rådhuset och kallelsens införande i den tidning, däri överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas. I kallelsen skola, jämte antalet av dem som skola väljas inom varje valkrets, dagen och tiderna för valet angivas samt, särskilt för varje valdistrikt, valstället noggrant utsättas.

Om valdistrikt samt vals förrättande och avslutande så ock om förfarandet, när stadsfullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i kommunala vallagen.

8 §.

Stadsfullmäktige välja varje år vid första sammanträdet bland sig en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande för tjänstgöringsåret. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till överståthållarämbetet för intagande i ämbetets kungörelser.

Äro både ordföranden och vice ordförandena hindrade att inställa sig vid stadsfullmäktiges sammanträde, äga stadsfullmäktige utse annan ledamot att för tillfället föra ordet.

Den tillstädesvarande stadsfullmäktig, som längsta tiden innehaft uppdraget, eller, där två eller flera stadsfullmäktige lika länge tjänstgjort i befattningen, den av dem, som är till levnadsåren äldst, förer ordet, till dess ordförande blivit vald.

9 §.

Stadsfullmäktigsammanträde skall hållas i stadshuset eller å annat ställe, som för sådant ändamål blivit av stadsfullmäktige särskilt bestämt.

10 §.

Ordinarie sammanträden skola av stadsfullmäktige hållas i april månad å första helgfria dag samt i övriga månader med undantag av juli och augusti å dag, som fullmäktige äga bestämma.

Vid sammanträde i december månad fastställes stadens utgifts- och inkomststat och anställas val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och, där så finnes erforderligt, revisorssuppleanter.

Extra sammanträde hålles, när överståthållarämbetet därom förordnar eller stadskollegiet eller de flesta av stadsfullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

11 §.

Kallelse till stadsfullmäktigsammanträde utfärdas av ordföranden eller, vid hinder för honom, av förste eller, om jämväl han är hindrad, av andre vice ordföranden. Kallelsen, vilken skall utfärdas skriftligen och innehålla bestämd uppgift om tid och ställe samt, såvitt möjligt är, även om överläggningsämnen för sammanträdet, skall senast söckendagen före sammanträdet delgivas envar stadsfullmäktig.

En vecka före sammanträdet eller, om saken ej tål sådant uppskov, senast söckendagen förut bör tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden, som därvid skola förekomma, införas i den tidning, vari överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas. Den omständigheten, att tillkännagivande ej blivit infört i tidning, utgör ej hinder för sammanträdets hållande.

Överståthållarämbetet skall särskilt skriftligen underrättas om sammanträde.

12 §.

Stadsfullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i 4 kap. 5 § andra stycket hindrad att deltaga i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.

Ordförande eller ledamot, som utan anmält, av stadsfullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till stadens kassa två kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

13 §.

Varje stadsfullmäktig äger en röst.

Vid stadsfullmäktigsammanträde äger överståthållaren eller, vid hinder för honom, underståthållaren att vara tillstädes och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten. Sådan rätt tillkommer jämväl revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

Borgarråd skall, ändå att han icke är stadsfullmäktig, närvara vid fullmäktiges sammanträden, där ej förfall, som av fullmäktige godkännes, föreligger, och äger därvid att deltaga i överläggningarna och framställa förslag samt få sin mening i protokollet antecknad, men ej att deltaga i besluten.

14 §.

Stadsfullmäktige äro skyldiga att, efter sakens beskaffenhet, antingen meddela yttrande eller fatta beslut över alla de frågor, vilka blivit av högre myndighet eller av magistraten hänskjutna till dem.

Det tillkommer ock stadsfullmäktige att meddela beslut i ärenden, som av stadens nämnder blivit på grund av deras uppdrag underställda fullmäktiges prövning, ävensom i fråga, som väckts genom motion av borgarråd eller fullmäktig.

15 §.

De ärenden, som företagas till avgörande av stadsfullmäktige, skola förut vara vederbörligen beredda av stadskollegiet samt av drätselnämnden eller annan stadens nämnd, dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, eller en eller flera särskilt för sådan beredning utsedda personer.

Där ärende, som beretts annorledes än av drätselnämnden, avser avhändande eller inköp av fast egendom eller därifrån härflytande rättighet eller eljest är av särskild vikt för stadens ekonomi, skall tillfälle lämnas nämnden att avgiva yttrande däröver, innan ärendet företages till avgörande av stadsfullmäktige.

Val må dock av stadsfullmäktige förrättas utan föregående beredning. Fordrar ärende skyndsam handläggning, är beredning ej heller nödig beträffande förslag, i vilket samtliga tillstädesvarande fullmäktige instämma.

16 §.

För varje stadsfullmäktigsammanträde upprättas och anslås i sammanträdesrummet en föredragningslista, som upptager främst de frågor, om vilka Konungen infortrat fullmäktiges yttrande; därefter de ärenden, som uppskjutits från ett föregående sammanträde; vidare de av överståthållarämbetet eller magistraten framställda förslag; och slutligen övriga på fullmäktiges handläggning eller beslut ankommande ärenden, i den ordning ordföranden med avseende å ärendenas vikt eller behovet av deras skyndsamma avgörande finner skäligt bestämma.

Uppstår fråga om visst ärendes föredragande i annan ordning än den på listan angivna, gäller därom vad stadsfullmäktige besluta.

17 §.

Kan ärende, som handlägges å stadsfullmäktigsammanträde, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall sammanträdet fortsättas å annan dag. Om sammanträdet fortsättande skall, därest fullmäktige så besluta, kallelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kallelse, har ordföranden att, innan sammanträdet upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när val är proportionellt, gäller vad därom är särskilt stadgat.

Begäres vid ärendes behandling å stadsfullmäktigsammanträde bordläggning av ärendet och förenar sig minst en tredjedel av de närvarande

därom, skall ärendet uppskjutas till annan dag, som ordföranden har att bestämma och i vanlig ordning kungöra.

Bordläggning må ej, såvida icke beslut därom fattas med vanlig röst-övertikt, ske i fråga om val eller mera än en gång i samma ärende.

18 §.

Ordföranden åligger att å stadsfullmäktigsammanträde framställa ärendena till överläggning samt att tillse, att ej andra frågor företagas till avgörande än de som finnas angivna i kallelsen till sammanträdet.

Fråga, som fordrar skyndsam handläggning och vars upptagande samtliga närvarande fullmäktige medgiva, må, ändå att den ej angivits i kallelsen, med iakttagande av vad i 15 § är stadgat företagas till avgörande å sammanträdet.

Vad ovan i denna paragraf är stadgat skall äga tillämpning jämväl å ny fråga, som vid något stadsfullmäktiges sammanträde väckes genom motion.

19 §.

1 mom. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

Ordföranden tillkännagiver därefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och befäster detsamma, där ej omröstning begäres, med klubbslag.

Begäres omröstning, skall den verkställas efter upprop och utom vid val ske öppet. Där ej för särskilda fall annorledes stadgas, bestämmes utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men verkställs i övriga fall ny omröstning med slutna sedlar, varvid, före dessas öppnande, en sedel avlägges, för att, där rösterna även nu bliva lika, bestämma beslutet. Vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning skall förfaras såsom vid val.

Vägrar ordföranden att framställa proposition å gjort yrkande, skall han, såvida någon ledamot det äskar, till stadsfullmäktiges avgörande hän-skjuta frågan, om yrkandet må till prövning upptagas.

Om val av stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande stadgas i 2 kap. 8 §, om val av borgarråd i 3 kap. 4 §. Val i stadsfullmäktige av övriga ledamöter i stadskollegiet, jämte ersättare för dem, samt av ledamöter och suppleanter i drätselnämnden eller i annan stadens nämnd, för vilken sådant är särskilt föreskrivet, ävensom av revisorer och revisors-suppleanter, som avses i 4 kap. 5 §, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande av stadsfullmäktige, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väl-jandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat.

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan, tomtindelning eller stomplan;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

c) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

d) höjande av visst under året närmast före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tretton kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger sexton kronor för skattekrona;

e) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

g) efterskänkande av oguldna stadsutskylder, där fråga ej är om antagande av ackord.

Med allmän kommunalskatt förstås i c) och d) sådan skatt, evad den beslutits av stadsfullmäktige eller av kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade.

3 mom. Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.

20 §.

Efterskänkande av oguldna stadsutskylder må, där fråga ej är om antagande av ackord, av stadsfullmäktige beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

21 §.

1 mom. Stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande äro icke i denna sin egenskap berättigade att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för representationsutgifter, där sådan ersättning finnes erforderlig och av stadsfullmäktige medgives.

Stadsfullmäktige må för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräknliga utgifter av nämnda art.

2 mom. Där det finnes av behovet påkallat, äga stadsfullmäktige besluta, att annan ledamot av stadskollegiet än borgarråd, ävensom vald ledamot av drätselnämnden eller annan stadens nämnd eller av beredning, så ock revisor skola för deltagande i sammanträde eller förrättning inom staden i stadens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av stadens medel i form av dagtraktamente med högst fem kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Stadsfullmäktige må ock besluta, där kommunikationsförhållandena anses sådant kräva och väglängden mellan ledamotens eller revisorns hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än fem kilometer, att reseersättning skall utgå till ledamoten eller revisorn. Denna ersättning må icke överstiga hälften av belopp, beräknat efter lägsta avgift för automobil eller hästskjuts, där icke järnväg, spårväg eller omnibus är att tillgå eller fartygslägenhet begagnas, ej heller överstiga avgiften för tredje klass plats på järnväg eller plats i spårvagn eller omnibus, där något av dessa fortskaffningsmedel finnes, eller för salongsplats på fartyg, där resan såmedelst sker.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i stadens angelägenhet företages utom staden av person, som sägs i första stycket, må, om stadsfullmäktige så besluta, utgå efter annan grund, än nu är sagt.

3 mom. Jämte gottgörelse, som beslutes enligt 2 mom., må efter stadsfullmäktiges bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå arvode till ledamot av drätselnämnden eller annan stadens nämnd eller av beredning, där han efter särskilt uppdrag utför arbete av väsentligt större omfattning än övriga ledamöter, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålsens omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig.

4 mom. Där eljest i lag eller författning föreskrift meddelas om arvode eller annan ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag, skall vad sålunda finnes särskilt stadgat lända till efterrättelse.

22 §.

Framställningar och utlåtanden, som från stadsfullmäktige avgivas till Konungen, skola insändas till överståthållarämbetet, som dem, åtföljda av eget utlåtande, vidare befordrar.

23 §.

Finna stadsfullmäktige sig vid behandlingen av något ärende vara i behov av upplysningar från andra myndigheter inom staden än stadens nämnder

eller beredningar, må fullmäktige vända sig till överståthållarämbetet med begäran om sådana upplysningars meddelande eller infordrande.

24 §.

Stadsfullmäktige skola antaga sekreterare, vilkens åligganden bestämmas i de föreskrifter, som de för honom utfärda.

25 §.

Vid stadsfullmäktigsammanträde skall föras protokoll, av vilket framgår, vilka fullmäktige varit närvarande, och som upptager för varje ärende överlägningsämnet och beslutet, med angivande huruvida och i vilken ordning omröstning företagits.

Justering av protokollet verkställs senast fjorton dagar efter sammanträdet å tid, som ordföranden bestämmer och vid sammanträdet tillkännager, av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av fullmäktige utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid nästa sammanträde. Protokollet underskrives, med anteckning om justeringen, av ordföranden och de utsedda justeringsmännen eller, där justeringen verkställts av fullmäktige, minst två vid sammanträdet närvarande ledamöter.

Det justerade protokollet skall därefter å förut kungjord dag offentligen uppläsas.

Protokollen med tillhörande handlingar och bilagor skola bevaras på sätt och å ställe, som fullmäktige bestämt, med iakttagande av föreskrifterna i arkivstadga, som utfärdas av Konungen.

26 §.

Den som vid stadsfullmäktigsammanträde deltagit i avgörandet av ärende äger anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.

27 §.

Stadsfullmäktiges beslut skola, så snart de blivit justerade, skriftligen delgivas överståthållarämbetet. För övrigt äger envar att taga avskrift av protokollet och att få avskriftens riktighet bestyrkt.

28 §.

Stadsfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock må fullmäktige för visst ärende besluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar.

Ordföranden vakar över ordningen vid stadsfullmäktigssammanträde samt kan varna och, efter förutgången varning, låta utvisa envar, som förhåller sig oskickligt. Uppstår oordning, som ordföranden icke kan avstyra, äger han upplösa sammanträdet.

3 KAP.

Om stadskollegiet och stadens nämnder.

1 §.

I staden skall finnas ett stadskollegium.

2 §.

Stadskollegiet tillhör att å stadsfullmäktiges vägnar leda förvaltningen av stadens angelägenheter. För sådant ändamål har stadskollegiet:

att med uppmärksamhet följa förvaltningen i alla dess grenar;

att utan tidsutdräkt göra de framställningar och förslag hos fullmäktige eller vidtaga de åtgärder i övrigt, som härvid befinnas påkallade;

att tillse, det ärenden, i vilka fullmäktige skola meddela utlåtanden eller beslut, varda, innan de till handläggning där förekomma, underkastade erforderlig utredning, ävensom att till föredragning i stadsfullmäktige bereda dylika ärenden och däri avgiva yttranden; samt

att å fullmäktiges vägnar övervaka verkställigheten av fullmäktiges beslut.

Stadskollegiet äger att från stadens nämnder, beredningar eller tjänstemän infordra de yttranden och upplysningar, som för ärendenas utredande erforderas, och tillse, att sådana utan onödigt dröjsmål avgivas, ävensom att hos överståthållarämbetet göra framställning om upplysningars meddelande eller infordrande på sätt för stadsfullmäktige är i 2 kap. 23 § medgivet.

Instruktion för stadskollegiet fastställes av Konungen, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

3 §.

Stadskollegiet utgöres av

- a) stadsfullmäktiges ordförande och båda vice ordförande,
- b) minst tre, högst sex borgarråd samt
- c) ytterligare nio ledamöter.

4 §.

Borgarråden väljas av stadsfullmäktige för en tid av sex år. Till borgarråd må allenast utses personer med synnerlig insikt och erfarenhet i kommunala förvaltningsfrågor eller eljest i allmänna värv. Skola samtidigt flera borgarråd tillsättas, anställas, där så äskas eller omröstning begäres, särskilt val av varje borgarråd.

Begäres omröstning, skall sådan verkställas, och är den vald, som därvid erhållit minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Uppnår ej någon sagda rösttal, skall valet uppskjutas till en följande dag. Vid den nya omröstning, som då anställles, må endast ifrågakomma de två, som vid första omröstningen erhållit de flesta rösterna, eller, om flera än två erhållit högsta rösttalet eller jämte den, som fått de flesta rösterna, flera än en erhållit näst högsta rösttalet, samtliga dessa, och är den vald, som vid den nya omröstningen erhållit flesta rösterna; mellan lika rösttal avgör lotten.

Avgår borgarråd före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall befattningen så snart ske kan återbesättas; för tiden intill dess nytt val skett ävensom vid tjänstledighet för borgarråd äge stadskollegiet utse någon bland sina ledamöter att uppehålla tjänsten.

Borgarråd åtnjuter årsarvode, som av stadsfullmäktige bestämmes. Med befattningen såsom borgarråd må icke utan stadsfullmäktiges medgivande förenas annan befattning i statens eller kommunens tjänst eller annat jämförligt allmänt eller enskilt uppdrag.

De i 3 § c) omförmälda ledamöterna av stadskollegiet jämte lika många ersättare för dem skola stadsfullmäktige årligen bland sig välja å första sammanträdet i april månad för tiden intill nästa val. Sker ej valet proportionellt, skall bestämmas den ordning, i vilken ersättarna skola inkallas till tjänstgöring.

Om skyldighet för borgarråd och i 3 § c) omförmälda ledamöter av stadskollegiet att vid varaktigt förfall avgå samt om ersättares inkallande gälle vad i kollegiets instruktion är stadgat.

5 §.

Stadsfullmäktiges ordförande och båda vice ordförande utöva i denna egenskap enahanda befattningar i stadskollegiet.

Överståthållaren eller, vid hinder för honom, underståthållaren äger öfvervara stadskollegiets sammanträden och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten.

Den hos stadsfullmäktige anställde sekreteraren tjänstgör i sådan egenskap jämväl hos stadskollegiet.

6 §.

Borgarråden föredraga i stadskollegiet de ärenden, som på kollegiets handläggning ankomma; dock må kollegiet, där särskilda omständigheter föranleda undantag beträffande visst ärende eller viss grupp av ärenden, bestämma annan ordning för föredragningen. Angående ärendenas fördelning mellan borgarråden gälle vad i stadskollegiets instruktion stadgas. Att borgarråd utses till ordförande i vissa nämnder sägs i 8 §.

7 §.

I staden skola finnas en drätselnämnd och en fattigvårdsnämnd; genom instruktioner, som fastställas av Konungen, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag, bestämmes för dessa nämnder antalet ledamöter och suppleanter.

Finna stadsfullmäktige lämpligt, att särskild nämnd tillsättes för förvaltning eller verkställighet i ärenden av viss art, äga fullmäktige att upprätta förslag till instruktion och underställa det Konungens prövning.

Nämnd åligger att i avseende å sitt verksamhetsområde lämna överståthållarämbetet sådana upplysningar, som av ämbetet äskas.

8 §.

1 mom. Stadskollegiet utser bland borgarråden ordförande i drätselnämnden och fattigvårdsnämnden samt, där ej annat är föreskrivet, i övriga stadens nämnder.

Till ordförande i drätselnämnden och fattigvårdsnämnden utses de borgarråd, vilkas föredragnings skyldighet skall omfatta de till dessa nämnder hörande ärenden. Vid val av borgarråd till ordförande jämväl i övriga nämnder skall stadskollegiet taga hänsyn till stadgad fördelning av borgarrådens föredragnings skyldighet. Den som jämlikt 4 § blivit av stadskollegiet utsedd att i borgarråds ställe uppehålla hans tjänst utövar jämväl hans befattning såsom ordförande i nämnd.

Borgarråd, som av stadskollegiet valts till ordförande i nämnd, tjänstgör i sådan egenskap den tid han innehar borgarrådsbefattningen eller den kortare tid, som kollegiet må hava vid valet bestämt.

2 mom. De ledamöter i nämnd, vilka icke utses av stadskollegiet efter ty i 1 mom. sägs, ävensom fastställt antal suppleanter skola, där ej i nämndens instruktion eller eljest är annorlunda stadgat, väljas av stadsfullmäktige.

De av stadsfullmäktige valda ledamöternas eller suppleanternas tjänstgöringstid är två år, räknat från och med den 1 januari. Avgående ledamot eller suppleant kan återväljas.

9 §.

I avseende å valbarhet till ledamot eller suppleant i nämnd ävensom beträffande obehörighet och rätt till avsägelse skall, där ej annat är i instruktion eller eljest särskilt föreskrivet, vad om stadsfullmäktige är stadgat äga motsvarande tillämpning.

10 §.

Närmare föreskrifter i fråga om föremålen för nämnds verksamhet, dess befogenhet samt ordningen och sättet för ärendenas behandling m. m. meddelas i nämndens instruktion.

11 §.

Envar ledamot av drätselnämnden eller annan stadens nämnd ansvarar gemensamt med nämndens övriga ledamöter, efter huvudtalet, för de medel nämnden har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet. Har ledamot gjort sig skyldig till brottslig handling, gälle vad i strafflagen stadgas.

Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om personer, som blivit för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda.

12 §.

Om kommunens drätsel samt om revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i 4 kap.; om debitering och uppbörd av kommunalskatt stadgas i 5 kap.

4 KAP.

Om stadens drätsel.

1 §.

Kommunen skall årligen upprätta en utgifts- och inkomststat för det nästföljande kalenderåret.

Å statens utgiftssida skola upptagas:

- a) det löpande årets beräknade brist;
- b) de belopp i kapital eller ränta, varmed stadens skulder under det nästföljande året förfalla till betalning;
- c) de anslag, som tidigare beslutats för nästföljande år, så ock de anslag, som beslutas i samband med statens fastställande, däribland även ett anslag för oförutsedda behov.

Statens inkomstsida skall upptaga:

- a) det löpande årets beräknade behållning;
- b) de inkomster, som i anledning av tidigare fattade beslut eller på annan grund kunna påräknas under det nästföljande året, så ock det belopp, som ytterligare skall anskaffas, ävensom sättet för dess anskaffande.

Kommunen må i stället för det löpande årets beräknade brist eller behållning upptaga det belopp, vartill nästföregående års brist eller behållning enligt avslutade räkenskaper uppgått.

2 §.

Förslag till utgifts- och inkomststat skall före november månads utgång varje år uppgöras av stadskollegiet. För detta ändamål skola stadens nämnder inom tid, som stadskollegiet utsätter, dock senast den 15 ok-

tober, till stadskollegiet ingiva sina specialförslag över utgifter och inkomster för det nästföljande året.

Innan de av andra nämnder än drätselnämnden avgivna specialförslag företagas till behandling i stadskollegiet, skola yttranden över förslagen inhämtas från drätselnämnden.

3 §.

Stadskollegiets statförslag upptages till granskning och fastställelse på stadsfullmäktigssammanträde i december månad. Därvid skola de anslag, som först då föreslås till beviljande, samt därmed sammanhängande frågor särskilt bliva föremål för överläggning och avgörande.

Den fastställda utgifts- och inkomststaten återställs därefter till stadskollegiet, som för det i 5 kap. 4 § angivna ändamål överlämnar utdrag av densamma till överståthållarämbetet.

4 §.

Stadens räkenskaper skola föras för kalenderår.

Närmare föreskrifter om stadens kassa- och räkenskapsväsen meddelas i särskilt reglemente, som fastställles av Konungen, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

5 §.

Av stadsfullmäktige skola årligen utses revisorer och, där så finnes erforderligt, revisorssuppleanter för granskning av det nästföljande årets förvaltning.

Den, vilken såsom ledamot av stadskollegiet eller av någon stadens nämnd eller eljest är redovisningsskyldig till staden, må icke väljas till revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan förvaltning eller i beslut med anledning av granskningen.

Över verkställd revision skall berättelse avgivas så tidigt, att ärendet efter inhämtande av vederbörandes förklaringar och utlåtanden kan företagas senast vid det ordinarie sammanträdet i november månad.

6 §.

Närmare bestämmelser om revisionen meddelas i revisionsstadga, som fastställles av Konungen, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

7 §.

På beslut av stadsfullmäktige ankommer, huruvida framställd anmärkning skall förfalla och ansvarsfrihet för förvaltningen meddelas eller laga åtgärd för bevarande av stadens rätt skall vidtagas. Anställes ej talan å

den förvaltning revisionsberättelsen avser inom ett år från det berättelsen framlades å stadsfullmäktigsammanträde, skall så anses, som om ansvarsfrihet blivit beviljad. Utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats må talan föras på grund av brottslig handling, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

5 KAP.

Om uttaxering och uppbörd.

1 §.

För täckande av stadens medelsbehov, i den mån det ej fylles genom andra inkomster, skola i första hand anlitas progressivskattemedel och skogsaccismedel enligt bestämmelserna i förordningen om kommunal progressivskatt och lagen om skogsaccis. Vad därutöver erfordras skall fyllas genom uttaxering av allmän kommunalskatt i förhållande till de skatte-kronor och skatteören, som enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen i senast fastställda taxeringslängd påförts de till kommunen skattskyldiga.

2 §.

1 mom. Är i lag eller författning stadgat, att skatt till staden skall utgå efter andra grunder än i 1 § angivas, gäller till efterrättelse vad sålunda är förordnat.

Stadsfullmäktige äga ej i annan mån än i 2 mom. medgives besluta avvikelse från de i lag eller författning föreskrivna grunderna för kommunalskatts utgörande.

2 mom. Skulle i andra fall än dem, som i 1 mom. bestämmas, hos stadsfullmäktige väckas förslag, att viss utskyld skall till staden utgöras efter annan än den i 1 § angivna allmänna grund, skall först avgöras, huruvida ett sådant förslag, vilket dock icke må avse påläggande av personlig eller efter matlag utgående avgift, bör komma under närmare prövning. Skall sådant förslag tagas under vidare prövning, skall det, innan det av stadsfullmäktige företages till slutligt avgörande, överlämnas till stadskollegiet, som vidtager den förberedande utredning frågan kräver.

3 §.

De utskylder, som enligt stadens beslut i anledning av förslaget till utgifts- och inkomststat skola under det nästföljande kalenderåret utgöras av dem, vilka under det löpande året äro skattskyldiga till staden, anses för det löpande årets utskylder.

4 §.

Överståthållarämbetet åligger att på grund av den fastställda utgifts- och inkomststaten ävensom de beslut om uttaxering, som enligt lagen om

församlingsstyrelse i Stockholm delgivas ämbetet genom kyrkoråd, skolråd eller biblioteksstyrelse, oförtövat låta genom sin avdelning för uppbördsärenden förrätta debitering ävensom verkställa uppbörden i enlighet med reglemente, som av Konungen fastställles för uppbördsverket i Stockholm.

5 §.

De utskylder, vilka icke blivit inom föreskriven tid erlagda, låter vederbörande uppbördsman i laga ordning uttaga. Vid indrivandet av sådana medel uttages därutöver en avgift av tre öre å varje full krona av det oguldna utskyldsbeloppet, dock ej mindre än tjugufem öre. Om användningen av dessa medel stadgas särskilt.

De utskyldsbelopp, som under uppbördsstämma ingå eller sedermera indrivnas, skola insättas i bank enligt närmare bestämmelser i reglementet för uppbördsverket i Stockholm.

6 §.

Förmenar någon, att utskyld blivit genom fel vid debiteringen obehörigen eller med oriktigt belopp honom påförd, äger han att däri söka rättelse hos överståthållarämbetet genom besvär, vilka inom natt och år efter det utskyliden blivit klaganden avfordrad skola till ämbetets avdelning för uppbördsärenden ingivas; dock må klaganden på eget äventyr med posten till avdelningen insända besvären så tidigt, att de inom sagda tid dit inkomma.

Drätselnämnden samt kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden äga hos överståthållarämbetet göra framställning om rättelse av debiteringen på den grund, att sådan underlåtits eller skett till för lågt belopp. Dylik framställning skall ingivas till överståthållarämbetet under kalenderåret näst efter det, vars utskylder debiteringen avser.

Den som hos överståthållarämbetet klagat över sin debitering är icke dess mindre pliktig att i stadgad ordning gälda det honom påförda utskyldsbeloppet, med honom förbehållen rätt att, därest hans besvär godkännas, få det för mycket erlagda åter med ränta enligt vad särskilt är stadgat.

7 §.

Har, efter det den allmänna debiteringen blivit förrättad, sådan taxering, som enligt lag bör ligga till grund för skattskyldighet till staden, blivit verkställd, ändrad eller undanröjd, skall överståthållarämbetet låta genom sin avdelning för uppbördsärenden göra därav föranledd ändring i debiteringen, utan hinder av att denna enligt vad ovan sägs vunnit laga kraft, och njuter skattskyldig ränta, enligt vad särskilt är stadgat, å vad han äger återbekomma såsom för mycket erlagt.

Beträffande åtgärd av överståthållarämbetet, som nu är sagd, äger 6 § första stycket motsvarande tillämpning.

8 §.

Skola efter det att den allmänna debiteringen blivit förrättad utskylder påföras skattskyldig, åligger det överståthållarämbetet att låta genom sin avdelning för uppbördsärenden tillställa de skattskyldiga deras debetsedlar. Uppbörd må ej förrättas tidigare än trettio dagar efter det debetsedel kommit den skattskyldige till handa. I övrigt skall 5 § äga motsvarande tillämpning beträffande utskylder, som nu sagts.

9 §.

1 mom. Avkortning av kommunalutskylder, beslutade av stadsfullmäktige, kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade, skall verkställas av överståthållarämbetet:

a) då vederbörande i laga ordning beslutit efterskänka påförda utskylder eller då, utan att sådant beslut fattats, rätt att utfå utskylder i följd av ackord i konkurs eller i ackordsförhandling utan konkurs icke längre föreligger, eller

b) då någon genom ändring i taxering eller debitering vunnit nedsättning i eller befrielse från honom påförda utskylder.

Sedan avkortning av kommunalutskylder ägt rum, skola åtgärder för utskyldernas indrivande icke vidare företagas.

2 mom. Avskrivning av kommunalutskylder, som i 1 mom. avses, må beslutas av överståthållarämbetet:

a) då den skattskyldige saknar utmättningsbara tillgångar till utskyldernas gäldande och införsel i honom tillkommande avlöning, pension eller livränta icke kan äga rum,

b) då upplysning om den skattskyldiges vistelseort icke kunnat vinnas eller den skattskyldige icke kunnat anträffas å ort, där han enligt inhämtade upplysningar antagits uppehålla sig, eller

c) då den skattskyldige vistas å utrikes ort och utsikt att utfå utskylderna på den grund ej förefinnes.

Utan hinder av att avskrivning av kommunalutskylder ägt rum kvarstår den skattskyldiges betalningsskyldighet. I händelse framdeles anledning föreligger till antagande, att de obetalade utskylderna kunna uttagas, skola åtgärder å nyo vidtagas för utskyldernas indrivande och redovisning.

3 mom. Över utskylder, som avkortats eller avskrivits, skall överståthållarämbetet vid varje års slut upprätta och vederbörande tillställa särskild avkortnings- och avskrivningslängd med angivande tillika av avkortnings- eller avskrivningsorsaken.

6 KAP.

Om underställning och besvär.

1 §.

För att vinna bindande kraft skola stadsfullmäktiges beslut underställas Konungens prövning och fastställelse, då de angå:

a) avhändande eller pantförskrivning av sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit staden genom gåva eller testamente, eller som till bestridande av något bland stadens allmänna behov blivit bestämd, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon stadens rättighet till sådan fastighet;

b) upptagande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen; dock att underställning icke erfordras, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av stadens utan underställning skedda upplåning överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, ett belopp motsvarande tio gånger antalet av de skattekronor och skatteören, varefter stadsutskylder skolat utgöras för sistförflutna året, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i staden anskaffas genom uttaxering; skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet; eller

c) nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande.

Beslut, som skall underställas Konungens prövning, skall insändas till överståthållarämbetet, vilket det åligger att överlämna handlingarna, jämte eget yttrande, till Konungen.

2 §.

Överståthållarämbetets stadfästelse erfordras för att giva gällande kraft åt beslut, vilka:

a) avse ersättning eller arvode enligt 2 kap. 21 § 1 eller 3 mom., där beslutet ej allenast innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat, lagligen gällande beslut;

b) avse utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år; eller

c) avse åläggande enligt 5 kap. 2 § 2 mom. av ny kommunalskatt, att utgå efter annan än den i 5 kap. 1 § bestämda allmänna grund.

Underställt beslut skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därför uppgivas.

Över vägrad fastställelse må kommunen föra klagan hos Konungen

3 §.

Finner överståthållarämbetet, att av stadsfullmäktige fattat beslut icke tillkommit i laga ordning eller att det står i strid mot allmän lag eller

författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller att underställning, där den bort äga rum, uraktlåtits, är överståthållarämbetet pliktigt att förbjuda verkställighet av samma beslut.

4 §.

Medlem av kommunen, som ej nöjes åt stadsfullmäktiges beslut, äger, där ej annat är särskilt föreskrivet, att söka rättelse däri genom besvär, om beslutet

icke tillkommit i laga ordning,

står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller

kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund.

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, ingivas till överståthållarämbetet före klockan tolv å fjortonde dagen efter den dag, då stadsfullmäktiges protokoll offentligen upplästes, dagen då det skedde likväl oräknad. Det åligger klaganden därjämte att vid besvären foga bevis om dagen, då sådan uppläsning ägde rum.

5 §.

Gå besvären ut därpå, att beslutet icke tillkommit i laga ordning eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, och finnas besvären böra godkännas, vare lag, som i 3 § sägs.

Grundas besvären därpå, att klagandens enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt, och bliva besvären godkända, gäller rättelsen till förmån för den som klagat, men står beslutet i övrigt fast, utan så är, att det finnes strida mot allmän lag eller författning eller eljest vila på orättvis grund, då överståthållarämbetet må förordna om upphävande av beslutet i dess helhet.

6 §.

För besvärs anförande mot stadskollegiets eller någon stadens nämnds beslut i sådana mål och ärenden, vilka stadskollegiet eller nämnden på grund av föreskrifter i särskilda författningar har att handlägga, gäller vad i dessa författningar för varje fall finnes stadgat.

I övrigt skall, med iakttagande av vad i tredje stycket föreskrives, medlem av kommunen, vilken ej nöjes åt stadskollegiets eller stadens nämnders beslut, som icke är av rent förberedande eller verkställande art, äga däröver anföra besvär, och skall därvid vad i 4 och 5 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att tiden för anförande av besvär skall räknas från det klaganden av beslutet erhöill del, dagen då sådant skedde likväl oräknad.

Kan enligt särskilda, i fastställda instruktioner eller eljest av Konungen meddelade föreskrifter beslut, varom nu är sagt, överklagas hos stadskolle-

giet eller hos nämnd, må besvär hos överståthållarämbetet anföras allenast över beslut, som i anledning av sådant överklagande meddelas. Anföras sådana besvär, vare det klaganden obetaget att, i den mån anledning där- till finnes, till stöd för sina besvär åberopa jämväl, att förstnämnda beslut icke tillkommit i laga ordning eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund.

7 §.

Överståthållarämbetets utslag i mål, varom i 3, 4 eller 6 §§ sägs, utgives efter anslag, som skall vara två dagar förut anslaget å dörren till dess kansli och senast samma dag, då utslaget utgives, meddelas i den tidning, där överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas.

I utslaget må, där icke för vissa frågor annorlunda är stadgat, ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då utslaget gavs, dagen då det skedde likväl oräknad.

8 §.

Finner överståthållarämbetet vid prövning av besvär eller framställning av drätselnämnden eller kamreraren vid ämbetets avdelning för uppbörds- ärenden rörande debitering av kommunalskatt, att debitering obehörigen verkställts eller underlåtits eller ej skett till riktigt belopp, äger överstå- hållarämbetet, efter vederbörandes hörande, vidtaga erforderlig rättelse i debiteringen. Jämväl må, om någon av överståthållarämbetet befrias från honom påförda kommunalutskylder på den grund, att annan person bort uppföras till utgörande av desamma, överståthållarämbetet, efter veder- börandes hörande, överflytta debiteringen på denne.

L A G

om ändrad lydelse av 11 § i kommunala vallagen den 6 juni 1930.

11 §.

Val av *landstingsmän* skall förrättas tredje söndagen i september månad.

Dock må valet, därest i stad av magistraten så beslutas, i stället äga rum å dagen närmast före nämnda dag. Om sådant beslut skall under rättelse meddelas länsstyrelsen före juli månads utgång det år valet skall äga rum.

LAG

om ändrad lydelse av 15 och 59 §§ i lagen om kommunalstyrelse på landet den 6 juni 1930.

15 §.

Kommunalstämma utser bland de röstberättigade, som äro boende inom kommunen och uppnått tjugufem års ålder, en ordförande och en vice ordförande för fyra kalenderår. Avgår den valde under uppdragstiden, utses i hans ställe annan för den återstående delen av samma tid. Under rättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
- f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller vice ordförande än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) den som uppnått sextio års ålder;
- c) den som eljest uppger hinder, vilket godkännes av kommunalstämman; eller
- d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom ordförande eller vice ordförande.

59 §.

Envar ledamot av kommunalnämnden ansvarar gemensamt med nämndens övriga ledamöter, efter huvudtalet, för de medel nämnden har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet. Har ledamot gjort sig skyldig till brottslig handling, gälle vad i strafflagen stadgas.

Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om styrelser eller personer, som blivit för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda.

L A G

*om ändrad lydelse av 13, 51 och 52 §§ i lagen om kommunalstyrelse
i stad den 6 juni 1930.*

13 §.

Stadsfullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom staden och uppnått tjugufem års ålder.

Stadsfullmäktig kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
- f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Följande personer må icke vara stadsfullmäktige: landshövding, landssekreterare, landskamrerare, länsassessor, ledamot av magistraten, tjänsteman eller betjänt vid magistraten, kommunalborgmästare eller allmän åklagare i orten, ej heller tjänsteman eller betjänt, som är anställd vid stadens drätsel eller annat dess förvaltande verk och är för sin befattning redovisningsskyldig.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara stadsfullmäktig än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) den som uppnått sextio års ålder;
- c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller
- d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom stadsfullmäktig.

51 §.

I varje stad skall finnas en drätselkammare.

Ledamöterna i drätselkammaren utses av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan bland de röstberättigade, som uppnått tjugufem års ålder och icke enligt 13 § andra stycket sakna behörighet att vara stadsfullmäktige.

52 §.

1 mom. Drätselkammare har att förvalta stadens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel samt därjämte ombe-

sörja de allmänna uppdrag för stadens räkning, vilka enligt för drätselkammaren gällande reglemente tillhöra dess befattning.

I reglementet för drätselkammaren må förordnas om sammanförande under drätselkammarens inseeende av den medelsförvaltning, som åligger drätselkammaren, och medelsförvaltning, som enligt lag eller författning tillkommer andra kommunala nämnder eller styrelser. Före sådant beslut skola vederbörande nämnder eller styrelser höras i ärendet.

Reglemente för drätselkammare fastställas av länsstyrelsen.

Förslag därtill skall, sedan det granskats och godkänts av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan, av magistraten med eget yttrande insändas till länsstyrelsen.

2 mom. Envar ledamot av drätselkammaren ansvarar gemensamt med drätselkammarens övriga ledamöter, efter huvudtalet, för de medel drätselkammaren har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet. Har ledamot gjort sig skyldig till brottslig handling, gälle vad i strafflagen stadgas.

Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning ifråga om styrelser eller personer, som blivit för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda.

L A G

om ändrad lydelse av 12 och 55 §§ i lagen om församlingsstyrelse den 6 juni 1930.

12 §.

I församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, utser kyrkostämman bland de röstberättigade, som äro boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder, en ordförande och en vice ordförande för fyra kalenderår. Till ordförande må dock kunna utses kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är röstberättigad. Avgår den valde under uppdragstiden, utses i hans ställe annan för den återstående delen av samma tid. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna och till domkapitlet.

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
- f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller vice ordförande än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) den som uppnått sextio års ålder;
- c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kyrkostämman; eller
- d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom ordförande eller vice ordförande.

I församling, där kyrkofullmäktige finnas, äro fullmäktiges ordförande och vice ordförande tillika ordförande och vice ordförande i kyrkostämman.

Vid gemensam kyrkostämma med två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, föres ordet av ordföranden i kyrkostämman i den till folkmängden största av församlingarna eller vid förfall för honom av vice ordföranden i samma församlings kyrkostämma. Är även han hindrad, äger stämman utse annan till ordförande valbar person att vid tillfället föra ordet.

55 §.

Envar ledamot av kyrkorådet eller skolrådet ansvarar gemensamt med rådets övriga ledamöter, efter huvudtalet, för de medel rådet har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet. Har ledamot gjort sig skyldig till brottslig handling, gälle vad i strafflagen stadgas.

Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om styrelser eller personer, som blivit för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda.

L A G

*om ändrad lydelse av 8 och 59 §§ i lagen om församlingsstyrelse
i Stockholm den 6 juni 1930.*

8 §.

Kyrkofullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder.

Kyrkofullmäktig kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkursstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
- f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Följande personer må icke vara kyrkofullmäktige: överståthållaren, underståthållaren eller polismästaren, ej heller den som tillhör församlingens redovisningsskyldiga och avlönade betjante.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara kyrkofullmäktig än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) den som uppnått sextio års ålder;
- c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller
- d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom kyrkofullmäktig.

59 §.

Envar ledamot av kyrkorådet eller skolrådet ansvarar gemensamt med rådets övriga ledamöter, efter huvudtalet, för de medel rådet har under sin förvaltning ävensom för de säkerhetshandlingar, mot vilkas antaglighet han icke gjort anmärkning till protokollet. Har ledamot gjort sig skyldig till brottslig handling, gälle vad i strafflagen stadgas.

Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om styrelser eller personer, som blivit för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda.

L A G

om ändrad lydelse av 8 och 18 §§ i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner den 6 juni 1930.

8 §.

Till ledamot i folkskolestyrelsen må utses endast den som är röstberättigad vid kommunal- eller stadsfullmäktigval och uppnått tjugufem års ålder samt kan anses vilja befordra skolväsendet.

Ledamot i folkskolestyrelsen kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
- f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Vad om ledamot i folkskolestyrelsen är stadgat gäller ock om suppleant.

Vid val av ledamöter i fortsättningsskolestyrelse skall tillses, att det praktiska arbetets intressen bliva i vederbörlig mån företrädda inom styrelsen.

18 §.

1 mom. Det åligger folkskolestyrelse i *landskommun* att före den 15 januari varje år till kommunalnämnden avlämna redovisning för de medel styrelsen under nästföregående kalenderår omhänderhaft.

I *stadskommun* skall folkskolestyrelse före den 1 mars varje år till drätselkammaren avlämna redovisning, som nyss nämnts.

Lämnad redovisning skall upptagas i kommunens allmänna räkenskaper och granskas tillika med dem.

2 mom. I fråga om den ansvarighet, som åligger ledamot av folkskolestyrelse, skall vad i lagen om församlingsstyrelse är stadgat om skolråd äga motsvarande tillämpning.

L A G

*om ändrad lydelse av § 3 i lagen om folkskoleväsendet
i Stockholm den 15 maj 1903.*

§ 3.

Mom. 1. Direktionen utgöres, efter stadsfullmäktiges beprövande, av minst nio, högst tjuguen ledamöter. Av dessa utses en av Stockholms stads konsistorium, en, tillika ordförande, av stadskollegiet i Stockholm bland borgarråden, samt de övriga av stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare, som uppnått tjugufem års ålder och icke enligt lagen om kommunalstyrelse i Stockholm 2 kap. 4 § andra stycket sakna behörighet att vara stadsfullmäktige.

Mom. 2. Den av stadskollegiet utsedde ordföranden i direktionen tjänstgör under den tid, han tillhör kollegiet, eller den kortare tid, kollegiet bestämmer. Där borgarråd, som valts till ordförande i direktionen, avgår före tjänstgöringstidens utgång eller åtnjuter tjänstledighet, skall den, som jämlikt 3 kap. 4 § i lagen om kommunalstyrelse i Stockholm blivit av stadskollegiet utsedd att i borgarrådets ställe uppehålla hans tjänst, utöva jämväl hans befattning såsom ordförande i direktionen.

Övriga ledamöter utses för en tid av två år, räknat från den 1 januari. Avgår sådan ledamot under den tid, för vilken han blivit utsedd, väljes annan ledamot för den tid, som återstått för den avgångne.

Mom. 3. Konsistorium utser suppleant för den av konsistoriet valde ledamoten, varjämte stadsfullmäktige må utse suppleanter för övriga ledamöter till det antal, som anses erforderligt, allt för en tid av två år, räknat från den 1 januari.

Ledamöter och suppleanter kunna omväljas.

Mom. 4. Ledamöter i särskild fortsättningsskolestyrelse utses, till så stort antal som staden finner lämpligt, av stadsfullmäktige och direktionen sålunda, att stadsfullmäktige välja det antal ledamöter, som är närmast under hälften, och direktionen övriga ledamöter. För ledamöter i särskild fortsättningsskolestyrelse må ock fullmäktige och direktionen utse erforderligt antal suppleanter. Vid val av ledamöter och suppleanter i sådan styrelse skall tillses, att det praktiska arbetets intressen bliva i vederbörlig mån i styrelsen företrädde.

L A G

*om ändrad lydelse av 21 § i lagen om fattigvården
den 14 juni 1918.*

21 §.

I fråga om granskning av fattigvårdsstyrelsens räkenskaper och förvaltning samt beträffande ledamöters ansvarighet gäller vad i kommunallagarna är i avseende å kommunalnämnd och drätselkammare stadgat.

L A G

*om ändrad lydelse av 13 § i lagen om samhällets barnavård
den 6 juni 1924.*

13 §.

I fråga om granskning av barnavårdsnämndens räkenskaper och förvaltning samt beträffande ledamöters ansvarighet gäller vad i kommunallagarna är i avseende å kommunalnämnd och drätselkammare stadgat.

LAG

om införande av lagarna om kommunalstyrelse i Stockholm m. m.

1 §.

Från och med den 1 januari 1935 skola, med iakttagande av vad i denna lag stadgas, följande nu antagna lagar lända till efterrättelse:

Lag om kommunalstyrelse i Stockholm;

Lag om ändrad lydelse av 11 § i kommunala vallagen den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 15 och 59 §§ i lagen om kommunalstyrelse på landet den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 13, 51 och 52 §§ i lagen om kommunalstyrelse i stad den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 12 och 55 §§ i lagen om församlingsstyrelse den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 8 och 59 §§ i lagen om församlingsstyrelse i Stockholm den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av 8 och 18 §§ i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner den 6 juni 1930;

Lag om ändrad lydelse av § 3 i lagen om folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903;

Lag om ändrad lydelse av 21 § i lagen om fattigvården den 14 juni 1918; samt

Lag om ändrad lydelse av 13 § i lagen om samhällets barnavård den 6 juni 1924.

2 §.

Genom de nya lagarna upphäves förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm, tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring av vad nämnda förordning innehåller eller tillägg därtill;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot de nya lagarnas bestämmelser.

3 §.

Beträffande de allmänna val av landstingsmän, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige och stadsfullmäktige, vilka skola förrättas under år 1934, skola de nya bestämmelserna äga tillämpning, dock att härvid 11 § i kommunala vallagen i dess hittillsvarande lydelse fortfarande skall gälla.

Revisorer för granskning av kommunens förvaltning under år 1935 samt suppleanter, där det finnes erforderligt att utse sådana, skola i Stockholm med tillämpning av de nya bestämmelserna utses under år 1934.

4 §.

I fråga om offentliggörande, underställning och godkännande av beslut, som fattats före den 1 januari 1935, samt angående sökande av ändring i sådant beslut så ock i fråga om debitering, uppbörd och indrivning av kommunalskatt för tidigare år än 1935 samt besvär i anledning därav skola, där ej annat följer av vad i 3 § stadgas, förut gällande föreskrifter tillämpas.

De nya bestämmelserna äga tillämpning i avseende å val å kommunalstämma, municipalstämma eller allmän rådstuga eller inom kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige eller stadsfullmäktige för tid, som helt och hållet infaller efter den 31 december 1934, men föranleda ej rubbning i beståndet av sådana val, som företagits före samma dag.

5 §.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i de nya lagarna, skall denna i stället tillämpas.

L A G

om ändrad lydelse av 25 kap. 22 § strafflagen.

22 §.

Vad om statens ämbetsmän här stadgat är, gälle ock om dem, som äro satte att förvalta kommuners eller allmänna av Konungen stadfästade eller under myndighets tillsyn ställda stiftelsers eller inrättnings angelägenheter, om de tjänstemän, som under ämbets- eller förvaltningsmyndigheterna lyda, och om andre, som äro förordnade eller valde att ämbete eller tjänsteärende förrätta. Dock skall vid tillämpning av 17 § skälig hänsyn tagas därtill, att tilltalads uppdrag grundat sig på val, att han varit skyldig att mottaga uppdraget och att detta varit oavlönat.

Skall, till följd av Konungens förordnande, vad i 19 kap. 11 och 12 §§ om statens kanal- eller slussverk eller annan sådan vattenbyggnad eller järnvägsanläggning stadgat är, tillämpas å dylik inrättning, som av enskilda personer, menigheter eller bolag gjord är; varde ock därvid anställd person för brott av sådan beskaffenhet, som i 15 § nämnd är, straffad efter de i samma § stadgade grunder; och må den brottslige eller felaktige, om brottet uppsåtligen skett eller han därför blivit dömd till straffarbete, ej sedermera kunna i dylik allmän befattning nyttjas.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1935.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
JUL 1 1964

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
JUL 1 1964

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
JUL 1 1964

Statens offentliga utredningar 1933

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fängvård.

Förberedande utkast till strafflag. Brott mot politiska rättigheter. Brott mot allmän ordning och frid. [6]
Betänkande med förslag till organisation av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande frigivna fångar. [11]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Utredning och förslag rörande grunder och förfaringssätt för dyrortsgrupperingsarbetet ävensom rörande i samband därmed stående frågor. [21]

Kommunalförvaltning.

Yttrande och förslag ang. revision av gällande förordningar om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. [23]

Statens och kommunernas finansväsen.

Skatteutjämningsberedningen 2. [3]
Skatteutjämningsberedningen 3. [4]
Utredning och förslag ang. importmonopol på kaffe. [15]
Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden enligt beredningsnämndernas förslag vid 1933 års allmänna fastighetstaxering. [19]

Politi.

Socialpolitik.

Undersökning rörande behovet av en utvidgning av bostadstatistiken jämte vissa därmed förbunda bostadspolitiska frågor. [14]
Utredning rörande kostnaderna för vissa genom statens arbetslöshetskommission utförda arbeten i jämförelse med kostnaderna för motsvarande i annan ordning utförda arbeten m. m. [20]

Hälso- och sjukvård.

Förslag till lag om sterilisering av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller av annan rubbning av självsamheten lidande personer. [22]

Allmänt näringsväsen.

Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft till abonnenter på landsbygden. [8]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Jordbruksutredningens betänkanden. 9. Betänkande ang. produktions- och avsettingsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk. [12]
Berättelse över Statens spannmålsnämnds verksamhet m. m. under år 1932. [17]
Betänkande med förslag ang. ändrade bestämmelser om mjölkavgifters upptagande och användning. [18]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag ang. åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. [2]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Betänkande med förslag ang. varningsmärken och säkerhetsanordningar vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg m. m. [7]
Betänkande med förslag till lag om rätt att med motorfordon befara enskild väg m. m. [9]
Betänkande ang. statsinlösen av Ostkustbanan och Uppsala-Gävle järnväg. [13]
Automatisering av telefonnätet på Sveriges landsbygd. [16]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning och förslag rörande åtgärder för beredande av ökade möjligheter att indraga lärartjänster vid folkskoleväsendet. [5]
Förslag med betänkande rörande det akademiska beföringsväsendet och prokanslersinstitutionen. [10]

Försvärsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge ang. konkurs. m. m. [1]